

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού
εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της ΕξΑΕ,
στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής
των Ιωαννίνων**

Λώλος Λεωνίδας

Επιβλέπων καθηγητής: Καρβούνης Λάμπρος

Ρέθυμνο, 2023

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]**

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού
εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της ΕξΑΕ,
στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια του
Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων**

ΛΩΛΟΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

**Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού
εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της ΕξΑΕ,
στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια του
Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων**

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΩΛΟΣ

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Λάμπρος Καρβούνης

ΕΔΙΠ – Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Γεώργιος Φιλιππούσης

ΣΕΠ - ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Εμμανουήλ Χαλκιαδάκης

ΕΔΙΠ – Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ρέθυμνο, 2023

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον υπεύθυνο Καθηγητή μου κ. Λάμπρο Καρβούνη για τη συνεχή υποστήριξή του κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας αλλά και τους διδάσκοντες του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής – Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (eLearning)» του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης και του ΕΔΙΒΕΑ.

Επίσης, ευχαριστώ τον κ. Κωνσταντίνο Κωτσίδα για τις χρήσιμες συμβουλές του σχετικά με τη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού.

Ευχαριστώ τα μέλη της τριμελούς επιτροπής, τον κ. Φιλίππουση Γεώργιο (ΣΕΠ ΕΑΠ) και τον κ. Χαλκιαδάκη Εμμανουήλ (ΕΔΙΠ Πανεπιστημίου Κρήτης).

Ευχαριστώ την ομάδα μου Εξ.Απ.Ομ (Αναγνωστοπούλου – Καμαλακίδου Ναταλία, Μπινάκη Κωνσταντίνα και Συνολάκη Βάλια) για τη συνεχή στήριξη σε όλη την πορεία του ΠΜΣ.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Ιστορικό Ερευνητή κ. Ράπτη Αλέκο για τις πολύτιμες πληροφορίες που μου προσέφερε.

Θα ήθελα, επίσης, να ευχαριστήσω τις Εκδόσεις Ισνάφι και τον υπεύθυνο των Εκδόσεων κ. Βαδαλούκα Πάνο για το σπάνιο υλικό που μου προσέφερε.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη σύντροφό μου Δώρα για τη συνεχή πολλαπλή στήριξή της κατά την περίοδο που υλοποιήθηκε η παρούσα εργασία.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου για την απεριόριστη βοήθεια τους σε όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Περίληψη

Στο πλαίσιο της παρούσας ερευνητικής εργασίας σχεδιάστηκε, υλοποιήθηκε και αποτιμήθηκε διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό για ενήλικες, για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Το εκπαιδευτικό υλικό δημιουργήθηκε με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και υλοποιήθηκε με βάση τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Για τη δημιουργία του διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό H5P και στη συνέχεια αυτό ενσωματώθηκε στο περιβάλλον του Chamilo (Learning Management System, LMS). Η αποτίμηση του υλικού έγινε με διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας. Επιπλέον, ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, απευθυνόμενο σε δείγμα τριών ειδικών στην ΕξΑΕ. Μέσω του ερωτηματολογίου απαντήθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα διερεύνησε το βαθμό κατά τον οποίο το υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Το δεύτερο ερώτημα διερεύνησε αν το ίδιο υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Τα δεδομένα που συλλεχθήκαν αναλύθηκαν με Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως το υλικό, εν τέλει, διέπεται από τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης και είναι σχεδιασμένο με βάση τη μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Λέξεις – Κλειδιά

ΕξΑΕ, Εκπαιδευτικό Υλικό, ΤΠΕ, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Τοπική Ιστορία, Ποιοτική Έρευνα

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Abstract

This study presents the design, implementation and evaluation of an interactive educational material to teach adults about the local history of the area of Ioannina in Northwest Greece during the second World War. To this end, the material was created with the use of Distance Learning Methodology and the principles of Multimedia Learning were utilized. Also, the material was created with the aid of the H5P plugin tool and was embedded in the Chamilo Learning Management System (LMS). The evaluation of the material was realised through the use of the qualitative research method. Additionally, a questionnaire with open-ended questions addressed to three expert participants was used as a research tool, in particular. Through the questionnaire, the answers were provided. The first research question investigated the extent to which the educational material was aligned to the principles and the methodology of Distance Education. The second research question sought to explore whether the same material was created according to the principles of Multimedia Learning. The data collected were analyzed through Qualitative Content Analysis. The results of the research revealed that the educational material was ultimately based on the principles of Multimedia Learning and it was designed on the basis of Distance Learning Methodology.

Keywords

Distance Education, Educational Material, ICT, Adult Education, Local History, Qualitative Research

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα	vii
Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων	x
Κατάλογος Πινάκων	xii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	xv
1. Εισαγωγή.....	1
1.1 Η προβληματική της εργασίας.....	1
1.2 Σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα	4
1.2.1 Σκοπός.....	4
1.2.2 Στόχοι	4
1.2.3 Ερευνητικά ερωτήματα	5
1.3 Δομή εργασίας.....	5
2. Η τοπική ιστορία ως γνωστικό αντικείμενο	8
2.1 Εισαγωγή.....	8
2.2 Παρουσίαση εννοιών	8
2.2.1 Η έννοια του τόπου	8
2.2.2 Η έννοια της τοπικής ιστορίας	9
2.3 Η τοπική ιστορία ως αντικείμενο στην εκπαίδευση.....	11
2.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα	12
3. Εκπαίδευση ενηλίκων	13
3.1 Εισαγωγή.....	13
3.2 Η έννοια της εκπαίδευσης ενηλίκων	13
3.3 Αρχές και μοντέλα της εκπαίδευσης ενηλίκων	16
3.3.1 Το μοντέλο της Ανδραγωγικής (Andragogy).....	17
3.3.2 Η εκπαίδευση για την κοινωνική αλλαγή	19
3.3.3 Η θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης	20
3.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα	21
4. Το θεωρητικό πλαίσιο της ΕξΑΕ	22
4.1 Εισαγωγή.....	22
4.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή.....	23
4.3 Η έννοια της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	25
4.4 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ	28
4.5 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην ΕξΑΕ	29
4.6 Η ΕξΑΕ στην εποχή της πανδημίας.....	31
4.7 Σύνοψη - Συμπεράσματα	33
5. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην ΕξΑΕ	35
5.1 Εισαγωγή.....	35
5.2 Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση.....	35

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

5.2.1 Ορισμός ΤΠΕ	35
5.2.2 Η ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.....	36
5.3 Η ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ – Ηλεκτρονική μάθηση (e-Learning)	37
5.3.1 Ορισμός e-Learning	38
5.3.2 Βασικά χαρακτηριστικά του e-Learning.....	39
5.3.3 Μορφές ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ.....	40
5.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα	41
6. Το εκπαιδευτικό υλικό	42
6.1 Εισαγωγή.....	42
6.2 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού.....	42
6.3 Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού για την ΕξΑΕ.....	45
6.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα	51
7. Σχεδιασμός, υλοποίηση και περιγραφή του εκπαιδευτικού υλικού της εργασίας – Εκπαιδευτικό υλικό και θεωρία	52
7.1 Εισαγωγή.....	52
7.2 Σχεδιασμός του εκπαιδευτικού υλικού	52
7.2.1 Θεωρίες Μάθησης για το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού.....	52
7.2.2 Ο ρόλος των ΤΠΕ στο εκπαιδευτικό υλικό.....	54
7.2.3 Ψηφιακά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του Ε.Υ.....	54
7.3 Υλοποίηση – περιγραφή του Ε.Υ.....	56
7.3.1 Είσοδος στο περιβάλλον μάθησης	56
7.3.2 Η δομή και το περιεχόμενο του μαθήματος.....	59
7.3.3 Η δομή και η μορφή των Διδακτικών Ενοτήτων	61
7.4 Εκπαιδευτικό υλικό και θεωρία	68
7.4.1 Τυπολογία West – Λιοναράκη και Ε.Υ.....	68
7.4.2 Γνωστική Θεωρία της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer και Ε.Υ	72
7.5 Σύνοψη	77
8. Η διεξαγωγή της έρευνας	78
8.1 Εισαγωγή.....	78
8.2 Ο σκοπός της έρευνας	78
8.3 Οι στόχοι της έρευνας	78
8.4 Τα ερευνητικά ερωτήματα	79
8.5 Χρονική περίοδος διεξαγωγής της έρευνας	79
8.6 Το είδος της έρευνας	79
8.7 Η μέθοδος δειγματοληψίας – Οι συμμετέχοντες στην έρευνα	80
8.8 Μέθοδοι έρευνας και μέσα συλλογής δεδομένων.....	80
8.9 Τρόπος επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων	85
8.10 Σύνοψη - Συμπεράσματα	88
9. Παρουσίαση - σχολιασμός ευρημάτων της έρευνας.....	88
9.1 Εισαγωγή.....	88
9.2 Το προφίλ των συμμετεχόντων	88
9.3 Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων	89
9.4 Σύνοψη	121

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

10. Συμπεράσματα	122
10.1 Εισαγωγή.....	122
10.2 Συμπεράσματα	122
10.3 Περιορισμοί της έρευνας – Ζητήματα δεοντολογίας.....	126
10.4 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	127
Βιβλιογραφία.....	128
Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Έρευνας	143

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Εικόνα 1: Η πλατφόρμα Chamilo

Εικόνα 2: Το εργαλείο H5P

Εικόνα 3: Είσοδος στο μάθημα

Εικόνα 4: Περιγραφή μαθήματος

Εικόνα 5: Μονοπάτι γνώσης

Εικόνα 6: Εισαγωγικά στοιχεία

Εικόνα 7: Το εκπαιδευτικό υλικό της διδακτικής ενότητας

Εικόνα 8: Τα περιεχόμενα της διδακτικής ενότητας

Εικόνα 9: Επεξήγηση συμβόλων

Εικόνα 10: Εισαγωγικό βίντεο διδακτικής ενότητας

Εικόνα 11: Παρουσίαση με κείμενο, εικόνα, Avatar και ηχητική αφήγηση

Εικόνα 12: Παρουσίαση με κείμενο, εικόνες, ηχητικό και ερώτηση αυτοαξιολόγησης

Εικόνα 13: Παρουσίαση με κείμενο, ηχητικό, Avatar, υπερσύνδεσμο για επιπλέον πληροφορίες και ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης.

Εικόνα 14: Παρουσίαση με διαδραστικό βίντεο

Εικόνα 15: Παρουσίαση με βίντεο Plotagon

Εικόνα 16: Δραστηριότητα

Εικόνα 17: Δραστηριότητα κριτικής ανάλυσης στο Forum του μαθήματος

Εικόνα 18: Σύνοψη ενότητας μέσω Doodly

Εικόνα 19: Διαφάνεια Βιβλιογραφίας

Εικόνα 20: Κείμενο

Εικόνα 21: Προκείμενα

Εικόνα 22: Μετακείμενα

Εικόνα 23: Διακείμενα

Εικόνα 24: Επικείμενα

Εικόνα 25: Παρακείμενα

Εικόνα 26: Περικείμενα

Εικόνα 27: Αρχή της σηματοδότησης

Εικόνα 28: Αρχή της Χωρικής Γειτνίασης ή Συνάφειας

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Εικόνα 29: Αρχή της Κατάτμησης

Εικόνα 30: Αρχή της Προπαίδευσης Ι

Εικόνα 31: Αρχή της Προπαίδευσης ΙΙ

Εικόνα 32: Αρχή της Εξατομίκευσης

Εικόνα 33: Αρχή της Ενσωμάτωσης

Σχήμα 1: Έξι βασικά σημεία διαφοροποίησης της Ανδραγωγικής από την παιδαγωγική επιστήμη

Σχήμα 2: Τα χαρακτηριστικά της ηλεκτρονικής μάθησης

Σχήμα 3: Οι τρεις βασικοί άξονες της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Σχήμα 4: Το μοντέλο του Gagné

Σχήμα 5: Το μοντέλο West - Λιοναράκη

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν την ΑΕξΑΕ από τη συμβατική εκπαίδευση

Πίνακας 2: Ερευνητικοί Άξονες

Πίνακας 3: Κατηγορίες Ανάλυσης ανά ερευνητικό άξονα

Πίνακας 4: Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

Πίνακας 5: Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

Πίνακας 6: Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών

Πίνακας 7: Ερμηνεία – κριτική συζήτηση πληροφοριών

Πίνακας 8: Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές

Πίνακας 9: Φιλικό ύφος

Πίνακας 10: Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών

Πίνακας 11: Καθομιλουμένη γλώσσα

Πίνακας 12: Ευανάγνωστη γραφή

Πίνακας 13: Πυκνότητα πληροφοριών

Πίνακας 14: Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

Πίνακας 15: Μόνο κείμενο

Πίνακας 16: Κείμενο και εικόνες

Πίνακας 17: Κείμενο εικόνες και video

Πίνακας 18: Χρωματικές συνθέσεις

Πίνακας 19: Κουμπιά κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Πίνακας 20: Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Πίνακας 21: Εύκολη πλοήγηση

Πίνακας 22: Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων

Πίνακας 23: Συμβουλές μελέτης

Πίνακας 24: Έμφαση σε σημεία

Πίνακας 25: Επεξηγηματικά σχόλια

Πίνακας 26: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση/ έκφραση απόψεων- κρίσεων

Πίνακας 27: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων

Πίνακας 28: Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

- Πίνακας 29: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων
- Πίνακας 30: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας
- Πίνακας 31: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει τις απόψεις του
- Πίνακας 32: Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης
- Πίνακας 33: Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης
- Πίνακας 34: Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας
- Πίνακας 35: Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα
- Πίνακας 36: Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα
- Πίνακας 37: Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού κάθε διδακτικής ενότητας
- Πίνακας 38: Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε διδακτικής ενότητας
- Πίνακας 39: Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων
- Πίνακας 40: Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων
- Πίνακας 41: Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων
- Πίνακας 42: Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα
- Πίνακας 43: Συνδυασμός κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική αρχή)
- Πίνακας 44: Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή)
- Πίνακας 45: Στοιχεία αφήγησης (Αρχή Τροπικότητας)
- Πίνακας 46: Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή Συνοχής)
- Πίνακας 47: Φιλική γλώσσα (Αρχή της Προσωποποίησης)
- Πίνακας 48: Χρήση δευτέρου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)
- Πίνακας 49: Ηχητική παρουσίαση (Αρχή της Προσωποποίησης)
- Πίνακας 50: Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή της Φωνής)
- Πίνακας 51: Φιλικός χαρακτήρας- Avatar (Αρχή της Εικόνας)
- Πίνακας 52: Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου (Αρχή της Κατάτμησης)
- Πίνακας 53: Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης)

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Πίνακας 54: Μακροσκελή κείμενα (Αρχή της Κατάτμησης)

Πίνακας 55: Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες- εργασίες (Αρχή της Σηματοδότησης)

Πίνακας 56: Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή της Σηματοδότησης)

Πίνακας 57: Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης (Αρχή της Προπαίδευσης)

Πίνακας 58: Δυνατά σημεία

Πίνακας 59: Αλλαγές για βελτίωση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΠΤΔΕ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΑΕΞΑΕ	Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
ΕξΑΕ	Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
Ε.Υ	Εκπαιδευτικό Υλικό
ΠΤΔΕ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

1. Εισαγωγή

Η εργασία αυτή εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)». Το θέμα της εργασίας είναι «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των Ιωαννίνων».

Σε αυτό το εισαγωγικό κεφάλαιο αρχικά θα γίνει αναφορά στην προβληματική του θέματος καθώς αυτή αποτέλεσε το έναυσμα για την εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν ο σκοπός της εργασίας και οι επιμέρους στόχοι της και θα διατυπωθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν μέσα από τους στόχους αυτούς. Στο τέλος του εισαγωγικού κεφαλαίου θα παρουσιαστεί η δομή της Δ.Ε μέσω μια συνοπτικής περιγραφής του κάθε κεφαλαίου.

1.1 Η προβληματική της εργασίας

Είναι εύκολο να αντιληφθεί κάποιος παρατηρώντας το θέμα της Δ.Ε ότι υπάρχουν δύο βασικές έννοιες, γύρω από τις οποίες θα κινηθεί η παρούσα εργασία. Η πρώτη έννοια είναι αυτή της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και η δεύτερη είναι η έννοια της Τοπικής Ιστορίας.

Η σύγχρονη πραγματικότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας. Το διαδίκτυο, οι υπολογιστές και τα smartphones έχουν εισβάλει σε κάθε τομέα της καθημερινότητάς μας. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος από την εξέλιξη αυτή, ο τομέας της εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, συνεχώς, κερδίζει έδαφος λόγω των σύγχρονων κοινωνικών συνθηκών που απαιτούν καλά καταρτισμένους πολίτες με επικαιροποιημένες γνώσεις. Επίσης, οι ρυθμοί της σύγχρονης ζωής επιβάλλουν ευελιξία στο χώρο, το χρόνο και το ρυθμό μάθησης και αυτό είναι ένα γεγονός που δίνει ακόμα μεγαλύτερη αξία στην ΕξΑΕ καθώς αυτή προσφέρει την επιθυμητή ευελιξία στη διαδικασία της μάθησης. Παρατηρούμε,

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

λοιπόν, ότι ένα μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας στρέφεται σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης η οποία πολύ γρήγορα ενσωμάτωσε τις τεχνολογικές εξελίξεις και πιο συγκεκριμένα τις ΤΠΕ στους κόλπους της. Με τη χρήση των ΤΠΕ, οι εκπαιδευόμενοι της ΕξΑΕ έχουν τη δυνατότητα μέσω ηλεκτρονικών μαθησιακών περιβαλλόντων και μέσω πολυμεσικού εκπαιδευτικού υλικού προσαρμοσμένου στις ανάγκες τους, να αλληλεπιδρούν και να συμμετέχουν σε δραστηριότητες εξατομικευμένης μάθησης. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι η ΕξΑΕ παρέχει σε όλους ίσες ευκαιρίες μάθησης.

Το εκπαιδευτικό υλικό που θα προκύψει μέσα από την εργασία, αφορά την τοπική ιστορία της περιοχής των Ιωαννίνων κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Με βάση το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) του μαθήματος της Ιστορίας «Γενικός σκοπός διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης. Η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης αφορά την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων μέσα από την εξέταση αιτίων και αποτελεσμάτων, ενώ η καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης αφορά την κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον. Έτσι, με τη διδασκαλία της Ιστορίας ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο την επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί συνέχεια του παρελθόντος, αλλά και την αντίληψη ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του. Ο σκοπός της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης συνδέεται έτσι με το γενικότερο σκοπό της εκπαίδευσης που αναφέρεται στην προετοιμασία υπεύθυνων πολιτών». Ο παραπάνω σκοπός καταδεικνύει τη σημασία της διδασκαλίας της Ιστορίας. Πιο συγκεκριμένα, η Τοπική Ιστορία «μας φέρνει περισσότερο κοντά στον άνθρωπο με τις δραστηριότητές του, τα συναισθήματά του, τις ψυχολογικές όψεις των κινήσεών του και των επιλογών του στο χώρο δράσης του» και διαθέτει περισσότερα μέσα και εργαλεία για να προσεγγίζει και να αποκαλύπτει τον εσωτερικό κόσμο των δρώντων προσώπων (Λεοντσίνης, χ.χ). Στο βιβλίο του καθηγητή για την Ιστορία Γ' Λυκείου αναφέρεται ότι: «Πρέπει να επιλεγούν δραστηριότητες και τεχνικές επικοινωνίας με την τάξη τέτοιες, που να διέπονται από παιδαγωγική ευθύνη, να στοχεύουν δε στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης και όχι στείρας απομνημόνευσης. Να καλλιεργούν να εξασκούν τις βασικές νοητικές

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

λειτουργίες των μαθητών: Επαγωγική και παραγωγική σκέψη, ανάλυση, κατηγοριοποίηση, αιτιολόγηση απόψεων, διατύπωση υποθέσεων, εξαγωγή συμπερασμάτων, διάκριση αιτίων και αφορμών από το αποτέλεσμα».

Η Ιστορία σύμφωνα με τα παραπάνω δεν αποτελεί απλά ένα γνωστικό αντικείμενο το οποίο στοχεύει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων απομνημόνευσης αλλά προωθεί την κριτική και αναλυτική σκέψη και διαμορφώνει αξίες και στάσεις που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον. Από την άλλη οι ΤΠΕ έχουν αλλάξει τα δεδομένα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, παρέχοντας νέες δυνατότητες επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Όταν οι ΤΠΕ αξιοποιούνται με παιδαγωγικά κριτήρια, αποτελούν σημαντικά εργαλεία που ευνοούν την καλλιέργεια κρίσιμων γνωστικών, κοινωνικών και τεχνολογικών δεξιοτήτων (Αναστασιάδης, 2014). Επίσης, η χρήση των προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών στη μαθησιακή διαδικασία που στηρίζεται σε παιδαγωγικά και κοινωνικά κριτήρια συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και δημιουργεί συνεργατικά μαθησιακά περιβάλλοντα (Φιλιππούσης, 2015).

Η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού μαθήματος Ιστορίας συνδυάζει τα οφέλη που προκύπτουν από τη διδασκαλία της Ιστορίας και από τη χρήση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία. Επιπλέον, η ιστορία ενός τόπου, πάντα, αποτελεί ένα ενδιαφέρον θέμα. Η ιστορία των Ιωαννίνων στην περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου είναι «πλούσια». Το συγκεκριμένο θέμα θεωρώ ότι παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς θα είναι η πρώτη φορά που θα δημιουργηθεί εκπαιδευτικό υλικό το οποίο αφορά το αντικείμενο αυτό, με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ. Είναι σημαντικό να μπορεί κάποιος να μάθει την ιστορία ενός τόπου χωρίς να χρειάζεται να είναι παρόν στον τόπο αυτό.

Με βάση τα παραπάνω και με βάση το προσωπικό μου ενδιαφέρον για την Ιστορία της πόλης από την οποία κατάγομαι, επέλεξα να δημιουργήσω ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό υλικό που να αφορά την τοπική ιστορία της περιοχής των Ιωαννίνων στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Η παρούσα εργασία ευελπιστώ να αποτελέσει παράδειγμα καλών πρακτικών από μελλοντικούς ερευνητές.

1.2 Σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

1.2.1 Σκοπός

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού που απευθύνεται σε ενήλικες, με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας και πιο συγκεκριμένα της περίπτωσης των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Το εκπαιδευτικό υλικό δημιουργήθηκε αξιοποιώντας παιδαγωγικά τις ΤΠΕ και παρουσιάζει την Ιστορία της περιοχής των Ιωαννίνων με τρόπο πολυμορφικό.

1.2.2 Στόχοι

Οι στόχοι της παρούσας εργασίας είναι οι παρακάτω:

- 1) Να δημιουργηθεί εκπαιδευτικό υλικό (Ε.Υ) που να διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης
- 2) Το Ε.Υ να ακολουθεί τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης.

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

1.2.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα προκύπτουν από τους στόχους που αναφέρθηκαν παραπάνω και είναι τα ακόλουθα:

1ο Ερευνητικό Ερώτημα: *Το εκπαιδευτικό υλικό ακολουθεί τις βασικές αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;*

Οι επιμέρους ερευνητικοί άξονες που θα απαντηθούν στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα είναι:

- 1) Το Ε.Υ παρουσιάζει επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση;
- 2) Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου;
- 3) Το Ε.Υ είναι εύχρηστο;
- 4) Το Ε.Υ υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του;
- 5) Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του;
- 6) Το Ε.Υ παρέχει δυνατότητα αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο;
- 7) Στο Ε.Υ προσδιορίζονται με σαφήνεια ο σκοπός και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα;

2ο Ερευνητικό Ερώτημα: *Το εκπαιδευτικό υλικό είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης;*

1.3 Δομή εργασίας

Η εργασία αυτή αναπτύσσεται σε δέκα ξεχωριστά κεφάλαια:

1. Εισαγωγή
2. Η Τοπική Ιστορία ως γνωστικό αντικείμενο
3. Εκπαίδευση ενηλίκων
4. Το θεωρητικό πλαίσιο της ΕξΑΕ
5. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην ΕξΑΕ
6. Το εκπαιδευτικό υλικό

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

7. Σχεδιασμός, υλοποίηση και περιγραφή του εκπαιδευτικού υλικού της εργασίας - Εκπαιδευτικό υλικό και θεωρία
8. Η διεξαγωγή της έρευνας
9. Παρουσίαση - σχολιασμός ευρημάτων της έρευνας
10. Συμπεράσματα

Στην Εισαγωγή (πρώτο κεφάλαιο), παρουσιάζεται το θέμα της διπλωματικής εργασίας, αιτιολογείται η επιλογή του στην ενότητα που αναπτύσσεται η προβληματική της εργασίας, αναφέρεται ο σκοπός της, οι στόχοι της, τα ερευνητικά ερωτήματα και στο τέλος παρουσιάζεται η δομή της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι έννοιες του τόπου και της τοπικής ιστορίας και αναφέρονται στοιχεία σχετικά με την ένταξη της τοπικής ιστορίας ως γνωστικό αντικείμενο στην εκπαίδευση.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται η έννοια, οι αρχές και τα μοντέλα της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το θεωρητικό πλαίσιο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ). Το κεφάλαιο αρχίζει με μια σύντομη ιστορική αναδρομή και στη συνέχεια παρουσιάζει την έννοια της ΕξΑΕ. Στην τρίτη ενότητα του κεφαλαίου αυτού αναφέρονται κάποιες βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ και ακολουθεί μια ανάλυση του ρόλου του εκπαιδευτικού σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης. Τέλος παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν την ΕξΑΕ και τον τρόπο που αυτή εφαρμόστηκε στην εποχή της πανδημίας στην Ελλάδα αλλά και σε όλο τον κόσμο.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Αρχικά γίνεται προσπάθεια να προσδιοριστεί η έννοια των ΤΠΕ και να αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο αυτές εντάσσονται στην εκπαίδευση. Στη συνέχεια του κεφαλαίου

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

προσεγγίζεται η έννοια της ηλεκτρονικής μάθησης (e-Learning) και γίνεται αναφορά στα βασικά χαρακτηριστικά της.

Το έκτο κεφάλαιο παρουσιάζει το ρόλο του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ και αναλύει τις θεωρητικές αρχές σχεδιασμού του.

Στο έβδομο κεφάλαιο αρχικά αναλύεται η μεθοδολογία σχεδιασμού του ΕΥ της εργασίας και στη συνέχεια παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο αυτό υλοποιήθηκε με αναφορές στα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν κατά την υλοποίησή του. Επίσης, παρουσιάζονται τα στοιχεία εκείνα που αποδεικνύουν ότι το Ε.Υ ακολούθησε κάποιες αρχές που βασίζονται σε θεωρίες σχεδιασμού Ε.Υ για ΕξΑΕ.

Στο όγδοο κεφάλαιο, αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας για την αποτίμηση του ΕΥ

Στο ένατο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας και γίνεται ο σχολιασμός τους.

Στο δέκατο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση των συμπερασμάτων της έρευνας, αναφέρονται οι περιορισμοί της έρευνας και δίνονται προτάσεις για περαιτέρω μελλοντική έρευνα.

Στο τέλος της εργασίας αυτής παρουσιάζονται οι βιβλιογραφικές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν και παρατίθεται Παράρτημα το οποίο περιλαμβάνει τα μέσα συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα.

2. Η τοπική ιστορία ως γνωστικό αντικείμενο

2.1 Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως βασικό αντικείμενο την τοπική ιστορία της περιοχής των Ιωαννίνων στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Επομένως, είναι σκόπιμο και αναγκαίο να παρουσιαστούν οι έννοιες του τόπου και της τοπικής ιστορίας και να προσδιοριστεί η θέση τους στο πεδίο της εκπαίδευσης. Το κεφάλαιο αυτό ασχολείται με την παρουσίαση των εννοιών αυτών και τις τοποθετεί στο πλαίσιο της εκπαίδευσης.

2.2 Παρουσίαση εννοιών

2.2.1 Η έννοια του τόπου

Για να έχουμε μια πλήρη ανάλυση της έννοιας της τοπικής ιστορίας πρέπει αρχικά να αναλύσουμε την έννοια του τόπου. Η λέξη τόπος συνήθως προσδιορίζεται με γεωπολιτικούς όρους ως ένα κομμάτι γης που δεν έχει συγκεκριμένο μέγεθος, ενώ ως συνώνυμά της μπορούν να θεωρηθούν οι λέξεις χώρος, θέση ή μέρος. Όμως, ο τόπος μπορεί να προσδιορισθεί και με την έννοια της διοικητικής περιφέρειας (Φραγκούλης, 2013).

Παρόλα αυτά, ο «τόπος» δεν χαρακτηρίζεται αποκλειστικά από τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά ενός μέρους αλλά και από την κοινωνική ζωή του. Γι' αυτό οι διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι που ασχολούνται με την έννοια του τόπου ερευνούν το παρελθόν του και δεν ασχολούνται αποκλειστικά με το γεωγραφικό τοπίο, αντιμετωπίζοντάς το ως χώρο στον οποίο υπήρξε στο παρελθόν ανθρώπινη παρέμβαση (Φραγκούλης & Φραντζή, 2010).

Με βάση τα παραπάνω θα μπορούσε κανείς να πει ότι η λέξη τόπος μπορεί να εκφράζει μια χωρική έννοια, μπορεί να έχει όμως και γεωγραφική και διοικητική υπόσταση (Φραγκούλης, 2013) ή ακόμα και κοινωνική. Είναι, λοιπόν, σχετική η ερμηνεία της έννοιας του τόπου.

Στην παρούσα εργασία θα μας απασχολήσει η έννοια του τόπου τόσο με την γεωγραφική της διάσταση όσο και με την κοινωνική.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

2.2.2 Η έννοια της τοπικής ιστορίας

Η έννοια της «Τοπικής Ιστορίας» είναι σημαντικό να συσχετισθεί με τα νεότερα ιστορικά ρεύματα ανάμεσα στα οποία το πιο σημαντικό είναι αυτό της Νέας ή Συνολικής Ιστορίας, που η εμφάνισή του οφείλεται στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιστημών το 19ο αι. και σε θεωρητικούς όπως ο Karl Marx, ο Emilie Durkheim και ο Max Weber. Κεντρικός στόχος του ρεύματος αυτού είναι να εξετάσει φαινόμενα που διαρκούν μέσα στο χρόνο και επιδρούν σημαντικά στη συνολική εξέλιξη της ιστορίας. Για να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος, η σύγχρονη επιστημονική θεώρηση της ιστορίας μελετά μια κοινωνία από όλες τις όψεις της σε ορισμένο τόπο και χρόνο, ενώ χρησιμοποιεί υλικό και από άλλους κλάδους (Γεωγραφία, Αρχαιολογία, Κοινωνιολογία) (Φραγκούλης & Φραντζή, 2010).

Οι διακρίσεις της σε γενική, εθνική ή τοπική ιστορία είναι αποτέλεσμα της οπτικής γωνίας από την οποία παρατηρούμε το ίδιο το γνωστικό αντικείμενο καθώς και της ιστορικής πραγματικότητας (Ασωνίτης & Παππάς, 2006).

Η κλίμακα είναι αυτή που παίζει σπουδαίο ρόλο στα πλαίσια της Τοπικής Ιστορίας καθώς το ανθρώπινο παρελθόν προσεγγίζεται σε μικρότερα μέρη και κοινωνίες. Έτσι ο μικρότερος σε κλίμακα χώρος στον οποίο γίνεται αναφορά στην Τοπική Ιστορία την κατατάσσει μεταξύ της γενικής ιστορίας και της οικογενειακής ή της βιογραφίας. Θα μπορούσε, λοιπόν κανείς να πει ότι η Τοπική Ιστορία εστιάζει το ενδιαφέρον της σε έναν περιορισμένο χώρο αναφοράς και επικεντρώνει κυρίως σε μικρές κοινωνικές ομάδες (Φραγκούλης & Φραντζή, 2010).

Σύμφωνα με το Rogers (1977) η έννοια της Τοπικής Ιστορίας προσδιορίζεται από «τη μελέτη του παρελθόντος μιας τοπικής κοινωνίας, βλέποντας την εξέλιξή της μέσα από ένα γενικότερο πλαίσιο» ενώ ο Stephens (1977) προσδιορίζει την Τοπική Ιστορία ως «τη μελέτη του παρελθόντος μικρότερων κοινοτήτων όπως μία πόλη, μία αγροτική ή προαστιακή περιοχή ή μία αστική γειτονιά». Ο Χαρίτος (1999) αναφέρει ότι «η τοπική Ιστορία, είναι ένας κλάδος της ιστορικής επιστήμης, αυτού που ονομάζουμε Γενική Ιστορία, της οποίας αποτελεί μερίκευση και εντοπισμό σε συγκεκριμένα όρια (συγκεκριμένο τόπο και χρόνο), ώστε να μελετηθεί ευκολότερα».

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Σύμφωνα με τη Βαϊνά (1997) η έννοια της «Τοπικής Ιστορίας» περιλαμβάνει ως υπάλληλες:

- την «Ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας» (=πολύ περιορισμένος γεωγραφικός χώρος με πυκνό δίκτυο κοινωνικών δεσμών)
- την «Ιστορία της περιοχής» (=ευρύτερος χώρος με κοινούς, ιστορικά καθοριστικούς και στενά αλληλεξαρτώμενους παράγοντες, όπως κοινή διοίκηση, κοινό δίκαιο, κοινή πολιτική και οικονομική δομή, κοινοί θρησκευτικοί δεσμοί, σταθερά γεωγραφικά δεδομένα)
- την «Ιστορία της ευρύτερης περιφέρειας» (με την πλατιά κι όχι μόνο διοικητική σημασία)
- πολεο-ιστορία / ιστορία της πόλης.

Δεν είναι εφικτό να υπάρξει ουσιαστική διάκριση μεταξύ της γενικής ιστορίας και της τοπικής καθώς ανάμεσά τους είναι πολύ μικρές οι διαφορές σε ό,τι αφορά τους γνωστικούς χώρους που μελετούν (Λεοντσίνης, χχ). Υπάρχει, λοιπόν, μια στενή συσχέτιση μεταξύ της τοπικής και της γενικής ιστορίας μιας και το τοπικό πεδίο που μελετά η Τοπική Ιστορία συνδέεται άρρηκτα και επηρεάζεται από παράγοντες και στοιχεία που συναντάμε στη γενική ιστορία. Υπάρχουν, δηλαδή, στην Τοπική ιστορία στοιχεία και μηχανισμοί οι οποίοι ισχύουν και σε άλλα σημεία παρατήρησης (Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, χχ).

Ωστόσο αν θέλουμε να ορίσουμε με κάποιον τρόπο την τοπική ιστορία, σύμφωνα με τον Φραγκούλη (2013), θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι αυτή εξετάζει:

- την Ιστορία μιας μικρής περιοχής που η έκτασή της καθορίζεται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τοπίου της.
- την Ιστορία μιας μικρής κοινωνίας ανθρώπων – κατοίκων μιας γεωγραφικής περιοχής που έχουν κοινές μνήμες και συνήθειες που διαφέρουν εμφανώς από εκείνες των κατοίκων γειτονικών περιοχών

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

- την Ιστορία των γεγονότων και των προσώπων που σχετίζονται με τη μικρή αυτή περιοχή, τα οποία επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό την ιστορική της εξέλιξη,
- την Ιστορία όλων των καταλοίπων της ανθρώπινης δραστηριότητας που βρίσκονται σε μια συγκεκριμένη περιοχή, τα οποία είναι ορατά από τα μέλη μιας κοινότητας ανθρώπων που κατοικεί εκεί.

Η τοπική Ιστορία περιλαμβάνει τέτοια χαρακτηριστικά που δεν μπορεί να απομονωθεί από άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες όπως είναι η λαογραφία και η εθνογραφία και γενικότερα από τις επιστήμες που αντικείμενο μελέτης τους είναι ο χώρος (Τζωρτζόπουλος, 2010).

2.3 Η τοπική ιστορία ως αντικείμενο στην εκπαίδευση

Ως απαρχή της διδασκαλίας της ελληνικής Ιστορίας στα νεότερα χρόνια, θεωρείται το σχολικό εγχειρίδιο «Ιστορία συνοπτική της Ελλάδος» του Βασιλείου Παπαευθυμίου. Η χρονολογία έκδοσης του συγκεκριμένου εγχειριδίου είναι το 1807. Απευθυνόταν σε μαθητές της «εγκύκλιας παιδείας», που αποτελούσε τη σημερινή Μέση Εκπαίδευση (Βαϊνά, 1997).

Σε ό,τι αφορά την τοπική ιστορία, ως η πρώτη περίπτωση με την οποία εντάσσεται στο σχολικό πρόγραμμα θεωρείται το Διάταγμα του 1825 του Υπουργού Εσωτερικών Γρηγορίου Δικαίου (Παπαφλέσσα). Το Διάταγμα αναφερόταν στις αρμοδιότητες του Εφόρου Παιδείας και προέβλεπε σε κάθε σχολείο την ίδρυση μουσείου, στο οποίο θα φιλοξενούνταν τα διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα της κάθε περιοχής (Βαϊνά, 1997). Η πρωτοβουλία αυτή δεν συνεχίστηκε με κάποιον τρόπο και έτσι πέρασαν, σχεδόν, 160 χρόνια από τότε μέχρι να ενταχθούν στο επίσημο σχολικό πρόγραμμα κάποια στοιχεία που να αφορούν τη μελέτη της τοπικής ιστορίας. Αυτό έγινε τη δεκαετία του 1980 στο πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, βάση της οποίας πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και στα σχολικά εγχειρίδια. Οι αλλαγές αυτές εισήγαγαν κάποια στοιχεία τοπικής ιστορίας στο μάθημα της Ιστορίας της πέμπτης και έκτης τάξης του δημοτικού σχολείου και προβλέπονταν διδασκαλία της τοπικής ιστορίας για μια ώρα εβδομαδιαίως.

Η διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο ξεκίνησε το 2001 πιλοτικά. Ως βοήθημα για τη διδασκαλία της δίνεται το βιβλίο των Λεοντσίνη & Ρεπούση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

(2001). Η Τοπική Ιστορία από το 2003 εντάσσεται στα σχολεία μέσω του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (ΑΠΣ) (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2003). Το μάθημα προσεγγίζεται διαθεματικά με τη μέθοδο project και διδάσκεται 5 ώρες εβδομαδιαία στις τρεις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού και 10 ώρες στην τελευταία τάξη του Γυμνασίου.

Από το 2006 εισάγεται ως βοήθημα στους εκπαιδευτικούς το βιβλίο των Ασωνίτη και Παππά (2006). Από το 2011 το αντικείμενο της Τοπικής Ιστορίας εντάσσεται πιλοτικά στο Γυμνάσιο στη Ζώνη Βιωματικών Δραστηριοτήτων. Τέλος, από το 2015, η Τοπική Ιστορία στο Γυμνάσιο (Γ' τάξη) εντάσσεται, πλέον, σε όλα τα σχολεία στο πλαίσιο των Βιωματικών Δράσεων (ΥΠΑΙΘ, 2015).

2.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα

Έχοντας υπόψη τις αναφορές που έγιναν στο κεφάλαιο αυτό στην έννοια του τόπου μπορούμε να πούμε ότι είναι μια έννοια που δεν έχει μόνο χωρική υπόσταση αλλά και διοικητική και κοινωνική. Επομένως και η τοπική ιστορία ασχολείται είτε με την ιστορία μιας μικρής περιοχής (από γεωγραφική ή διοικητική άποψη) είτε με την ιστορία μιας μικρής κοινωνίας. Η τοπική ιστορία συνδέεται άμεσα με τη γενική καθώς τα παγκόσμια γεγονότα επηρεάζουν την εξέλιξη μιας τοπικής κοινωνίας. Η ένταξη του αντικειμένου της Τοπικής Ιστορίας στο εκπαιδευτικό μας σύστημα έγινε με πολύ αργά βήματα και περιορίστηκε σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες μαθητών και σε περιορισμένα αντικείμενα. Αποτελεί παράδοξο το ότι σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα, η οποία διαθέτει πλούσιο ιστορικό παρελθόν, το αντικείμενο της τοπικής Ιστορίας άργησε τόσο πολύ να εισαχθεί στο σχολικό πρόγραμμα ως αντικείμενο σπουδών και ακόμα και σήμερα διδάσκεται σε περιορισμένη κλίμακα.

3. Εκπαίδευση ενηλίκων

3.1 Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας απευθύνεται σε ενήλικες. Επομένως, είναι σκόπιμο να αποσαφηνιστεί η έννοια της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και να παρουσιαστούν οι αρχές και τα μοντέλα της.

Στην εποχή μας οι άνθρωποι εκπαιδεύονται συνεχώς σε θέματα που αφορούν είτε την εργασία τους είτε τα ενδιαφέροντά τους. Η αγορά εργασίας στην εποχή μας παρουσιάζει αυξημένες απαιτήσεις και παρατηρείται μια ροπή προς την εξειδίκευση. Τα στοιχεία αυτά οδηγούν πολλούς ενηλίκους στην αναζήτηση νέων γνώσεων που τους είναι απαραίτητες. Η εκπαίδευση δεν τελειώνει με την απόκτηση ενός πανεπιστημιακού τίτλου αλλά συνεχίζεται Δια Βίου για να καλύψει ανάγκες που προκύπτουν από τις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Στα πλαίσια αυτής της ανάγκης έχει δημιουργηθεί ένα νέο είδος εκπαίδευσης που αφορά τους ενήλικες και συνηθίζουμε να το αποκαλούμε Εκπαίδευση Ενηλίκων. Η Εκπαίδευση Ενηλίκων εντάσσεται στην πιο γενική έννοια της Δια Βίου Εκπαίδευσης.

3.2 Η έννοια της εκπαίδευσης ενηλίκων

Πριν αναφερθούμε στην έννοια της Εκπαίδευσης Ενηλίκων ας προσδιορίσουμε την έννοια της ενηλικιότητας. Η έννοια αυτή και κατ' επέκταση ο όρος «ενήλικος» επιδέχονται πολλαπλής ερμηνείας ανάλογα με τη σκοπιά από την οποία θα την προσεγγίσουμε. Βλέποντας την έννοια από νομικής πλευράς παρατηρούμε ότι συνδέεται απλά με ένα ηλικιακό όριο που τίθεται από το νομοθέτη το οποίο σηματοδοτεί την παροχή της δυνατότητας στο άτομο να συμμετέχει σε μια σειρά από διαδικασίες όπως είναι το δικαίωμα συμμετοχής σε εκλογές κ.λπ. Από κοινωνικής πλευράς η ενηλικιότητα, συνήθως, προσδιορίζεται από τους διάφορους κοινωνικούς ρόλους που αναλαμβάνει το άτομο όπως αυτός του συντρόφου, του γονέα ή του εργαζόμενου (Κουλαουζίδης, 2012).

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ο Rogers (1996) αναφέρει ότι ο όρος ενήλικος μπορεί να αναφέρεται σε μια σειρά από έννοιες όπως το στάδιο της ζωής στο οποίο βρίσκεται το άτομο, η κοινωνική του κατάσταση, την αποδοχή από την κοινωνία ή ακόμα και από ένα μικρότερο σύνολο της κοινωνίας. Σύμφωνα με την UNESCO (1976) ενήλικοι είναι εκείνοι που θεωρούνται ως τέτοιοι από την κοινωνία στην οποία ζουν. Ο ενήλικος αναγνωρίζει τον εαυτό του και αναγνωρίζεται από τους άλλους ως τέτοιος. Τρία είναι τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν έναν ενήλικο σχεδόν σε όλες τις κοινωνίες: η πλήρης ανάπτυξη, η προοπτική και η αυτονομία.

Όταν αναφερόμαστε, λοιπόν, στην έννοια της Εκπαίδευσης Ενηλίκων αναφερόμαστε στη μορφή αυτή της εκπαίδευσης που οι εκπαιδευόμενοι, ως ενήλικες, έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά σύμφωνα με τον Rogers (1996):

- Είναι εξ ορισμού ενήλικοι
- Βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης
- Φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών
- Έρχονται στην εκπαίδευση με δεδομένες προθέσεις
- Έρχονται με προσδοκίες όσον αφορά τη μαθησιακή διεργασία
- Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα
- Έχουν διαμορφώσει ήδη τα δικά τους μοντέλα μάθησης

Στο σημείο αυτό, εύλογα προκύπτει το ερώτημα: πώς και πότε εμφανίστηκε η Εκπαίδευση Ενηλίκων ως ξεχωριστή μορφή εκπαίδευσης;

Η δημιουργία των κρατών – εθνών οδήγησε στην ανάγκη να δημιουργηθούν ομογενοποιημένες εθνικότητες με κατάλληλες δεξιότητες που σκοπό είχαν την ανάπτυξη της παραγωγικότητας και των πατριωτικών ιδανικών. Η ανάγκη αυτή καλύφθηκε μέσω της εκπαίδευσης. Έτσι, τα εκπαιδευτικά συστήματα στα κράτη αυτά, αναπτύχθηκαν με βάση την ηλικία, τις ικανότητες και τα γνωστικά αντικείμενα. Η Εκπαίδευση Ενηλίκων αποτέλεσε, αρχικά, μια ανεπίσημη μορφή εκπαίδευσης που εμφανίστηκε για να καλύψει τις αποτυχίες του τυπικού συστήματος εκπαίδευσης και να άρει τις δυσκολίες που προέκυπταν

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

από τους προσωπικούς περιορισμούς των ατόμων σε ό,τι αφορά την πρόσβασή τους στην τυπική εκπαίδευση (Καλαντζή, 2011).

Στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα η Εκπαίδευση Ενηλίκων αρχίζει να αποτελεί ένα ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο και μια εκπαιδευτική διαδικασία με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αρχές και μεθοδολογία (Λιοναράκης, 2001).

Έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί της έννοιας Εκπαίδευση Ενηλίκων. Σε έναν από αυτούς, ο ΟΟΣΑ το 1977 προσδιορίζει, σαφώς, τον όρο αναφέροντας ότι *«αφορά οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα σκόπιμα σχεδιασμένο από κάποιον εκπαιδευτικό φορέα, για να ικανοποιήσει οποιαδήποτε ανάγκη κατάρτισης ή ενδιαφέρον που ενδέχεται να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ενός ανθρώπου που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητά του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση. Η «σφαίρα» της, επομένως, καλύπτει μη επαγγελματικές, επαγγελματικές, γενικές, τυπικές και μη τυπικές σπουδές, καθώς επίσης και την εκπαίδευση με συλλογικό κοινωνικό σκοπό»* (στο Rogers, 2002).

Η Καλαντζή (2011) διαχωρίζει την εκπαίδευση ενηλίκων σε τρεις μορφές: την Ανεπίσημη, την Ημι-Επίσημη και την Επίσημη. Η Ανεπίσημη μορφή εκπαίδευσης αφορούσε, κυρίως, την προσωπική ανάπτυξη και πήρε τη μορφή της ατομικής ή συλλογικής εκπαίδευσης χωρίς να έχει μια συγκεκριμένη δομή. Δόθηκε, έμφαση στην σημασία της ίδιας της μάθησης, στην βελτιστοποίηση των επιλογών του ατόμου στη ζωή του, στη διαμόρφωση των αξιών του και στην ικανότητά συνεργασίας του με τον περίγυρό του. Η Εκπαίδευση Ενηλίκων, όπου αυτή εξελίχθηκε ως λαϊκή επιμόρφωση, είχε ως αποστολή να βελτιώσει το επίπεδο διαβίωσης και την επίγνωση των ενηλίκων. Είχε δηλαδή αντισταθμιστικό χαρακτήρα. Η Ημι-Επίσημη μορφή της Εκπαίδευσης Ενηλίκων αφορά εν μέρη δομημένα μαθησιακά περιβάλλοντα που αφορούν συγκεκριμένη μάθηση για τη ζωή και την εργασία. Δίνει έμφαση στις προσδοκίες των μαθητευομένων. Στη μορφή αυτή δεν υπήρχαν διαδικασίες πιστοποίησης και αξιολόγησης, ενώ ταυτόχρονα προωθεί την ιδέα της αυτόνομης/αυτοκατευθυνόμενης μάθησης. Τέλος, η Επίσημη μάθηση αφορά τη μάθηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

που προσφέρεται από κρατικούς φορείς που επιβάλλουν ένα συγκεκριμένο μαθησιακό πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από οδηγίες και αυστηρές προδιαγραφές ενώ ταυτόχρονα υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης. Αυτή η μορφή μάθησης υπήρξε και η πιο διαδεδομένη. Στα πλαίσιά της υπάρχει αυστηρός έλεγχος από το κράτος και υπηρετούνται συγκεκριμένοι σκοποί. Ένας από τους βασικούς της σκοπούς είναι η δημιουργία συγκεκριμένων τύπων εκπαιδευόμενων με στόχο να αποτελούν μέλη ενός ομογενούς και παραγωγικού έθνους. Η Επίσημη μάθηση κατευθύνεται από τις συνθήκες που επικρατούν στην οικονομία και την κοινωνία οι οποίες απαιτούν συγκεκριμένες δεξιότητες, γνώσεις και στάσεις από τους πολίτες, τους εργαζόμενους και τους εκπαιδευόμενους.

Σύμφωνα με την Πρόκου (2009), η εκπαίδευση ενηλίκων έχει δυο βασικές παραμέτρους: α) αναφέρεται σε οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, που απευθύνονται σε ενήλικους (με κριτήριο την ωριμότητά τους) και β) οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες σέβονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων.

Στην Ελλάδα η έννοια της Εκπαίδευσης Ενηλίκων προσδιορίστηκε με ακρίβεια στο κείμενο του νόμου 3879/2010 όπου αναφέρεται ότι η Εκπαίδευση Ενηλίκων «*περιλαμβάνει περιλαμβάνει όλες τις οργανωμένες μαθησιακές δραστηριότητες που απευθύνονται σε ενήλικους και στοχεύουν στον εμπλουτισμό γνώσεων, στην ανάπτυξη και βελτίωση ικανοτήτων και δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη, καθώς και στην άμβλυνση των μορφωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Παρέχεται από φορείς της τυπικής εκπαίδευσης και από φορείς της μη τυπικής εκπαίδευσης*» (Ν.3879/2010, Άρθρο 2).

3.3 Αρχές και μοντέλα της εκπαίδευσης ενηλίκων

Έχουν αναπτυχθεί διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις που αφορούν την Εκπαίδευση Ενηλίκων και πιο συγκεκριμένα το είδος των γνώσεων, τις δεξιότητες και τις στάσεις που

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

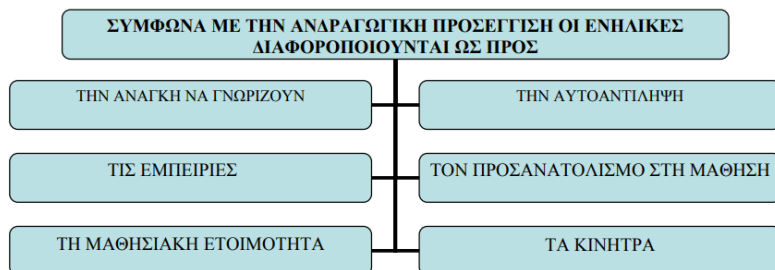
μπορούν να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι καθώς, επίσης, και τα χαρακτηριστικά και το ρόλο και τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες που απαιτείται να έχουν οι εκπαιδευτές (Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2010). Αυτά τα θεωρητικά μοντέλα μπορούν να καταταχθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: α) Ψυχολογικά και ανθρωπολογικά μοντέλα β) Μοντέλα εσωτερικής και εξωτερικής παρόρμησης και γ) Φιλοσοφικά μοντέλα (Κοντάκος & Γκόβαρης, 2006). Παρακάτω θα παρουσιαστούν συνοπτικά τα πιο σημαντικά θεωρητικά μοντέλα των παραπάνω κατηγοριών.

3.3.1 Το μοντέλο της Ανδραγωγικής (Andragogy)

Το μοντέλο αυτό αναπτύχθηκε από τον Knowles και αποτελεί ένα από τα πιο δημοφιλή μοντέλα Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Καταρχήν, πρέπει να διευκρινιστεί ότι αφορά την εκπαίδευση ενηλίκων και όχι αποκλειστικά την εκπαίδευση ανδρών όπου μας παραπέμπει ο όρος ανδραγωγική ο οποίος χρησιμοποιήθηκε σε αντιδιαστολή με τον όρο παιδαγωγική που αφορά την εκπαίδευση παιδιών.

Η Ανδραγωγική υποστηρίζει ότι οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά που τους διαφοροποιούν από τα παιδιά. Για αυτόν το λόγο, χρειάζονται διαφορετικού τύπου εκπαίδευση από αυτήν των παιδιών (Κόκκος, 2005).

Σύμφωνα με το μοντέλο της Ανδραγωγικής (Knowles et al., 2005) υπάρχουν έξι παραδοχές που αφορούν το μαθητεύόμενο ο οποίος έχει α) την ανάγκη του να γνωρίζει ποιο είναι το αντικείμενο της μάθησης, β) την αυτο-αντίληψη, γ) την εμπειρία, δ) την ετοιμότητα για μάθηση, ε) τον προσανατολισμό στη μάθηση και στ) τα κίνητρα για μάθηση. Η Ανδραγωγική διαφοροποιείται από την παιδαγωγική ως επιστήμη της αγωγής στα έξι αυτά βασικά σημεία.

Σχήμα 1: Έξι βασικά σημεία διαφοροποίησης της Ανδραγωγικής από την παιδαγωγική επιστήμη

(Κοντάκος & Γκόβαρης, 2006)

Πιο συγκεκριμένα:

1. Οι ενήλικες πριν ξεκινήσουν κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να γνωρίζουν το περιεχόμενο και το σκοπό του προγράμματος γιατί έχουν την ανάγκη να ξέρουν τι τους προσφέρει αυτό που μαθαίνουν.
2. Οι ενήλικες λόγω της αυτοαντίληψης τους είναι υπεύθυνοι για τις αποφάσεις τους και επιθυμούν να αντιμετωπίζονται ως τέτοιοι από τους άλλους γύρω τους. Θέλουν, δηλαδή, να παίρνουν μόνοι τους τις αποφάσεις που τους αφορούν και να το γνωρίζει αυτό το περιβάλλον τους.
3. Οι ενήλικες έχουν πολλές και σύνθετες εμπειρίες, οι οποίες τους διαφοροποιούν από τα παιδιά και αναπτύσσουν τεχνικές αξιοποίησής τους στη διαδικασία της μάθησης.
4. Οι ενήλικες έχουν την ικανότητα να επιλέγουν τις γνώσεις που θα αποκτήσουν που θα τους βοηθήσουν να ανταπεξέλθουν στις καταστάσεις τις οποίες βιώνουν.
5. Οι ενήλικες προσανατολίζονται στο να αποκτήσουν γνώσεις που θα τους φανούν χρήσιμες στην πράξη και θα τους βοηθήσουν να λύσουν συγκεκριμένα προβλήματα.
6. Οι ενήλικες αν και δελεάζονται από εξωτερικά κίνητρα όπως και τα παιδιά, παρακινούνται, κυρίως, από εσωτερικά κίνητρα.

Το μοντέλο της Ανδραγωγικής αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά μοντέλα εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά αποτέλεσε και αντικείμενο συστηματικής κριτικής η οποία οδήγησε τον Knowles σε μεταγενέστερες σημαντικές βελτιώσεις στην προσέγγισή του.

3.3.2 Η εκπαίδευση για την κοινωνική αλλαγή

Το μοντέλο αυτό αναπτύχθηκε από τον Βραζιλιάνο Paulo Freire στις δεκαετίες 1960-1980. Ο Freire επηρεάστηκε από τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής του στη Βραζιλία. Η αφορμή για την ανάπτυξη της θεωρίας του ήταν η δουλειά του σε προγράμματα καταπολέμησης του αναλφαβητισμού στη Βραζιλία τη δεκαετία του 1960 (Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2010). Η άποψή του ήταν ότι οι καταπιεσμένοι άνθρωποι δεν είναι σε θέση να κατανοήσουν σωστά την πραγματικότητα που ζουν και πιστεύουν ότι ο κόσμος γύρω τους είναι κάτι δεδομένο που πρέπει να προσαρμοστούν. Μέσα από το μοντέλο του προσπάθησε να κάνει κατανοητό στους καταπιεσμένους ενήλικες ότι πρέπει να δράσουν συλλογικά για να επέλθει η κοινωνική αλλαγή (Κόκκος, 2005).

Ο Freire πίστευε ότι το πιο σημαντικό στην εκπαίδευση είναι ο διάλογος ο οποίος προωθεί την ισοτιμία και στηρίζεται στο σεβασμό. Θεωρούσε ότι από τη στιγμή που υπάρχει διάλογος συμβαίνει ένας μετασχηματισμός του ανθρώπου. Όταν, λοιπόν, η μάθηση αποκτά μετασχηματιστικά χαρακτηριστικά τότε δημιουργούνται η προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας κοινωνίας η οποία σέβεται την αξιοπρέπεια και την ελευθερία του ατόμου σύμφωνα με το Freire.

Ανέπτυξε, λοιπόν, ένα μοντέλο αλφαβητισμού που στηριζόταν σε ομάδες ενηλίκων εκπαιδευόμενων οι οποίοι συναντιούνταν σε τακτά χρονικά διαστήματα και συζητούσαν θέματα που τους απασχολούσαν. Οι εκπαιδευτές είχαν το ρόλο του διευκολυντή της συζήτησης και εισήγαγαν και κάποιους προβληματισμούς. Η μέθοδος αυτή είχε τρία στάδια:

- A) Το διερευνητικό στο οποίο εισάγονται οι λέξεις κλειδιά για τη συζήτηση που θα ακολουθήσει
- B) Το θεματικό στο οποίο γίνεται ανάλυση θεμάτων που έχουν κοινωνική σημασία
- Γ) Το στάδιο του προβληματισμού στο οποίο ξεκινάει η κοινωνική δράση του ατόμου.

(Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2010)

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ο Jarvis (2004) θεωρεί ότι το μοντέλο του Freire αποτελεί πολιτική προσέγγιση και όχι θεωρία εκπαίδευσης ενηλίκων στα πλαίσια της αντιμετώπισης της εκπαίδευσης ως μη ουδέτερης.

3.3.3 Η θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης

Κύριος εκφραστής της θεωρίας αυτή είναι ο Jack Mezirow. Η θεωρία αυτή αναπτύχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και θεωρείται ως η πιο σημαντική και ολοκληρωμένη από τις θεωρίες εκπαίδευσης ενηλίκων (Κουλαουζίδης, 2007).

Σύμφωνα με τη θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης το άτομο έχει δυνατότητες προσωπικής αλλαγής αν αξιοποιήσει τις εμπειρίες του. Η μάθηση μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή βασικών αρχών με βάση τις οποίες λειτουργεί ο κάθε ενήλικας και δεν αποτελεί απλά μια συλλογή γνώσεων. Κάθε ενήλικος έχει κάνει κάποιες παραδοχές μέσα τη διαδικασία κοινωνικοποίησής του μέσα από τις οποίες ερμηνεύει την πραγματικότητα (Κόκκος, 2005). Αυτές οι παραδοχές μπορεί να είναι εσφαλμένες και να δημιουργούν προβλήματα στη ζωή ενός ενήλικου. Εδώ έρχεται η μάθηση να μετασχηματίσει την υπάρχουσα γνώση που οδήγησε τον ενήλικο σε αυτές τις παραδοχές και να του δώσει μια νέα οπτική των πραγμάτων. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν οι εκπαιδευόμενοι αποκτήσουν κριτική σκέψη και συνειδητοποιήσουν με ποιον τρόπο οι πεποιθήσεις τους δυσχεραίνουν τη ζωή τους.

Κύρια χαρακτηριστικά της μετασχηματίζουσας μάθησης είναι:

1. Ο στοχασμός και η κριτική σκέψη
2. Η αποδοχή των διαφορετικών απόψεων
3. Η αποδοχή νέων ιδεών

(Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2010)

Ο Mezirow αναφέρει για τη θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης ότι *«εστιάζει στο πώς μαθαίνουμε να διαπραγματευόμαστε και να δρούμε σύμφωνα με τους δικούς μας σκοπούς, τις αξίες μας, τα αισθήματά μας και τις ερμηνείες μας, παρά με βάση όσα έχουμε αφομοιώσει άκριτα από τους άλλους – να αποκτούμε μεγαλύτερο έλεγχο της ζωής μας ως κοινωνικά*

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

υπεύθυνα άτομα που λαμβάνουν αποφάσεις με καθαρή σκέψη. Ως τέτοια θεωρία, έχει ιδιαίτερη σημασία για τη μάθηση στις σύγχρονες κοινωνίες, οι οποίες διέπονται από δημοκρατικές αξίες. Δεδομένου ότι, η θεωρία αυτή αφορά ιδιαίτερα το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως αυτό εξελίχθηκε στο Δυτικό πολιτισμό, θεωρεί ότι η ανθρώπινη τάση για τελειοποίηση, εκδηλώνεται όταν αναφέρεται στη βελτίωση της κατανόησης και της ποιότητας των πράξεών μας μέσω μιας μαθησιακής διεργασίας με νόημα » (Mezirow, 2007).

Σύμφωνα με τη θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι πρέπει να βασίζονται στις παραδοχές και στις πεποιθήσεις τους για να κατανοήσουν την εμπειρία τους μέσα από διαφορετικές οπτικές. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων στο παραπάνω πλαίσιο καλείται να: α) να αναγνωρίσει τις διαφορές ανάμεσα στο δικό του σκοπό και τις δικές του προσδοκίες από εκείνες των εκπαιδευομένων του και β) να ασκήσει κριτική σκέψη αρχικά στις δικές του παραδοχές και στην συνέχεια στις παραδοχές των εκπαιδευομένων έτσι, ώστε να προαχθεί η διεργασία της μάθησης και της θετικής αλλαγής. Η μετασχηματίζουσα μάθηση υποστηρίζει ότι οι εκπαιδευτές είναι απαραίτητο να παίρνουν θέση υπέρ της αλλαγής. Οι εκπαιδευτές, τέλος, πρέπει να ενθαρρύνουν το διάλογο και την συμμετοχή των εκπαιδευομένων σε αυτόν (Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2010).

3.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα

Οι παραπάνω θεωρίες καθώς και άλλες που δεν αναφέρθηκαν έχουν προσφέρει πολλά στην εκπαίδευση ενηλίκων ως ξεχωριστό επιστημονικό κλάδο. Με βάση όσα διατυπώθηκαν στις προηγούμενες ενότητες αυτού του κεφαλαίου διακρίνουμε ορισμένα βασικά σημεία που χαρακτηρίζουν το συγκεκριμένο είδος εκπαίδευσης:

1. Οι ενήλικες ξεκινάνε να εμπλέκονται στη διαδικασία της μάθησης όταν έχουν κίνητρα που έχουν σχέση με τη ζωή τους και την πραγματικότητα που βιώνουν. Άρα εμπλέκονται σε προγράμματα μάθησης γνωρίζοντας εξ αρχής τους στόχους των προγραμμάτων αυτών και τη χρησιμότητά τους σε σχέση με την προσωπική τους ζωή.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

2. Τα κίνητρα που τους οδηγούν στη μάθηση είναι, κυρίως, εσωτερικά και επιθυμούν να λειτουργούν αυτόνομα. Για το λόγο αυτό ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθαρά διευκολυντικός ως προς τη διαδικασία της μάθησης.
3. Ο κάθε ενήλικος έχει το δικό του τρόπο μάθησης, ο οποίος βασίζεται στις εμπειρίες του και στο χαρακτήρα του. Μαθαίνει καλύτερα όταν το αντικείμενο μάθησης συνδέεται με την πραγματική ζωή του.
4. Η κριτική σκέψη αποτελεί βασικό στόχο της εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς τους επιτρέπει να αναδιαμορφώνουν τις παραδοχές και τις βασικές ιδέες τους και να μετασχηματίζονται σε άτομα που είναι σε θέση να βελτιώσουν τόσο τον εαυτό τους όσο και το περιβάλλον τους δρώντας μέσα σε αυτό.

Η εκπαίδευση ενηλίκων, με βάση τα παραπάνω, μπορεί να διαχωριστεί με σαφήνεια από την τυπική εκπαίδευση ανηλίκων και να αποτελέσει έναν ξεχωριστό επιστημονικό κλάδο που ακολουθεί διαφορετική μεθοδολογία στη διαδικασία της μάθησης.

4. Το θεωρητικό πλαίσιο της ΕξΑΕ

4.1 Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο αφορά την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση καθώς το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε για τις ανάγκες της εργασίας αυτής σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε για να διδαχθεί από απόσταση και με βάση τις αρχές της ΕξΑΕ. Επομένως, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει εκτενής αναφορά στην ΕξΑΕ. Αρχικά, παρουσιάζεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή αυτής της μορφής εκπαίδευσης και στη συνέχεια αναλύεται η ίδια η έννοια και το θεωρητικό της πλαίσιο μέσα από μια σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Ακολουθεί μια σύντομη αναφορά στο ρόλο που διαδραματίζει ο εκπαιδευτικός στο πλαίσιο της ΕξΑΕ και μια ανασκόπηση και κριτική στο πώς αυτή εφαρμόστηκε στις πρόσφατες έκτακτες συνθήκες που δημιούργησε η πανδημία. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από όσα θα αναφερθούν στο κεφάλαιο αυτό.

4.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή

Για να προσδιοριστεί επαρκώς μια έννοια είναι πάντα βοηθητικό να δούμε ποιες είναι οι ρίζες της και πως εξελίχθηκε στην πάροδο των ετών. Τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες, έχει αναγνωριστεί παγκόσμια η ανάγκη ύπαρξης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μεγάλη κλίμακα. Αυτό οδήγησε στην ίδρυση πολλών νέων μονάδων και πανεπιστημίων που παρέχουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση και προσελκύουν εκατομμύρια μαθητών σε όλο τον κόσμο. Ωστόσο, αυτή η μορφή εκπαίδευσης έχει τις ρίζες της στο 1^ο μισό του 19^{ου} αιώνα και δεν αποτελεί, όπως πολλοί πιστεύουν, μια φυσική εξέλιξη στο χώρο της εκπαίδευσης που οφείλεται στην ανάπτυξη της τεχνολογίας (Peters, 2010).

Ο όρος εξ αποστάσεως εμφανίζεται πρώτη φορά στο πρώτο τεύχος του περιοδικού του Βρετανικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με ονομασία Teaching at a Distance (1974) ενώ χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά επίσημα το 1982 όταν το International Council for Correspondence Education (ICCE) μετονομάστηκε σε International Council for Distance Education (ICDE) (Holmberg, 1999).

Το εκπαιδευτικό μοντέλο της ΕξΑΕ εμφανίστηκε, αρχικά, με την αλληλογραφία μέσω ταχυδρομείου όπου χρησιμοποιήθηκαν συμβατικά βιβλία. Στη συνέχεια, με την ανάπτυξη της τεχνολογίας, χρησιμοποιήθηκε στην ΕξΑΕ το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και το τηλέφωνο ενώ τα τελευταία χρόνια υιοθετήθηκαν όλες οι μορφές σύγχρονης επικοινωνίας π.χ δορυφόροι, κινητά τηλέφωνα κ.λπ. Οι νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο ως εργαλεία έδωσαν τη δυνατότητα υψηλής ποιότητας επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις να ξεπεραστούν τα κυριότερα μειονεκτήματα που υπήρχαν στην ΕξΑΕ παλιότερα (Γκελαμέρης, 2015).

Ο Γκελαμέρης (2015) αναφέρει ότι η ΑεξΑΕ διακρίνεται σε πέντε γενιές οι οποίες χαρακτηρίζονται από τις μεθόδους που υιοθετήθηκαν σε κάθε περίοδο της ιστορίας της:

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

1. Στο Μοντέλο της αλληλογραφίας (Corrspondence Model), το οποίο στηρίζεται στο έντυπο υλικό
2. Στο Πολυμεσικό μοντέλο (Multimedia Model) το οποίο στηρίζεται στο έντυπο υλικό σε συνδυασμό με ήχο και βίντεο.
3. Στο Τηλεματικό μοντέλο (Telelearning Model) το οποίο στηρίζεται στις τεχνολογίες τηλεπικοινωνιών
4. Στο Ευέλικτο Μαθησιακό μοντέλο (Flexible Learning Model) το οποίο στηρίζεται στο Διαδίκτυο και στις ΤΠΕ.
5. Το Έξυπνο ευέλικτο μαθησιακό μοντέλο (Intelligent Flexible Learning Model) το οποίο στηρίζεται στην βέλτιστη εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών.

Στην Ελλάδα η πρώτη σοβαρή προσπάθεια για παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έγινε με την ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) το 1992 στην Πάτρα (Παπακωνσταντίνου, Καραλής, 2015). Η ίδρυσή του δείχνει την προσπάθεια της Ελλάδας να ακολουθήσει τις διεθνείς εξελίξεις και να προσαρμοστεί στα ευρωπαϊκά και διεθνή δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της οικονομίας (Κουστουράκης, Παναγιωτακόπουλος, 2000).

Μέχρι την εμφάνιση της πανδημίας (Μάρτιος 2020) δεν υπήρχε στην Ελλάδα καμία οργανωμένη μορφή παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επίσημα, ο μόνος φορέας υλοποίησης ΕξΑΕ ήταν το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) που την παρείχε σε επίπεδο πανεπιστημιακών σπουδών. Οι περισσότερες δράσεις σχετικές με την ΕξΑΕ γίνονταν σε επίπεδο διατριβών και ερευνητικών δράσεων εντός των Πανεπιστημίων. Έτσι προέκυψε το πρόγραμμα διαδραστικών τηλεδιασκέψεων ΟΔΥΣΣΕΑΣ που υλοποιείται πάνω από είκοσι χρόνια από το Εργαστήριο Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών στην Δια Βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α) του ΠΤΔΕ Κρήτης και τελεί υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας της Ελλάδας. Επίσης, ανάλογα προγράμματα είναι το «Παιδεία Ομογενών» που πραγματοποιήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '90, το πρόγραμμα «Οίκαδε» (1999- 2013) με φορέα υλοποίησης την Τράπεζα Κύπρου και το πρόγραμμα «ΣΧΕΔΙΑ» το οποίο

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

ξεκίνησε το 2000 και είχε ως φορέα υλοποίησης το Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Αναστασιάδης, 2017).

4.3 Η έννοια της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η έννοια της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) έχει απασχολήσει τους επιστήμονες και την έρευνα σε σημαντικό βαθμό και έχουν γίνει πολλές προσπάθειες προσδιορισμού της. Έχουν διατυπωθεί αρκετοί ορισμοί, γεγονός που φανερώνει την πολυπλοκότητά της (Λιοναράκης, 2006).

Ξεκινώντας την προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας της Ανοιχτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΑΕξΑΕ) το πρώτο χαρακτηριστικό της στο οποίο πρέπει να σταθεί κάποιος είναι ότι αφορά μια μορφή εκπαίδευσης στην οποία ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος βρίσκονται σε φυσική απόσταση, όπως αναφέρεται και στον ίδιο τον όρο. Αυτό έρχεται σε αντιδιαστολή με τις κλασικές μορφές εκπαίδευσης όπου υπάρχει «πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία» (Holmberg, 1988, Keegan, 1986).

Οι ορισμοί που έχουν δοθεί κατά καιρούς για να προσδιορίσουν την έννοια της ΕξΑΕ διαφέρουν μεταξύ τους ανάλογα με τα κριτήρια στα οποία βασίστηκαν. Έτσι, υπάρχουν ορισμοί που προέκυψαν με κριτήριο τις ανάγκες των εμπλεκομένων στη διαδικασία της ΕξΑΕ, ενώ κάποιοι άλλοι προέκυψαν με βάση τα μέσα που χρησιμοποιούνται για να μεταδοθεί η πληροφορία και η γνώση. Στη διεθνή βιβλιογραφία, λοιπόν, συναντάμε πολλούς ορισμούς που διαφοροποιούνται μεταξύ τους ανάλογα με τα κριτήρια και τις παραμέτρους που χρησιμοποιεί ο κάθε ερευνητής (Λιοναράκης, 2006, Μουζάκης, 2006).

Ο Holmberg (1977) αναφέρει ότι η «η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιλαμβάνει διάφορες μορφές σπουδών, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, οι οποίες διεξάγονται χωρίς την άμεση και συνεχή επίβλεψη εκπαιδευτών και στηρίζονται στην οργάνωση, καθοδήγηση και διδασκαλία που παρέχεται από κάποιο εκπαιδευτικό οργανισμό» (Μουζάκης, 2006:5).

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001) η ΕξΑΕ είναι μια διαδικασία που ανταποκρίνεται στις κάθε τύπου και μορφής ανάγκες όλων των πολιτών και χαρακτηρίζεται από προσβασιμότητα, συνέχεια και ανοιχτότητα (Αναστασιάδης, 2014).

Το πιο βασικό χαρακτηριστικό της ΑΕξΑΕ είναι η ανοιχτότητα η οποία αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό δείγμα της φιλοσοφίας που διέπει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Έτσι, στην ΑΕξΑΕ έχουν τη δυνατότητα όλοι ανεξαιρέτως να σπουδάσουν χωρίς να υπάρχουν οι περιορισμοί που υπάρχουν στη συμβατική εκπαίδευση και αφορούν την ηλικία, τον τόπο κατοικίας ή την κοινωνική τάξη. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα ευελιξίας στο χώρο, στο χρόνο και στο ρυθμό μελέτης από την πλευρά του εκπαιδευόμενου (Κουστουράκης, Παναγιωτακόπουλος, 2000). Τα χαρακτηριστικά της ανοιχτότητας της ΑΕξΑΕ θα ομαδοποιηθούν από τους Σοφός κ.ά (2015) σε τέσσερις κατηγορίες που σχετίζονται με : α) την οργάνωση της μάθησης β) την προσωπική διαμόρφωση της μορφωτικής πορείας του ατόμου γ) την κοινωνικότητα και τη συνεργασία και δ) τα μέσα και τις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται.

Αν προσπαθήσουμε να δούμε συγκριτικά τους ορισμούς που έχουν διατυπώσει για την ΑΕξΑΕ οι πιο σημαντικοί θεωρητικοί του πεδίου, θα διαπιστώσουμε ότι οι Keegan (2001), Peters (2003), Moore (1993) και Holmberg (1977) συμφωνούν σε δύο σημεία: α) στο ότι υπάρχει απόσταση μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενου και β) στη δομή του διδακτικού υλικού (Αλιβίζος, Κώστας & Παράσχου, 2015).

Ο Keegan (όπ.αναφ. στο Αλιβίζος, Κώστας & Παράσχου, 2015) σχολιάζοντας έρευνα που διεξήχθη σε 62 εκπαιδευτικά ιδρύματα στα οποία εφαρμόστηκε η ΕξΑΕ, κατέληξε στο ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει τα παρακάτω βασικά χαρακτηριστικά:

- Υπάρχει φυσική απόσταση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου
- Είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός οργανισμός να σχεδιάσει το εκπαιδευτικό υλικό (Ε.Υ) για την υποστήριξη των διδασκόμενων.

- Τα τεχνικά μέσα μεταφοράς του Ε.Υ παίζουν σπουδαίο ρόλο γιατί συνδέουν το διδάσκοντα με τον διδασκόμενο και ενισχύουν την επικοινωνία τους.
- Δεν υπάρχει μαθησιακή ομάδα αλλά γίνεται χρήση εξατομικευμένων μορφών διδασκαλίας χωρίς, όμως, να αποκλείεται η δυνατότητα ομαδικών συναντήσεων είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως.

Σύμφωνα με τον Μουζάκη (2006) τα χαρακτηριστικά εκείνα που διαφοροποιούν τη ΑΕΞΑΕ από τη συμβατική εκπαίδευση είναι αυτά που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

	Παραδοσιακή Εκπαίδευση	Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση
	Ομοιογενής πληθυσμός	Όχι κατ' ανάγκη ομοιογενής πληθυσμός
	Φυσική παρουσία των εκπαιδευόμενων	Φυσική απόσταση των εκπαιδευόμενων
	Μετακινήσεις εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων	Διδασκαλία και μάθηση χωρίς μετακινήσεις
	Η διδασκαλία γίνεται σε κάποιο εκπαιδευτικό Ίδρυμα	Ευελιξία ως προς τον τόπο και χρόνο πραγματοποίησης της διδασκαλίας
	Διδασκαλία	Αυτό-ελεγχόμενη και εξατομικευμένη μάθηση
	Άμεση επικοινωνία	Συνεργασία και επικοινωνία από απόσταση
	Μοναδική πηγή γνώσης το εγχειρίδιο	Άμεση πρόσβαση σε πηγές για ενημέρωση και πληροφόρηση
	Η μελέτη γίνεται σε καθορισμένο πλαίσιο	Ο εκπαιδευόμενος επιλέγει το ρυθμό παρακολούθησης

Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν την ΑΕΞΑΕ από τη συμβατική εκπαίδευση

Τέλος, η πιο σημαντική, ίσως, παράμετρος σχετικά με την ΕΞΑΕ είναι ότι αυτή διδάσκει και ενεργοποιεί τον μαθητή, πώς να φτάνει στη γνώση μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα σε μια ευρετική πορεία αυτομάθησης, σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001).

4.4 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ

Έχουν αναπτυχθεί μέσα στο πέρασμα του χρόνου πολλές διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικές με την ΕξΑΕ. Σύμφωνα με τον Keegan (1986) οι κυριότερες από αυτές είναι τρεις: α) η θεωρία της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας β) η θεωρία της βιομηχανοποιημένης μάθησης και γ) η θεωρία της αλληλεπίδρασης – επικοινωνίας (Σοφός, 2015; Μουζάκης, 2006).

Η θεωρία της αυτόνομης μάθησης υποστηρίζει ότι η μαθησιακή διαδικασία βασίζεται στη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού στο «χωροχρόνο» που επιλέγει ο κάθε μαθητευόμενος. Σε όλη τη διάρκεια των σπουδών του ο εκπαιδευόμενος υποστηρίζεται από κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό και βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με τον εκπαιδευτή του (Moore, 1993). Ο Moore αναφέρει ότι η αυτονομία είναι βασικό συστατικό της ΕξΑΕ και διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες: α) αυτονομία ως προς τους στόχους που έχει η μάθηση (τους προσδιορίζει ο εκπαιδευόμενος), β) αυτονομία στον τρόπο μελέτης (ο εκπαιδευόμενος επιλέγει και χρησιμοποιεί τις πηγές του διδακτικού υλικού και οργανώνει την ύλη) και γ) αυτονομία στον τρόπο αξιολόγησης (ο εκπαιδευόμενος αποφασίζει τη μέθοδο αξιολόγησης και τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν για να πραγματοποιηθεί αυτή).

Η θεωρία της βιομηχανοποιημένης μάθησης υποστηρίζει ότι η ΕξΑΕ χαρακτηρίζεται κυρίως από τη βέλτιστη χρήση της τεχνολογίας και από πολύ καλά οργανωμένες μεθόδους παραγωγής και διανομής εκπαιδευτικού υλικού (Peters, 2010; Μουζάκης, 2006). Ο βασικός εκφραστής αυτής της θεωρίας ήταν ο Peters ο οποίος υποστήριξε ότι η μαθησιακή διαδικασία της ΕξΑΕ παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με τη βιομηχανική παραγωγή (Peters, 1971).

Σύμφωνα με τη θεωρία της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας η συνεργασία και οι κοινωνική αλληλεπίδραση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της μάθησης επιδρά σημαντικά στο αποτέλεσμα της εξ αποστάσεως εκπαιδευτικής διαδικασίας (Holmberg,

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

1995). Άλλωστε, τα περισσότερα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικά προγράμματα χαρακτηρίζονται από στοιχεία αλληλεπίδρασης με το εκπαιδευτικό υλικό και επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή και τον φορέα που υλοποιεί το πρόγραμμα (Μουζάκης, 2006; Sofos, 2015).

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε στη θεωρία της πολυμορφικής εκπαίδευσης που αποτελεί μια σύγχρονη θεωρητική προσέγγιση της ΕξΑΕ και εκφράστηκε, κυρίως, από τον Λιοναράκη ο οποίος υποστήριξε ότι *« Η απόσταση έχει εκμηδενιστεί και δεν αποτελεί πλέον καθοριστικό παράγοντα για την ποιότητα της εκπαίδευσης. Αυτό που έρχεται να αντικαταστήσει την έννοιά της, να την εμπλουτίσει, να την μεταμορφώσει σε μια διαδικασία ποιοτικής εκπαίδευσης, είναι η ποικιλία στα μέσα εκπαίδευσης και επικοινωνίας και ο πλουραλισμός στις αρχές μάθησης και διδασκαλίας. Για τον λόγο αυτό, η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποκτά και προϋποθέτει μια νέα παιδαγωγική διάσταση, η οποία σχετίζεται με την πολυμορφικότητα. Αυτή η πολυμορφικότητα απορρίπτει την αρχή το «μέσον για το μέσον» και προκρίνει το μέσον ως εργαλείο μετάδοσης και επεξεργασίας της γνώσης»* (Λιοναράκης, 2001).

4.5 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην ΕξΑΕ

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της ΕξΑΕ είναι η παροχή υποστήριξης στον εκπαιδευόμενο από την πλευρά του εκπαιδευτή (Μουζάκης, 2006). Ο Παπαλαμπρακόπουλος (2019) αναφέρει ότι ρόλος του εκπαιδευτή είναι συμβουλευτικός και εμπνευστικός. Η αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντα και διδασκόμενου βοηθάει σημαντικά τον δεύτερο, γιατί σημαντικός παράγοντας για την κατάκτηση της γνώσης είναι να καλύπτεται η ανάγκη στήριξης του διδασκόμενου από κάποιο πρόσωπο που θα κατανοεί τις ανάγκες του (Σαρακατσάνου & Βασάλα, 2016). Ο διδάσκων μπορεί να υποστηρίξει τον διδασκόμενο με τη βοήθεια των τεχνολογιών επικοινωνίας, ενώ ταυτόχρονα είναι απαραίτητο να διαθέτει κάποια άτυπα προσόντα που βοηθούν στην επικοινωνία όπως η ενσυναίσθηση, η φιλική διάθεση κ.α. Συχνά, η έλλειψη σωστής επικοινωνίας μεταξύ

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

διδάσκοντα και διδασκόμενου δημιουργεί την αίσθηση της απομόνωσης στο διδασκόμενο και μπορεί να τον οδηγήσει στη μείωση του ενδιαφέροντος ή ακόμα και στην εγκατάλειψη του εξ αποστάσεως προγράμματος. (Παπαλαμπρακόπουλος, 2019). Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι στην ΕξΑΕ είναι πολύ σημαντικός ο εμπυχωτικός ρόλος του εκπαιδευτή, ο οποίος καλείται να βρει τους κατάλληλους τρόπους να γεφυρώσει το χάσμα που υπάρχει μεταξύ αυτού και του εκπαιδευόμενου λόγω της φυσικής απόστασης που τους χωρίζει, ώστε να βοηθήσει τον διδασκόμενο να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον για τις σπουδές και να τις ολοκληρώσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο.

Σύμφωνα με τον Mason (1991), υπάρχουν τρεις κατηγορίες δεξιοτήτων που συνθέτουν το ρόλο του διδάσκοντα στην ΕξΑΕ: οι οργανωτικές, οι κοινωνικές και οι διανοητικές. Οι οργανωτικές είναι σχετικές με την ατζέντα που θέτει στην εκπαιδευτική διαδικασία, δηλαδή με τα αντικείμενα συζήτησης, με το χρονοδιάγραμμα, με τους κανόνες που καθορίζουν τη διαδικασία του μαθήματος και με τους κανόνες λήψης αποφάσεων. Οι κοινωνικές δεξιότητες είναι η δημιουργία ενός φιλικού και κοινωνικού μαθησιακού περιβάλλοντος, η παροχή συνεχούς ανατροφοδότησης, η χρήση φιλικού και προσωπικού τόνου στο λόγο του, η ευαισθησία στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και η επιβράβευσή τους. Τέλος, οι διανοητικές είναι να διευκολύνει την εκπαιδευτική διαδικασία, να θέτει διερευνητικές ερωτήσεις, να ενθαρρύνει τους μαθητές να αναπτύσσουν και να σχολιάζουν εποικοδομητικά θέματα προς συζήτηση, να ενσωματώνει και να εμπλέκει τους μαθητές σε συζητήσεις που προκύπτουν από τα ενδιαφέροντα των ίδιων των μαθητών και να τα συνδέει με τη βιβλιογραφία και, τέλος, να συνδέει ανόμοιες έννοιες μεταξύ τους (Mason, 1991). Αρκετοί ερευνητές διατύπωσαν απόψεις σχετικά με τις δεξιότητες που πρέπει να έχει ο εκπαιδευτικός που διδάσκει στα εξ αποστάσεως προγράμματα. Σύμφωνα με τους Αναστασιάδη & Καρβούνη (2010), μετά τη μελέτη των απόψεων αυτών, μπορούμε να συνοψίσουμε στο ότι οι δεξιότητες που είναι απαραίτητες για έναν εκπαιδευτικό που διδάσκει εξ αποστάσεως κατηγοριοποιούνται σε τρεις κατηγορίες: τις οργανωτικές, τις κοινωνικές και τις παιδαγωγικές δεξιότητες. Αυτές συνθέτουν το ρόλο του εκπαιδευτικού στην ΕξΑΕ.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Μια ιδιαίτερη περίπτωση, σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτικού στην ΕξΑΕ αποτελεί η περίοδος της πανδημίας. Η εξ αποστάσεως διδασκαλία κατά την περίοδο αυτή, αναπροσάρμοσε εν μέρει το ρόλο του εκπαιδευτικού και πρόσθεσε σε αυτόν κάποια επιπλέον στοιχεία. Έτσι, σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2022), ο δάσκαλος, πρέπει να κάνει όλες τις απαραίτητες αλλαγές και προσαρμογές στα μέσα, στις τεχνικές και τις μεθόδους, στα θέματα της ευελιξίας και της προσβασιμότητας με σκοπό οι μαθητές του να αποκτήσουν θετικές μαθησιακές εμπειρίες στο πλαίσιο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτές χρειάζονται το χρόνο, τα μέσα, την επιμόρφωση και τον εξοπλισμό για να υιοθετήσουν τις κατάλληλες πρακτικές που απαιτούνται για την ΕξΑΕ (Anastasiades, 2022).

Όπως φανερώνουν όλα τα παραπάνω, ο ρόλος του διδάσκοντα είναι καθοριστικός στην ΕξΑΕ και είναι απαραίτητο να κατέχει ο εκπαιδευτικός τις κατάλληλες δεξιότητες για να έχει η μαθησιακή διαδικασία τα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα.

4.6 Η ΕξΑΕ στην εποχή της πανδημίας

Η μεγάλη πρόκληση και «ευκαιρία» σε ότι αφορά την ΕξΑΕ εμφανίστηκε στην Covid και μετά – Covid εποχή. Τα εκπαιδευτικά συστήματα, σε όλες τις βαθμίδες τους, ήρθαν αντιμέτωπα με μια πρωτόγνωρη κατάσταση που ανάγκασε τις δομές εκπαίδευσης να λειτουργήσουν, σχεδόν, αποκλειστικά εξ αποστάσεως κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2022), παρόλο που εφαρμόστηκε εξ αποστάσεως εκπαίδευση σχεδόν σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως στην εποχή της πανδημίας, αυτή είχε, κατά κύριο λόγο, τη μορφή «εξ αποστάσεως κατεπείγουσας υποστήριξης» παρά τη μορφή ενός αναβαθμισμένου εκπαιδευτικού οικοσυστήματος. Το ίδιο συνέβη και στην Ελλάδα όπου το κράτος φρόντισε, κυρίως, για την υποστήριξη των μαθητών και την αναβάθμιση των τεχνολογικών υποδομών ώστε να καταστεί δυνατή η υποστήριξη αυτή.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Σε αυτή τη συγκυρία αναδείχθηκαν θέματα που έχουν να κάνουν με:

- Την ανθρωποκεντρική διάσταση της ΕξΑΕ και με θέματα ισότιμης πρόσβασης
- Το νέο ρόλο των εκπαιδευτικών οι οποίοι έπρεπε να κάνουν όλες τις απαραίτητες αλλαγές και να προσαρμόσουν τις πρακτικές τους στις ανάγκες της ΕξΑΕ
- Το νέο ρόλο των μαθητών για τους οποίους αναδύεται ένα νέο περιβάλλον που συμβάλει στην αυτονομία τους σε ό,τι αφορά το χώρο, το χρόνο και το ρυθμό μελέτης τους
- Το νέο ρόλο της οικογένειας η οποία αναλαμβάνει νέα πρόσθετα καθήκοντα για να υποστηρίξει τα παιδιά ώστε να ανταποκριθούν στο νέο εκπαιδευτικό περιβάλλον.

(Αναστασιάδης, 2020)

Κατά την περίοδο της πανδημίας, δόθηκε μεγάλη έμφαση στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα σχετικά με την ΕξΑΕ ώστε να καταφέρουν να ανταποκριθούν στη νέα πραγματικότητα. Έτσι, λοιπόν, τόσο το ΙΕΠ και το Υπουργείο Παιδείας στην Ελλάδα όσο και κάποια Πανεπιστημιακά Ιδρύματα διοργάνωσαν επιμορφωτικά προγράμματα σχετικά με την ΕξΑΕ και τις εκάστοτε ανάγκες των εκπαιδευτικών όπως αυτές προέκυπταν στην πορεία της πανδημίας. Τα προγράμματα του ΙΕΠ και του Υπουργείου Παιδείας επικεντρώθηκαν, κυρίως, στα ψηφιακά εργαλεία και λιγότερο στον παιδαγωγικό σχεδιασμό της ΕξΑΕ δημιουργώντας έτσι τον κίνδυνο να δοθεί λανθασμένο μήνυμα και λανθασμένες προτεραιότητες, σύμφωνα με τους ειδικούς, σε θέματα ΕξΑΕ (Μανούσου κ.α., 2020). Τα Πανεπιστήμια ακολούθησαν μια διαφορετική πορεία σε επίπεδο επιμορφώσεων των εκπαιδευτικών, τη συγκεκριμένη περίοδο, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών Α/Βάθμιας και Β/Βάθμιας εκπαίδευσης με θέμα «*Σχολική εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ –elearning*» που διοργάνωσε το ΕΔΙΒΕΑ του Πανεπιστημίου Κρήτης. Το πρόγραμμα αυτό υλοποιήθηκε με στόχο να οριοθετηθεί το πεδίο της ΕξΑΕ και έδωσε έμφαση στην παιδαγωγική της διάσταση, στην ανάδειξη της σημασίας του Εκπαιδευτικού Υλικού και στην εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τα Σύγχρονα και Ασύγχρονα περιβάλλοντα (Αναστασιάδης κ.α., 2021). Παρόμοια επιμορφωτικά προγράμματα υλοποιήθηκαν και από άλλα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Στην αρχή της πανδημίας, λοιπόν, εφαρμόστηκε, σε πρώτη φάση, η «κατεπείγουσα εξ αποστάσεως υποστήριξη των μαθητών» και δόθηκε έμφαση στις τεχνολογικές υποδομές με στόχο να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση από όλους τους εμπλεκόμενους στο νέο αυτό εγχείρημα, κάτι το οποίο ήταν αναμενόμενο. Δυστυχώς, όμως, τόσο κατά την 1^η περίοδο της πανδημίας όσο και κατά τη 2^η απουσιάζει η παιδαγωγική διάσταση στην ΕξΑΕ με ό,τι αυτό σημαίνει για την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Αναστασιάδης, 2020). Ο Αναστασιάδης (2022), προτείνει ότι τα επόμενα βήματα που πρέπει να γίνουν είναι να περάσουμε στη δεύτερη φάση όπου θα επικεντρωθούμε στη παιδαγωγική διάσταση της ΕξΑΕ έχοντας ξεπεράσει το στάδιο ανάπτυξης των τεχνολογικών υποδομών. Στη συνέχεια, στόχος είναι να περάσουμε στην τρίτη και τελευταία φάση ανάπτυξης της ΕξΑΕ στοχεύοντας στο να δημιουργήσουμε ένα σχολείο «ανοιχτό» για όλους, καθώς η συγκυρία αυτή της πανδημίας αποτέλεσε μια πολύ καλή ευκαιρία διεθνώς και ένα έναυσμα ώστε να προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε την έννοια του «ανοιχτού» σχολείου. Τα εκπαιδευτικά συστήματα και τα Υπουργεία Παιδείας, παγκοσμίως, έχουν να αντιμετωπίσουν μια μεγάλη πρόκληση: Αντί να επιστρέψουμε στο «παλιό» σχολείο, όπως τα γνωρίζαμε, να δημιουργήσουμε τι συνθήκες εκείνες για το νέο «ανοιχτό» σχολείο της διερευνητικής μάθησης, της συνεργατικής δημιουργικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης (Anastasiades, 2022).

4.7 Σύνοψη - Συμπεράσματα

Με βάση όσα αναφέρθηκαν στις υποενότητες του κεφαλαίου αυτού θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε στο ότι η ΕξΑΕ διεθνώς καταγράφει μια αρκετά μακρόχρονη παρουσία στα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών και αναπτύχθηκε για να ικανοποιήσει τις αυξημένες και ιδιαίτερες ανάγκες των πολιτών για πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλες τις ηλικίες. Η εξέλιξη της μέσα στο πέρασμα του χρόνου πέρασε από διάφορα στάδια και έγινε σε συνάρτηση με την εξέλιξη της τεχνολογίας. Πολλοί θεωρητικοί του πεδίου διατύπωσαν διαφορετικές προσεγγίσεις συμβάλλοντας στην εδραίωσή της στα εκπαιδευτικά συστήματα, διεθνώς, και δίνοντας τις κατευθυντήριες γραμμές για να έχει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα με βάση τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Σημαντικό ρόλο στην επιτυχία

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

εφαρμογή της παίζει ο εκπαιδευτικός ο οποίος στα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικά προγράμματα έχει ρόλο, κυρίως, υποστηρικτικό, διευκολυντικό και εμπνευστικό απέναντι στους εκπαιδευόμενους.

Στην Ελλάδα η ΕξΑΕ αναπτύχθηκε με πιο αργούς ρυθμούς από αυτούς που συναντάμε διεθνώς. Στην ουσία ο μόνος επίσημος φορέας παροχής ΕξΑΕ μέχρι την εποχή της πανδημίας υπήρξε το ΕΑΠ. Εκτός του ΕΑΠ, μέσω προγραμμάτων των Πανεπιστημίων και ερευνητικών δράσεων έγινε μια προσπάθεια προσέγγισης της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Ένα σημαντικό τέτοιο πρόγραμμα ήταν το Πρόγραμμα ΟΔΥΣΣΕΑΣ του ΕΙΔΙΒΕΑ του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Στην εποχή της πανδημίας οι συνθήκες ανάγκασαν το Υπουργείο Παιδείας να εισάγει, απροσδόκητα, την ΕξΑΕ στην τυπική εκπαίδευση. Η έμφαση δόθηκε, κυρίως, στην υποστήριξη των μαθητών και στην ισότιμη πρόσβαση όλων των εμπλεκομένων στα ψηφιακά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν. Επόμενα βήματα που πρέπει να γίνουν ώστε η ΕξΑΕ να καταστεί αποτελεσματική ως προς τον σκοπό της είναι η προσέγγιση στην παιδαγωγική της διάσταση και εν τέλει μέσω αυτής να επιδιωχθεί να δημιουργηθεί το νέο «ανοιχτό» σχολείο της διερευνητικής μάθησης, της συνεργατικής δημιουργικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

5. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην ΕξΑΕ

5.1 Εισαγωγή

Το κύριο χαρακτηριστικό της εποχής μας είναι η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας. Η τεχνολογία έχει εισβάλει σε όλες τις πτυχές της καθημερινότητας του σύγχρονου ανθρώπου και έχει επηρεάσει σχεδόν όλες τις δραστηριότητές του. Άνθρωποι όλων των ηλικιακών ομάδων κινούνται καθημερινά στους ρυθμούς της. Από αυτόν τον κανόνα που έχει προκύψει λόγω της ραγδαίας εξέλιξής της, δεν θα μπορούσε να εξαιρεθεί η εκπαίδευση. Σε αυτό συνέβαλε το γεγονός ότι τα παιδιά χρησιμοποιούν προϊόντα τεχνολογίας σχεδόν από τη γέννησή τους αλλά και το ότι έχει αποδειχτεί ότι οι ΤΠΕ μπορούν να συμβάλουν ώστε να γίνει η εκπαιδευτική διαδικασία πιο αποτελεσματική. Έτσι, λοιπόν, παρατηρούμε ότι έχει γενικευθεί η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση με εντυπωσιακά αποτελέσματα. Όπως αναφέρει ο Αναστασιάδης (2018) «Οι ΤΠΕ υπό παιδαγωγικές προϋποθέσεις μπορούν να αποτελέσουν ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία προκειμένου εκπαιδευτικοί και μαθητές, να αναπτύξουν κρίσιμες δεξιότητες (γνωστικές, κοινωνικές, τεχνολογικές) για να μπορέσουν να ανταποκριθούν με κριτικό και δημιουργικό τρόπο στις ανάγκες της νέας κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας που συνεχώς μεταβάλλεται».

Η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση είναι μια γενικευμένη πραγματικότητα και δεν αφορά μόνο την ΕξΑΕ αλλά και τη συμβατική εκπαίδευση στην οποία εξυπηρετεί συγκεκριμένους σκοπούς (Αναστασιάδης, 2018). Σε ό,τι αφορά την ΕξΑΕ, η ανάπτυξη των ΤΠΕ συνέβαλε αποφασιστικά στη διάδοσή της και εμφανίστηκαν καινούριες προοπτικές με την αξιοποίηση σύγχρονων και ασύγχρονων περιβαλλόντων μάθησης (Αναστασιάδης, 2009).

5.2 Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση

5.2.1 Ορισμός ΤΠΕ

Ο όρος Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) προσδιορίζει τις τεχνολογίες εκείνες που παρέχουν δυνατότητες επεξεργασίας και μετάδοσης της

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

πληροφορίας σε όλες τις μορφές της (Κόμης, 2004). Σύμφωνα με την Αντύπα (2008) οι ΤΠΕ είναι οι τεχνολογίες εκείνες που χρησιμοποιούνται με στόχο την επικοινωνία και την πληροφόρηση όπως φαίνεται και από το ακρωνύμιό τους. Με άλλα λόγια, οι ΤΠΕ είναι οι σύγχρονες τεχνολογίες που κωδικοποιούν, επεξεργάζονται, αποθηκεύουν, αναζητούν, ανακαλούν και μεταδίδουν την πληροφορία με τη βοήθεια υπολογιστών και δικτύων.

5.2.2 Η ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία έχει καταγράψει ήδη μια αρκετά μακρόχρονη πορεία τις τελευταίες δεκαετίες στις διάφορες μορφές και δομές εκπαίδευσης. Η εξέλιξη της τεχνολογίας τις τελευταίες δεκαετίες είναι ραγδαία. Αυτή η τεχνολογική ανάπτυξη επηρεάζει όλους τους τομείς της ζωής μας. Η εκπαιδευτική διαδικασία προσαρμόστηκε σε μεγάλο βαθμό στις εξελίξεις αυτές και κατέστη αναγκαία η χρήση των ΤΠΕ σε αυτή, ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες. Ιδιαίτερα, στην εποχή της πανδημίας ο ρόλος των ΤΠΕ για την παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε συνθήκες lockdown, υπήρξε καθοριστικός.

Η ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία που αποτελεί ένα λεπτό ζήτημα, δεν θα μπορούσε να γίνει άκριτα. Σύμφωνα με τον Earle (2002), οι ΤΠΕ πρέπει να υποστηρίζουν παιδαγωγικά το μαθητή και να μη χρησιμοποιούνται απλά για να αντληθούν πληροφορίες αλλά και για να μπορεί ο μαθητευόμενος να επιλύει προβλήματα. Η τεχνολογία χρησιμοποιείται στη διδασκαλία περισσότερο ως μέσο διευκόλυνσης της. Μέσω των ΤΠΕ ο εκπαιδευτής μπορεί να παρέχει στους εκπαιδευόμενους παραδείγματα και να παρουσιάζει το υλικό του με περισσότερη ευελιξία με σκοπό να τους προετοιμάσει να εργαστούν βασιζόμενοι στη γνώση και στις πληροφορίες που αποκόμισαν μέσα από το υλικό αυτό (Miller κ.α., 2000).

Υπάρχουν δυο προσεγγίσεις σε ό,τι αφορά την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Η τεχνολογική προσέγγιση υποστηρίζει απλά την ένταξη των τεχνολογικών και

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

πληροφοριακών συστημάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ η παιδαγωγική προσέγγιση υποστηρίζει την ένταξη, κυρίως, των προγραμμάτων που απορρέουν από την τεχνολογία, στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά με βάση τις αρχές του εποικοδομισμού (Richards, 2006). Η μεγάλη πρόκληση είναι να συνδεθούν αποτελεσματικά οι κατάλληλες τεχνολογίες με τις παιδαγωγικές αρχές.

Οι ΤΠΕ και, κυρίως, οι υπολογιστές θεωρούνται ως ένα από τα πιο ισχυρά «όπλα» του εκπαιδευτικού στη μαθησιακή διαδικασία. Τα εργαλεία που παρέχουν οι ΤΠΕ (υπολογιστές, λογισμικό, διαδραστικά συστήματα κ.τ.λ.) στην εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να επιλέγονται, κυρίως, με βάση την παιδαγωγική τους αξία ώστε να υποστηρίζουν παιδαγωγικά τη μαθησιακή διαδικασία. Η χρήση τους στη διδασκαλία, αν αυτές αξιοποιηθούν με παιδαγωγικά κριτήρια, παράγει ένα σαφώς θετικό μαθησιακό αποτέλεσμα. (Μικρόπουλος, 2006). Πηγαίνοντας ένα βήμα πιο πέρα και χωρίς να στέκεται μόνο στο μαθησιακό αποτέλεσμα, ο Anastasiades (2003) αναφέρει ότι η αξιοποίηση των νέων εκπαιδευτικών τεχνολογιών στη διαδικασία της μάθησης είναι καθοριστικής σημασίας γιατί με αυτόν τον τρόπο προετοιμάζουμε τον αυριανό πολίτη, ο οποίος καλείται να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της νέας κοινωνίας της πληροφορίας.

5.3 Η ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ – Ηλεκτρονική μάθηση (e-Learning)

Στις μέρες μας ο τρόπος μάθησης και επικοινωνίας αλλάζει διαρκώς λόγω της ταχύτατης εξέλιξης της τεχνολογίας. Οι σύγχρονες ανάγκες για ευελιξία στον τρόπο μάθησης, σχετικά με το χώρο, το χρόνο και το ρυθμό, οδήγησαν, στον εμπλουτισμό ή την αντικατάσταση της δια ζώσης διδασκαλίας με εξ αποστάσεως προγράμματα που πραγματοποιούνται με την υποστήριξη των ΤΠΕ (Αναστασιάδης, 2014). Η χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου είναι σχεδόν καθολική στα προγράμματα αυτά. Η ηλεκτρονική μάθηση που υιοθετείται από όλο και περισσότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, χρησιμοποιείται ευρέως τόσο στην τυπική όσο και στη μη-τυπική εκπαίδευση για να διευκολύνει όλες τις πτυχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

5.3.1 Ορισμός e-Learning

Στη βιβλιογραφία συναντάμε πάρα πολλούς ορισμούς για την ηλεκτρονική μάθηση (e-Learning). Από τη μελέτη της, μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι οι ορισμοί της έννοιας e-Learning είναι τόσοι πολλοί όσα και τα επιστημονικά άρθρα που έχουν γραφτεί γι αυτή (Holmes & Gardner, 2006). Ο Rossi (2009) αναφέρει ότι η έννοια αυτή αφορά ποικίλες εφαρμογές, μαθησιακές μεθόδους και διαδικασίες. Σύμφωνα με τον Rosenberg (2001) είναι μια διαδικασία μάθησης που πραγματοποιείται με τη χρήση νέων τεχνολογιών όπως είναι οι υπολογιστές, τα προγράμμά τους και τα σύγχρονα συστήματα τηλεπικοινωνιών. Μια άλλη ερμηνεία του e-Learning δίνει ο Bates (2005) αναφέροντας ότι δεν αποτελεί μια συγκεκριμένη εκπαιδευτική μέθοδο με αυστηρούς κανόνες αλλά είναι ένας νέος κλάδος στην εκπαίδευση που αναπτύσσεται σύμφωνα με τις τεχνολογικές εξελίξεις και με τις εκάστοτε ανάγκες για προσιτή μετάδοση της γνώσης. Ο Hussain (2012) αναφέρει ότι αποτελεί μια ολοκληρωμένη διαδικασία μάθησης που προσφέρεται μέσω υπολογιστή. Σύμφωνα με τους Joksimovic κ.α (2015), το e - learning αποτελεί μία μορφή ΕξΑΕ, με χρήση τεχνολογίας στη μαθησιακή διαδικασία ενώ τα μαθήματα παρέχονται αποκλειστικά μέσω Διαδικτύου και οι εμπλεκόμενοι δεν είναι απαραίτητο να βρίσκονται στον ίδιο χώρο την ίδια χρονική στιγμή. Οι Μακρή και Βλαχόπουλος ορίζουν την ηλεκτρονική μάθηση αναφέροντας ότι «περιλαμβάνει τη μάθηση σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, τόσο της επίσημης όσο και της μη-τυπικής, στα οποία αξιοποιείται ένα δίκτυο πληροφόρησης, δηλαδή το Διαδίκτυο για την παράδοση μαθημάτων, την αλληλεπίδραση, την αξιολόγηση, και συνεπώς τη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας» (Μακρή & Βλαχόπουλος, 2017)

Θα μπορούσαν να αναφερθούν πολλοί ακόμα ορισμοί, διαφορετικοί μεταξύ τους, που έχουν δώσει άλλοι ερευνητές. Ο κάθε ερευνητής ορίζει το e-Learning από τη δική του σκοπιά και δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια συμφωνία σε μια κοινή βάση. Οι ορισμοί που δόθηκαν παραπάνω είναι ενδεικτικοί. Ωστόσο, αυτό που προκύπτει μέσα από τους ορισμούς που συναντάμε στη βιβλιογραφία είναι ότι η ηλεκτρονική μάθηση είναι μια μαθησιακή

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

διαδικασία που πραγματοποιείται με την υποστήριξη ηλεκτρονικών μέσων και του Διαδικτύου για να παρέχει κυρίως εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση προσιτή σε όλους.

5.3.2 Βασικά χαρακτηριστικά του e-Learning

Η επισκόπηση της βιβλιογραφίας αναδεικνύει ορισμένα χαρακτηριστικά της ηλεκτρονικής μάθησης. Οι Μακρή και Βλαχόπουλος (2017) συνόψισαν τα χαρακτηριστικά όπως αναφέρονται παρακάτω:

- ✓ Συνδυάζει τη χρήση των ΤΠΕ και των δικτύων και μέσω της χρήσης διαδραστικών εργαλείων παραδίδεται το Ε.Υ και ανταλλάσσονται μηνύματα μεταξύ των συμμετεχόντων σε όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- ✓ Δεν παραδίδεται μόνο το περιεχόμενο των μαθημάτων, αλλά περιλαμβάνονται και όλες οι πτυχές της εκπαιδευτικής διοίκησης και οι διαδικασίες με τις οποίες σχεδιάζονται τα προγράμματα, καθορίζονται οι στόχοι, υλοποιούνται τα προγράμματα και αξιολογούνται.
- ✓ Μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς την παραδοσιακή διδασκαλία στην τάξη ή και να την υποκαταστήσει εν μέρει ή/και πλήρως.
- ✓ Ο διδάσκων ασκεί κατά κάποιον τρόπο εποπτεία και αναλαμβάνει το ρόλο του διευκολυντή και μεσολαβητή της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- ✓ Δεν αντιγράφει τη συμβατική εκπαίδευση, αλλά προσφέρει εναλλακτικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία και τη μάθηση, σχεδιάζοντας συστηματικά τις διαδικασίες και την ανατροφοδότηση.
- ✓ Οι συμμετέχοντες είναι σε θέση να συμμετάσχουν στην ηλεκτρονική μάθηση μέσω σύγχρονων ή ασύγχρονων τεχνολογικών μέσων και εργαλείων.
- ✓ Αναφέρεται στην ολοκληρωμένη διαχείριση της μάθησης μέσω ΣΔΜ και Συστημάτων Διαχείρισης Εκπαιδευτικού Περιεχομένου
- ✓ Διευκολύνει την αυτονομία στη μάθηση, την εξατομίκευση και τη Διά Βίου Εκπαίδευση.

- ✓ Μπορεί να εφαρμοστεί, τόσο για εκπαιδευτικούς σκοπούς εντός ή εκτός των ιδρυμάτων πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, όσο και για ενδοϋπηρεσιακούς επιμορφωτικούς σκοπούς.

Σχήμα 2: Τα χαρακτηριστικά του e-learning (Μακρή & Βλαχόπουλος, 2017)

5.3.3 Μορφές ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ

Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2014) η ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ διακρίνεται σε Ασύγχρονη, Σύγχρονη και Μεικτή – Συνδυαστική. Η Ασύγχρονη επιτρέπει σε διδάσκοντες και διδασκόμενους να αλληλεπιδρούν σε διαφορετικό χρόνο και χώρο με την υποστήριξη προηγμένων τεχνολογιών διαδικτύου ασύγχρονης μετάδοσης. Το πιο σημαντικό πλεονέκτημα της ασύγχρονης ΕξΑΕ είναι ότι προσφέρει ευελιξία στον χώρο, τον χρόνο και τον ρυθμό της μάθησης. Η Σύγχρονη ΕξΑΕ επιτρέπει την αλληλεπίδραση μεταξύ διδασκόντων και διδασκόμενων μέσω ήχου, εικόνας και δεδομένων. Η αλληλεπίδραση αυτή μπορεί να συμβεί σε πραγματικό χρόνο ανεξάρτητα από γεωγραφικό χώρο που βρίσκονται οι εμπλεκόμενοι με τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών διαδικτύου σύγχρονης μετάδοσης (π.χ. τηλεδιάσκεψη, webcast). Γενικότερα, τα πλεονεκτήματα της σύγχρονης ΕξΑΕ είναι η ευελιξία στο χρόνο και στον χώρο, η αλληλεπίδραση του διδάσκοντα και διδασκόμενου και η χρήση αποτελεσματικής τεχνολογίας. Η Μεικτή – Συνδυαστική ΕξΑΕ αποτελεί συνδυασμό της Σύγχρονης και της Ασύγχρονης οι οποίες δεν λειτουργούν

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

ανταγωνιστικά μεταξύ τους αλλά αλληλοσυμπληρώνονται δημιουργώντας, με τα πλεονεκτήματα της η καθεμία, ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον συνδυαστικής μάθησης (Αναστασιάδης, 2014).

5.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε αναφορά στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και στον τρόπο που αυτές μπορούν να συμβάλλουν στην προετοιμασία των μαθητών ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες της νέας κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας που συνεχώς μεταβάλλεται.

Αρχικά οριοθετήθηκε η έννοια των ΤΠΕ και στη συνέχεια αναφέρθηκαν τα κριτήρια ένταξής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία όπως αυτά προέκυψαν μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση. Το συμπέρασμα που προέκυψε είναι ότι η χρήση τους στη διδασκαλία, αν αυτές αξιοποιηθούν με παιδαγωγικά κριτήρια, παράγει ένα σαφώς θετικό μαθησιακό αποτέλεσμα και ότι η αξιοποίηση τους στα σχολεία είναι καθοριστικής σημασίας καθώς προετοιμάζει τους αυριανούς πολίτες ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της νέας κοινωνίας της πληροφορίας (Μικρόπουλος, 2006, Anastasiades, 2003).

Στη συνέχεια του κεφαλαίου έγινε προσπάθεια, μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης, να οριστεί η ηλεκτρονική μάθηση (e-Learning) και να αποτυπωθούν τα βασικά χαρακτηριστικά της, ενώ έγινε και αναφορά στις βασικές μορφές ΕξΑΕ με χρήση ΤΠΕ που συναντάμε στη βιβλιογραφία.

6. Το εκπαιδευτικό υλικό

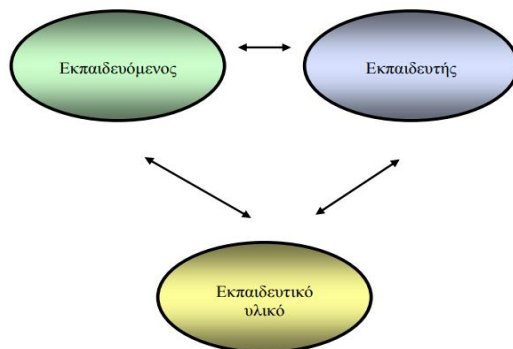
6.1 Εισαγωγή

Στις μέρες μας και στο πλαίσιο της ΕξΑΕ οι ψηφιακές τεχνολογίες έδωσαν τη δυνατότητα δημιουργίας ενός νέου προστιτού και ευέλικτου περιβάλλοντος μάθησης, το οποίο δίνει τη δυνατότητα της αυτορρύθμισης στους μαθητές και μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες και στις επιλογές του μαθητή χωρίς αυτός να περιορίζεται χρονικά ή να δεσμεύεται (Σταυγιαννουδάκης & Καλογιαννάκης, 2019). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΕξΑΕ) σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2004) είναι μια θεσμοθετημένη μορφή εκπαίδευσης στην οποία τα διαλογικά συστήματα τηλεπικοινωνιών χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν εκπαιδευόμενους, διδακτικό υλικό και εκπαιδευτές (Σοφός & Kron, 2010).

Ο μαθητευόμενος επεξεργάζεται, μελετά και μαθαίνει από το εκπαιδευτικό υλικό, ενώ ο εκπαιδευτικός είναι επιφορτισμένος με τη στήριξη και την καθοδήγηση του εκπαιδευόμενου (Σοφός & Kron, 2010).

6.2 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού

Οι τρεις βασικοί άξονες που δομούν την ΕξΑΕ είναι ο εκπαιδευόμενος, ο εκπαιδευτής και το εκπαιδευτικό υλικό. Στην πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία υπάρχει απευθείας επικοινωνία διδάσκοντα και διδασκόμενου στον ίδιο χώρο και χρόνο και επομένως υπάρχει δυαδική σχέση μεταξύ τους Λιοναράκης (2001). Στην ΕξΑΕ απουσιάζει αυτή η άμεση επικοινωνία και το κενό της έρχεται να καλύψει το εκπαιδευτικό υλικό που για το λόγο αυτό αποκτά μια ξεχωριστή σημασία και αποτελεί βασικό πυλώνα της ΕξΑΕ. Το Ε.Υ στην ουσία αντικαθιστά το ρόλο που έχει ο εκπαιδευτής στη δια ζώσης διδασκαλία και διευκολύνει τη μάθηση στο πλαίσιο της μεθοδολογίας της ΕξΑΕ. Ο εκπαιδευτής έχει απλά ρόλο υποστηρικτικό και καθοδηγητικό.

Σχήμα 3: Οι τρεις βασικοί άξονες της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τον Rowntree (1994), το Ε.Υ στα προγράμματα ΕξΑΕ κατηγοριοποιείται σε τρεις κατηγορίες:

- Κείμενα: Βιβλία, εγχειρίδια, σημειώσεις, σχεδιαγράμματα, παραρτήματα, περιλήψεις, διαγνωστικά τεστ, δραστηριότητες, τεστ αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης.
- Οπτικοακουστικά μέσα: Κασέτες ήχου και βίντεο, ραδιοφωνικά προγράμματα, τηλεοπτικές εκπομπές, διαφάνειες και σλάιντς.
- Σύγχρονα μέσα της τεχνολογίας της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών: Εκπαιδευτικό λογιστικό, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, Παγκόσμιος Ιστός και εκπαιδευτική τηλεδιάσκεψη.

Μουζάκης (2006)

Σύμφωνα με τον Α. Λιοναράκη (2001) ο ρόλος του Ε.Υ είναι τριπλός:

- Να υποστηρίζει, να ενεργοποιεί, να εκπαιδεύει και να διδάσκει τον εκπαιδευόμενο.
- Να λειτουργεί με τέτοιο τρόπο ώστε ο εκπαιδευόμενος να καθίσταται ικανός να μαθαίνει μόνος του, αυτόνομα και δημιουργικά.
- Να υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο στην ανακάλυψη της γνώσης και της πληροφορίας μέσα από συγκεκριμένες δραστηριότητες και μέσα από διαδικασίες αυτομάθησης.

Η Μena (1992) αναφέρει ότι το Ε.Υ στην ΕξΑΕ πρέπει να έχει ως στόχο την καθοδήγηση του εκπαιδευόμενου προς τη μάθηση και τον τρόπο που αυτός θα μελετήσει, με κύριο

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

χαρακτηριστικό της μελέτης αυτής, την ανεξαρτησία του. Επίσης, ο Rowntree (1994) (όπ. Αναφ. στο Μανούσου, 2009), αναφέρει, χαρακτηριστικά, ότι το Ε.Υ μοιάζει με έναν «δάσκαλο σε ετοιμότητα». Ο Holmberg (2003) θεωρεί ότι το πιο σημαντικό στοιχείο του Ε.Υ είναι να υπάρχει μια αλληλεπίδραση μεταξύ αυτού και του εκπαιδευόμενου η οποία στην ουσία υποκαθιστά την επικοινωνία που θα είχε ο εκπαιδευτής με τον εκπαιδευόμενο στη δια ζώσης διδασκαλία. Το Ε.Υ σύμφωνα με τον Holmberg επιτελεί αυτή τη λειτουργία ανεξάρτητα από τη μορφή του.

Ο Freeman (2005) αναφέρει ότι ο Rowntree (1994) προτείνει τρεις κατηγορίες εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι οποίες προκύπτουν από τις θεωρίες του συμπεριφορισμού, του εποικοδομητισμού και τις γνωστικές θεωρίες. Οι τρεις αυτές κατηγορίες είναι οι παρακάτω:

α) Στην πρώτη κατηγορία εντάσσεται Ε.Υ στο οποίο κάθε θέμα προσεγγίζεται από ένα κείμενο και μια άσκηση αξιολόγησης των γνώσεων που αποκόμισαν οι μαθητές. Σε κάθε μάθημα υπάρχουν αρκετά τέτοια θέματα που ακολουθούν πάντα τη σειρά κείμενο - άσκηση. Αυτή η προσέγγιση του Ε.Υ είναι ξεκάθαρα συμπεριφοριστική

β) Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσεται Ε.Υ στο οποίο γίνεται παρουσίαση του κάθε θέματος με τη χρήση διαφόρων μέσων και στη συνέχεια δίνεται στον εκπαιδευόμενο μια δραστηριότητα. Μέσω της δραστηριότητας αυτής επιδιώκεται η κατανόηση του Ε.Υ η οποία επιτυγχάνεται καλύτερα με την ανατροφοδότηση που δίνεται στο τέλος της δραστηριότητας. Αυτή είναι και η πιο κοινή κατηγορία Ε.Υ που συναντάμε στην ΕξΑΕ και στηρίζεται περισσότερο στις γνωστικές θεωρίες μάθησης. Στην ουσία το Ε.Υ υποκαθιστά το δάσκαλο.

γ) Η τρίτη κατηγορία Ε.Υ αφορά κυρίως το Ε.Υ που δημιουργήθηκε με βάση τη θεωρία του εποικοδομισμού. Στην κατηγορία αυτή συναντάμε Ε.Υ που καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μάθηση μέσω των δικών του εμπειριών. Οι τρόποι για να συμβεί αυτό είναι η ανάθεση εργασιών που απαιτούν συνεργασία με τους συνεκπαιδευόμενους, η ανάθεση project κ.λπ. Πολύ συχνά συναντάμε Ε.Υ που δημιουργήθηκε συνδυάζοντας στοιχεία όλων των παραπάνω κατηγοριών.

6.3 Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού για την ΕξΑΕ

Κατανοώντας, με βάση τα προαναφερόμενα, τη σημασία του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ είναι εύκολα αντιληπτό ότι είναι απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο σχεδιασμό και την ανάπτυξή του καθώς από αυτό κρίνεται, σε μεγάλο βαθμό, η επιτυχία ενός προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Σε ποια σημεία, όμως πρέπει να δοθεί βάση κατά το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του Ε.Υ;

Το εκπαιδευτικό υλικό αποτελείται από το κυρίως διδακτικό κείμενο, τα παράλληλα κείμενα που το συμπληρώνουν, τον αναλυτικό οδηγό σπουδών και μελέτης, τα βιβλιογραφικά βοηθήματα, το φάκελο εργασίας των ασκήσεων, των δραστηριοτήτων και των εργασιών, τα υποστηρικτικά οπτικοακουστικά μέσα και τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας (Μουζάκης, 2006).

Τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει το Ε.Υ στην ΕξΑΕ στηρίζονται στην βασική αρχή ότι είναι απαραίτητο μέσω αυτού να παρακινηθούν και να διευκολυνθούν οι εκπαιδευόμενοι στη μελέτη τους. Σύμφωνα με τους Χουλιάρα, Λιοναράκη και Σπανακά (2011), για να μπορεί το Ε.Υ να ανταποκριθεί στις ανάγκες της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης είναι αναγκαίο, κατά το σχεδιασμό του και την ανάπτυξή του, να ακολουθηθούν τα εξής βήματα:

- Να μελετηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκπαιδευόμενων που θα το χρησιμοποιήσουν
- Να καθοριστούν οι διδακτικοί στόχοι
- Να επιλεγθεί υλικό που να έχει ποικιλομορφία
- Να εξεταστεί το υλικό
- Να αναπτυχθεί μια πρώτη έκδοσή του
- Να αναπτυχθεί υλικό αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων
- Να γίνει πιλοτική δοκιμή του υλικού
- Να αξιολογηθεί το υλικό
- Να αναπτυχθεί μια τελική βελτιωμένη έκδοση του υλικού

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ομαδοποιώντας τα παραπάνω βήματα ανάπτυξης του Ε.Υ μπορούμε να τα κατατάξουμε σε τέσσερα βασικά στάδια: 1) Διερευνητικό, 2) Στάδιο σχεδιασμού 3) Στάδιο συγγραφής και ανάπτυξης του Ε.Υ 4) Στάδιο αξιολόγησης.

Το μοντέλο που ανέπτυξε ο Holmberg για τη δημιουργία Ε.Υ βασίζεται στην ιδέα ότι το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μάθηση μέσα από μια διαλεκτική διαδικασία μεταξύ εκπαιδευόμενου και του ίδιου του υλικού. Ο Holmberg (1983) παρουσίασε τα αξιώματα που πρέπει να λαμβάνει υπόψιν ο εκπαιδευτής κατά το σχεδιασμό του Ε.Υ και ποια πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά του υλικού αυτού:

1. Εύκολα προσβάσιμες παρουσιάσεις του Ε.Υ, ξεκάθαρη γλώσσα και διαλεκτική, ευανάγνωστο τρόπο γραφής, μέτρια πυκνότητα πληροφορίας.
2. Σαφείς συμβουλές και προτάσεις στον εκπαιδευόμενο για το τι πρέπει να κάνει, τι πρέπει να αποφύγει, σε τι πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή και τι να εξετάσει. Όλα αυτά πρέπει να είναι αιτιολογημένα.
3. Δραστηριότητες που προωθούν την ανταλλαγή απόψεων, ερωτήσεις και κρίσεις για το τι πρέπει να γίνει αποδεκτό.
4. Περιεχόμενο που εμπλέκει συναισθηματικά τον μαθητή με σκοπό να ενδιαφερθεί ο ίδιος προσωπικά για το θέμα.
5. Χρήση προσωπικών και κτητικών ανωνυμιών που προωθούν το προσωπικό ύφος.
6. Αλλαγή θέματος σαφώς οριοθετημένη, με σαφείς δηλώσεις ή με γλωσσικά μέσα ή, όταν πρόκειται για προφορική επικοινωνία, με αλλαγή ομιλητή ή μέσω παύσεων.

Σύμφωνα με τον Gagné, το ΕΥ πρέπει να σχεδιάζεται με βάση κάποιες αρχές όπως για παράδειγμα την αρχή της ανδραγωγικής σύμφωνα με την οποία η εμπειρία αποτελεί τη βάση για τις δραστηριότητες. Ως υποστηρικτής της ενεργητικής μάθησης αναφέρει ότι ο εκπαιδευόμενος οικοδομεί τη γνώση του με ανεξαρτησία και σύμφωνα με τα προσωπικά του κίνητρα κάνοντας τη διαδικασία της μάθησης αυτορρυθμιζόμενη (Σουβατζόγλου, 2016). Το μοντέλο του Gagné είναι η πρώτη συστηματοποιημένη προσπάθεια για οριοθέτηση του σχεδιασμού του Ε.Υ και υποστηρίζει την άποψη πως η γνώση βασίζεται στην ενεργοποίηση του μαθητή.

Σχήμα 4: Το μοντέλο του Gagné

Ο Mayer, σχετικά με το Ε.Υ στην ΕξΑΕ, διατύπωσε τη Γνωστική Θεωρία της Πολυμεσικής Μάθησης (Cognitive Theory of Multimedia Learning) η οποία υπήρξε από τις πιο σημαντικές σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό του με τη χρήση ΤΠΕ για eLearning περιβάλλοντα. Σύμφωνα με τη θεωρία του και όπως έχει αποδειχθεί και πειραματικά, οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν καλύτερα όταν υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνων στο περιεχόμενο που είναι προς μελέτη, παρά όταν διαβάζουν μόνο κείμενο (Mayer & Anderson, 1991).

Η θεωρία του Mayer αναφέρεται σε δώδεκα αρχές σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού (Mayer, 2017). Οι αρχές αυτές παρουσιάζονται παρακάτω.

Βασική αρχή είναι η **Πολυμεσική** (Multimedia) σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα από λέξεις και εικόνες, παρά μόνο από λέξεις.

Στη συνέχεια ακολουθούν άλλες πέντε αρχές που βοηθούν στη μείωση και στην αποφυγή εξωτερικών παραγόντων που μπορεί να επηρεάσουν τη μάθηση:

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

1. **Αρχή της Συνοχής (Coherence).** Σύμφωνα με αυτήν οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν στο υλικό που έχουν να μελετήσουν δεν υπάρχουν άχρηστες πληροφορίες.
2. **Αρχή της Σηματοδότησης (Signaling).** Σύμφωνα με αυτή οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν επισημαίνεται με κάποιον τρόπο το σημαντικό και απαραίτητο κομμάτι του εκπαιδευτικού υλικού.
3. **Αρχή (αποφυγής του) Πλεονασμού (Redundancy).** Οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα από γραφικά και αφήγηση παρά από γραφικά, αφήγηση και έντυπο κείμενο.
4. **Αρχή της Χωρικής Γειτνίασης ή Συνάφειας (Spatial Contiguity).** Σύμφωνα με αυτήν οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν οι λέξεις που σχετίζονται με γραφικά, βρίσκονται κοντά στα γραφικά αυτά στο περιβάλλον της οθόνης.
5. **Αρχή της Χρονικής Γειτνίασης ή Συνάφειας (Temporal Contiguity).** Σύμφωνα με αυτή την αρχή είναι πιο εύκολη η διαδικασία της μάθησης όταν η αφήγηση και τα σχετιζόμενα γραφικά του εκπαιδευτικού υλικού παρουσιάζονται ταυτόχρονα.

Επίσης, προτείνεται η εφαρμογή τριών αρχών ώστε να παρουσιάζονται τα ουσιώδη τμήματα του μαθήματος με το σωστό τρόπο. Οι αρχές αυτές είναι οι παρακάτω:

1. **Αρχή της Κατάτμησης (Segmenting).** Οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν ένα πολυμεσικό μάθημα παρουσιάζεται τμηματικά σε μικρά κομμάτια.
2. **Αρχή της Προπαίδευσης (Pre-training).** Οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα από ένα πολυμεσικό μάθημα όταν γνωρίζουν πριν τη μελέτη τις λέξεις – κλειδιά του μαθήματος.
3. **Αρχή της Τροπικότητας ή Προσαρμοστικότητας (Modality).** Οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα σε ένα πολυμεσικό μάθημα όταν οι πληροφορίες παρουσιάζονται με τη μορφή αφήγησης.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

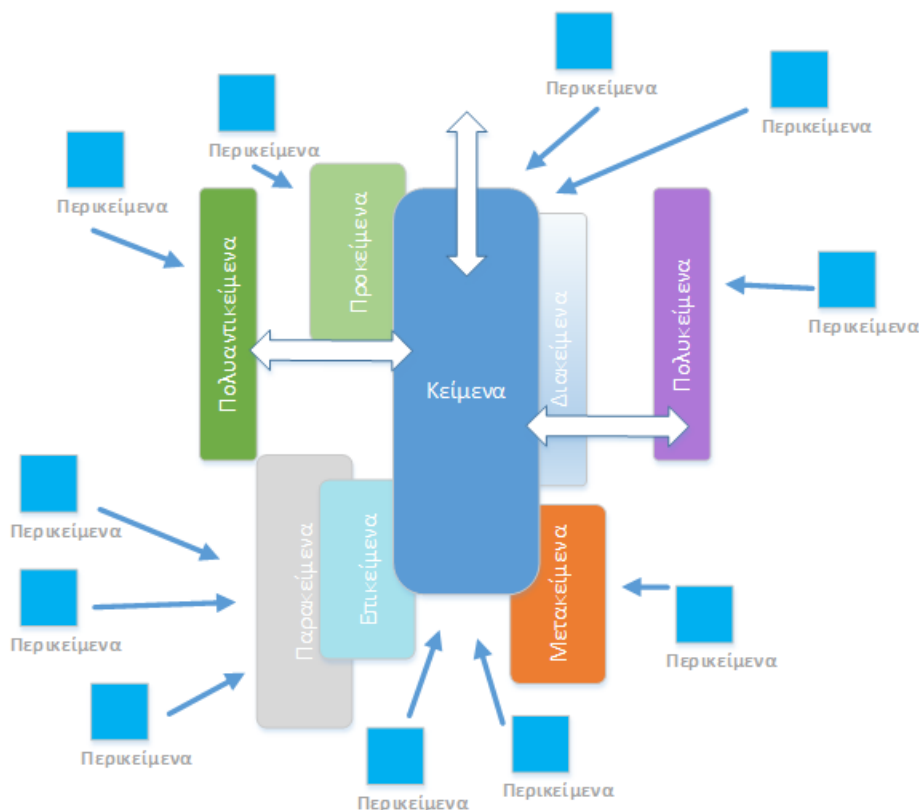
Επίσης, σύμφωνα με τον Mayer (2017), υπάρχουν τρεις αρχές που πρέπει να ακολουθούνται ώστε να προωθηθεί η παραγωγική μελέτη από πλευράς του εκπαιδευόμενου:

1. **Αρχή της Προσωποποίησης (Personalization).** Οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν σε ένα πολυμεσικό μάθημα που μελετούν, χρησιμοποιείται απλός - καθημερινός λόγος, παρά όταν χρησιμοποιείται επίσημος λόγος.
2. **Αρχής της Φωνής (Voice).** Οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν η αφήγηση γίνεται με φυσική - ανθρώπινη φωνή, παρά με φωνή που παραπέμπει σε μηχανή.
3. **Αρχής της Ενσωμάτωσης (Embodiment).** Σύμφωνα με αυτήν την αρχή οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν τα μέσα που χρησιμοποιούνται για να παρουσιαστεί το μάθημα στην οθόνη προσομοιάζουν στις ανθρώπινες χειρονομίες και κινήσεις.

Το μοντέλο των West (1996) Λιοναράκη (2001) προσδιορίζει ότι το έντυπο υλικό περιλαμβάνει τρεις δέσμες. Η πρώτη αποτελείται από τα κείμενα, τα προκείμενα και τα μετακείμενα. Η δεύτερη από τα διακείμενα, τα επικείμενα, τα παρακείμενα και τα περικείμενα και η τρίτη δέσμη από τα πολυκείμενα και τα πολυαντικείμενα.

Το κείμενο είναι ο βασικός κορμός του ΕΥ. Τα προκείμενα είναι τα περιεχόμενα, οι τίτλοι των κεφαλαίων, ο σκοπός και οι στόχοι. Τα μετακείμενα αφορούν τη βιβλιογραφία, τις παραπομπές κλπ.

Στη δεύτερη δέσμη, τα διακείμενα συνδέονται με την πρότερη γνώση και τη σύνδεση της εμπειρίας με τη νέα γνώση. Τα επικείμενα είναι τα γλωσσάρια, οι ορισμοί και οτιδήποτε έχει σκοπό να επεξηγήσει τη νέα γνώση. Τα περικείμενα είναι μη γλωσσικά μέρη ανάπτυξης των κειμένων και υποστηρίζουν τα κείμενα με φωτογραφίες, γραφήματα, σχήματα και εικόνες. Στην ουσία εμπλουτίζουν το κυρίως κείμενο. Τα πολυκείμενα κατευθύνουν τον εκπαιδευόμενο στην εκπόνηση εργασιών, δίνουν σχόλια και αξιολόγηση για τις επικείμενες δραστηριότητες. Τέλος, τα πολυαντικείμενα αφορούν την υποστηρικτική χρήση οπτικοακουστικών μέσων, ήχου και βίντεο καθώς και άλλων ηλεκτρονικών μέσων.

Σχήμα 5: Το μοντέλο West – Λιοναράκη

Οι Σπανακά και Λιοναράκης (2017) προτείνουν επτά αρχές δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού για την ΕξΑΕ:

- 1η Αρχή: Διδακτικοί Στόχοι και Μαθησιακά Αποτελέσματα.** Με βάση την αρχή αυτή, θα πρέπει ο διδάσκων να προσδιορίζει εξ αρχής τους διδακτικούς στόχους και τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Οι στόχοι και τα αποτελέσματα συνδέονται μεταξύ τους γιατί αν επιτευχθούν οι στόχοι σημαίνει ότι και ο εκπαιδευόμενος θα έχει μάθει αυτά που πρέπει να μάθει. Τα μαθησιακά αποτελέσματα που θα πρέπει να αναμένουμε κάθε φορά πρέπει να είναι περιορισμένα καθώς, όπως έχει αποδειχτεί στην πράξη, ποτέ δεν έχουν βοηθήσει στη μαθησιακή διαδικασία οι μακροσκελείς λίστες μαθησιακών αποτελεσμάτων.
- 2η Αρχή: Ο προφορικός λόγος.** Ο γραπτός λόγος θα πρέπει να έχει μορφή προφορικού λόγου. Δηλαδή να έχει μορφή διαλόγου με τους χρήστες του υλικού. Στόχος πρέπει να είναι η σαφήνεια και η κατανοησιμότητα.

3η Αρχή: Ανακαλυπτική Μάθηση. Ένα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό πρόγραμμα «δεν χρειάζεται να είναι βασισμένο σε ένα γραμμικό και καθοδηγούμενο πλαίσιο ενεργειών», αφού «οι σπουδαστές ανακαλύπτουν τη γνώση βήμα προς βήμα με τη βοήθεια του μαθησιακού υλικού και του Καθηγητή-Συμβούλου».

4η Αρχή: Τι είμαι ικανός να κάνω με αυτά που έμαθα; Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν σε κάθε τους ενέργεια, ποιες δεξιότητες θα αναπτύξουν και τι γνώσεις θα αποκτήσουν.

5η Αρχή: Τα Αυτονόητα Σύμφωνα με την αρχή αυτή οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να γνωρίζουν τι θεωρεί ο εκπαιδευτής αυτονόητο ως προϋπάρχουσα γνώση από αυτούς, όταν τους παραδίδει το υλικό που πρέπει να μελετήσουν. Εν τέλει, όμως, είναι αυτονόητα αυτά που θεωρεί ο εκπαιδευτής ως τέτοια;

6η Αρχή: Γιατί αυτό και όχι το άλλο; Η αρχή αυτή προτείνει ότι θα πρέπει να αιτιολογείται η επιλογή των πηγών, η σύνδεση και οι γέφυρες των προηγούμενων με τα επόμενα στοιχεία του υλικού.

7η Αρχή: Οι Εικόνες στις Έννοιες Σύμφωνα με αυτή την αρχή θα πρέπει οι αφηρημένες έννοιες να οπτικοποιούνται μέσω εικόνων γιατί διαφορετικά είναι δύσκολο να γίνουν κατανοητές.

6.4 Σύνοψη - Συμπεράσματα

Κάνοντας μια ανασκόπηση όσων αναφέρθηκαν παραπάνω στο κεφάλαιο αυτό, παρατηρούμε ότι το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ παίζει, ίσως, τον πιο σημαντικό ρόλο. Αντικαθιστά εν μέρει το ρόλο του δασκάλου. Είναι πολύ σημαντικό ο εκπαιδευόμενος να αλληλεπιδρά με το Ε.Υ. Για να συμβεί αυτό πρέπει το Ε.Υ να είναι σωστά σχεδιασμένο. Διατυπώθηκαν από τους θεωρητικούς του πεδίου διάφορες θεωρίες σχετικές με τις αρχές σχεδίασης του Ε.Υ. Όλες αυτές οι θεωρητικές προσεγγίσεις έδωσαν, στην πορεία του χρόνου, το στίγμα τους στο πεδίο του σχεδιασμού Ε.Υ για την ΕξΑΕ. Ο εκπαιδευτής, τελικά, κατά το σχεδιασμό του μπορεί να λάβει υπόψιν στοιχεία από όλες αυτές τις προσεγγίσεις σε συνάρτηση με τους παιδαγωγικούς στόχους που θέτει κάθε φορά. Στο εκπαιδευτικό υλικό που θα σχεδιασθεί στα πλαίσια αυτής της διπλωματικής εργασίας θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο να ακολουθεί αυτό, τις αρχές της θεωρίας του Mayer καθώς και το μοντέλο των West – Λιοναράκη.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

7. Σχεδιασμός, υλοποίηση και περιγραφή του εκπαιδευτικού υλικού της εργασίας – Εκπαιδευτικό υλικό και θεωρία

7.1 Εισαγωγή

Στα πλαίσια της εργασίας αυτής δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό υλικό για την εκμάθηση της τοπικής ιστορίας της περιοχής των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, σε ενήλικες. Το υλικό που παράχθηκε είναι ψηφιακό και θα είναι διαθέσιμο στην ψηφιακή πλατφόρμα Chamilo.

Στην ενότητα αυτή θα αναπτυχθεί η μεθοδολογία σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού της εργασίας και στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στον τρόπο με τον οποίο υλοποιήθηκε και θα γίνει μια σύντομη περιγραφή του. Τέλος, θα γίνει μια σύνδεση του υλικού που δημιουργήθηκε με τις θεωρίες στις οποίες βασίστηκε.

7.2 Σχεδιασμός του εκπαιδευτικού υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό, όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη ενότητα, παίζει το σημαντικότερο ρόλο στην ΕξΑΕ. Τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιεί ο διδάσκων για να το παράξει πρέπει να δίνουν στους εκπαιδευόμενους τη δυνατότητα για δράση και ενεργό εμπλοκή. Το περιεχόμενό του Ε.Υ πρέπει να χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία, πολυτροπικότητα και να μην είναι κειμενοκεντρικό. Οι ενότητες του πρέπει να δημιουργούν συνθήκες ενεργητικής μάθησης μέσα από τη χρήση παράλληλων κειμένων, οδηγών μελέτης, βίντεο, εικόνων και ποικίλων δραστηριοτήτων (Lionarakis, 2008).

7.2.1 Θεωρίες Μάθησης για το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού

Η δημιουργία του Ε.Υ της εργασίας στηρίχθηκε σε κάποιες θεωρίες μάθησης και ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού που η ανάλυσή τους έγινε στην προηγούμενη ενότητα. Πιο συγκεκριμένα η σχεδίαση του Ε.Υ βασίστηκε στην Τυπολογία Υλικού των West - Λιοναράκη, στις επτά αρχές για τη δημιουργία υλικού που διατύπωσαν οι Σπανακά –

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Λιοναράκης (2017), στις αρχές που διατύπωσε ο Holmberg (1986) και στις αρχές δημιουργίας εξ αποστάσεως Ε.Υ του Mayer (2001).

Επίσης, κατά τη δημιουργία του Ε.Υ που απευθύνεται σε ενήλικες, λήφθηκε υπόψη η άποψη των Παπαδημητρίου, Λιοναράκης & Κόκκος, (2016) σύμφωνα με την οποία, στην εκπαίδευση ενηλίκων ο διδάσκων μέσα από τη δράση και το στοχασμό εμπλέκεται συνεχώς ταυτόχρονα με τους εκπαιδευόμενους στην αναζήτηση της νέας γνώσης. Ο ρόλος του διδάσκοντα είναι να εμπνεύσει τους διδασκόμενους και να προκαλέσει τη σύνδεσή τους με το εκπαιδευτικό υλικό που αναλαμβάνει πλέον το ρόλο του διδάσκοντα. Επομένως, είναι καθοδηγητικός, συμβουλευτικός και εμπνευστικός.

Επίσης, είναι σκόπιμο να γίνει αναφορά στο ότι για να σχεδιαστεί, σωστά, ένα Ε.Υ πρέπει να ληφθούν υπόψη οι μαθησιακοί στόχοι, οι μαθησιακές ανάγκες του εκπαιδευόμενου, η μορφή, τα χαρακτηριστικά του και ποιες θεωρίες μάθησης ακολουθεί (Μανούσου, 2008). Ο άρτιος σχεδιασμός του Ε.Υ προϋποθέτει αυτό να ακολουθεί τις παρακάτω θεωρίες μάθησης:

- Η θεωρία του κοινωνικού εποικοδομητισμού
- Η θεωρία της δραστηριότητας
- Η θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης

Στο παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπάρχουν αναλυτικές οδηγίες, παρουσιάζεται ο σκοπός του μαθήματος και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Η γλώσσα και το ύφος της γραφής είναι απόλυτα φιλικά και έχουν διαλογική μορφή. Το περιεχόμενό του έχει καταταμηθεί σε μικρά κομμάτια ώστε να διευκολύνεται η διαδικασία μάθησης. Για το σκοπό αυτό έχουν χρησιμοποιηθεί διαδραστικά βίντεο, εικόνες και διάφορα πολυμέσα. Οι δραστηριότητες που περιέχονται είναι κυρίως ασκήσεις αυτοαξιολόγησης στις οποίες παρέχεται ανατροφοδότηση. Τέλος, γίνεται χρήση δραστηριοτήτων στο Forum που ενισχύει την αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευόμενων.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

7.2.2 Ο ρόλος των ΤΠΕ στο εκπαιδευτικό υλικό

Όπως είναι αναμενόμενο για την παραγωγή του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού της εργασίας σημαντικό ρόλο έπαιξε η χρήση των ΤΠΕ. Αυτές αποτελούν σημαντικό παράγοντα που εμπλέκεται στο σχεδιασμό του ΕΥ και υποστηρίζουν, γενικότερα, όλη την εκπαιδευτική διαδικασία. *«Στο πλαίσιο των νέων γραμματισμών οι ΤΠΕ (πολυτροπικότητα –πολυγραμματισμοί) αποτελούν εναλλακτικό μέσο γραμματισμού, διδασκαλίας και αξιολόγησης και ως πολυτροπικά εργαλεία εξυπηρετούν την επικοινωνία, τη διακίνηση των πληροφοριών με πολλαπλούς τρόπους, τη γλωσσική ανάπτυξη, τη γνώση, τη σκέψη, την απόκτηση και βελτίωση ποικίλων δεξιοτήτων.»* (Μπούκουρας, 2016). Οι ΤΠΕ, συχνά, καλύπτουν τις ελλείψεις που δημιουργεί η ΕξΑΕ (Lionarakis, Panagiotakopoulos, Xenos, 2003) και την απουσία της κοινωνικής της διάστασής (Ανδρεάτος, 2007).

7.2.3 Ψηφιακά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του Ε.Υ

Η δημιουργία του Ε.Υ στην εργασία αυτή στηρίχθηκε σε κάποια ψηφιακά εργαλεία. Τα εργαλεία αυτά παρουσιάζονται παρακάτω συνοπτικά.

Η πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης Chamilo

Η πλατφόρμα Chamilo αποτελεί ένα Σύστημα Διαχείρισης Μάθησης και Διδασκαλίας (ΣΔΜΔ) που διευκολύνει την πρόσβαση των εκπαιδευόμενων στη μάθηση ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής του εκπαιδευόμενου. Το Chamilo LMS (Learning Management Systems) δίνει τη δυνατότητα στον εκάστοτε διδάσκοντα να διαχειρίζεται τα μαθήματά του με ευκολία και η πλατφόρμα είναι εύκολα προσβάσιμη καθώς απαιτείται μια απλή εγγραφή για τη χρήση της (Εικόνα 1).

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Εικόνα 1: Η πλατφόρμα Chamilo

Τα πλεονεκτήματα του Chamilo είναι η σύγχρονη συνομιλία (chat) και η ασύγχρονη (forum) με στόχο τη συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Στο Chamilo μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορα οπτικοακουστικά μέσα, αρχεία κειμένου και να δημιουργηθούν εργασίες και δραστηριότητες που είναι δυνατόν να ανατεθούν σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να δοκιμαστούν σε τεστ και δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης που είναι σχετικές με την ύλη που παρουσιάζεται σε κάθε κεφάλαιο.

Επίσης, στο περιβάλλον του Chamilo ο διδάσκων μπορεί να προσθέσει εργαλεία από άλλες ηλεκτρονικές εφαρμογές για να εμπλουτίσει το υλικό του. Μπορεί, ακόμη, να ελέγχει την πρόοδο των μαθητών του και να βλέπει το ποσοστό ολοκλήρωσης της μελέτης του κάθε μαθήματος καθώς και την ημερομηνία που πραγματοποιήθηκε η μελέτη του Ε.Υ.

Το εργαλείο δημιουργίας ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού H5P

Το εργαλείο H5P (<http://h5p.org>) αποτελεί μια δωρεάν και ανοιχτή τεχνολογία στην οποία ο χρήστης μπορεί να δημιουργήσει, να χρησιμοποιήσει και να επαναχρησιμοποιήσει το περιεχόμενο και τις εφαρμογές HTML5. Το σημαντικότερο πλεονέκτημα του H5P είναι ο διαμοιρασμός του περιεχομένου που δημιουργήθηκε. Με το εργαλείο αυτό μπορούν να δημιουργηθούν και να επεξεργαστούν διαδραστικά βίντεο, παρουσιάσεις κ.λπ. Είναι δυνατόν ο χρήστης να εισάγει και να εξάγει περιεχόμενο από το H5P. Το περιεχόμενο που δημιουργείται με το εργαλείο αυτό προβάλλεται στα προγράμματα περιήγησης. Τέλος μέσα στο περιεχόμενο μπορεί ο χρήστης να προσθέσει ασκήσεις, σωστού – λάθους, πολλαπλής επιλογής και συμπλήρωσης κενών στις οποίες παρέχεται και η δυνατότητα ανατροφοδότησης.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Εικόνα 2: Το εργαλείο H5P

7.3 Υλοποίηση – περιγραφή του Ε.Υ

Στα πλαίσια της εργασίας αυτής δημιουργήθηκε ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό για την εξ αποστάσεως εκμάθηση της Τοπικής Ιστορίας της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων σε ενήλικες που αφορά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

7.3.1 Είσοδος στο περιβάλλον μάθησης

Για την είσοδο στο μάθημα με τίτλο *«Η ιστορία της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου»* απαιτείται να επισκεφτείτε τον παρακάτω σύνδεσμο:

http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/courses/HISTORIATHSEYRYTERHSPERI OXHSTWNIWA/index.php?id_session=0

Το Ε.Υ του μαθήματος αναπτύχθηκε στο εργαλείο ανοιχτού κώδικα H5P και στη συνέχεια μεταφορτώθηκε στην πλατφόρμα Chamilo.

Καλώς ήρθες στο μάθημα με τίτλο:

"Η ιστορία της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου"

Για να δεις την περιγραφή του μαθήματος πήγαινε στο εικονίδιο "Περιγραφή μαθήματος"

Για να πλοηγηθείς στο μάθημα και να ξεκινήσεις τη μελέτη σου πήγαινε στο εικονίδιο "Μονοπάτι γνώσης"

Περιγραφή μαθήματος

Μονοπάτι γνώσης

Forums

Εικόνα 3:Είσοδος στο μάθημα

Η αρχική σελίδα του μαθήματος (Εικόνα 3) καλωσορίζει τον επισκέπτη και του δίνει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στην **περιγραφή του μαθήματος**, στο **μονοπάτι γνώσης** και στα **Forums**. Ο εκπαιδευόμενος στην περιγραφή του μαθήματος έρχεται σε μια πρώτη επαφή με το αντικείμενο γνωρίζοντας το σκοπό και τους στόχους του μαθήματος, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τη δομή των ενοτήτων, τις δραστηριότητες και τις αναθέσεις εργασιών, το χρόνο μελέτης που εκτιμάται πως θα χρειαστεί ο εκπαιδευόμενος, τις βιβλιογραφικές πηγές και τέλος τα στοιχεία επικοινωνίας με τον επιμελητή του υλικού (εικόνα 4).

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Περιγραφή μαθήματος

Το εκπαιδευτικό υλικό που θα μελετήσεις στο μάθημα αυτό δημιουργήθηκε για να κάνει γνωστή την τοπική ιστορία της περιοχής των Ιωαννίνων κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δηλαδή την περίοδο 1940 - 1944. Το υλικό δημιουργήθηκε με την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για να είναι φιλικό προς το χρήστη. Αξιοποιήθηκαν, επίσης, οι ΤΠΕ για να κάνουν πιο ενδιαφέρουσα τη μελέτη.

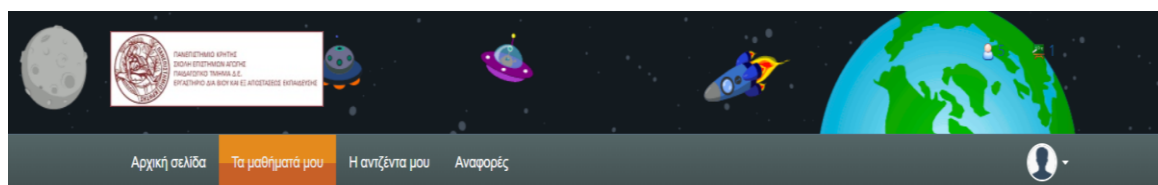
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Εικόνα 4: Περιγραφή μαθήματος

Επισκεπτόμενος το μονοπάτι γνώσης (εικόνα 5) μπορεί ο εκπαιδευόμενος να δει τις διδακτικές ενότητες και να μελετήσει το μάθημα που έχει προετοιμάσει ο εκπαιδευτής του. Η κάθε διδακτική ενότητα αποτελείται από τα παρακάτω μέρη:

- Εισαγωγικά στοιχεία της ενότητας
- Παρουσίαση της ενότητας

Τίτλος	Πρόοδος	Λεπτομέρειες
Ενότητα 1: Πριν το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο	100%	
Ενότητα 2: Ο πόλεμος στην περιοχή των Ιωαννίνων	100%	
Ενότητα 3: Τα Γιάννενα στην περίοδο της Κατοχής	100%	
Ενότητα 4: Τα μαρτυρικά χωριά των Ιωαννίνων	50%	
Ενότητα 5: Οι Ρωμανιώτες Εβραίοι των Ιωαννίνων	100%	

Εικόνα 5: Μονοπάτι γνώσης

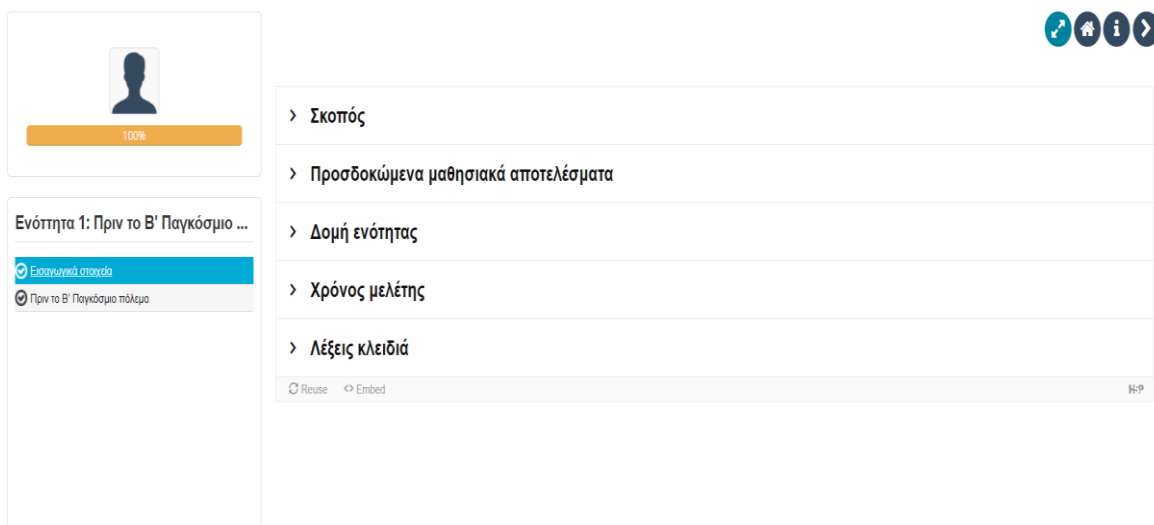
Στο παρόν μάθημα υπάρχουν 5 διδακτικές ενότητες :

- 1η Δ.Ε :** Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο
- 2η Δ.Ε :** Ο πόλεμος στην περιοχή των Ιωαννίνων
- 3η Δ.Ε :** Τα Γιάννενα στην περίοδο της Κατοχής
- 4η Δ.Ε :** Τα μαρτυρικά χωριά των Ιωαννίνων
- 5η Δ.Ε :** Οι Ρωμανιώτες Εβραίοι των Ιωαννίνων

7.3.2 Η δομή και το περιεχόμενο του μαθήματος

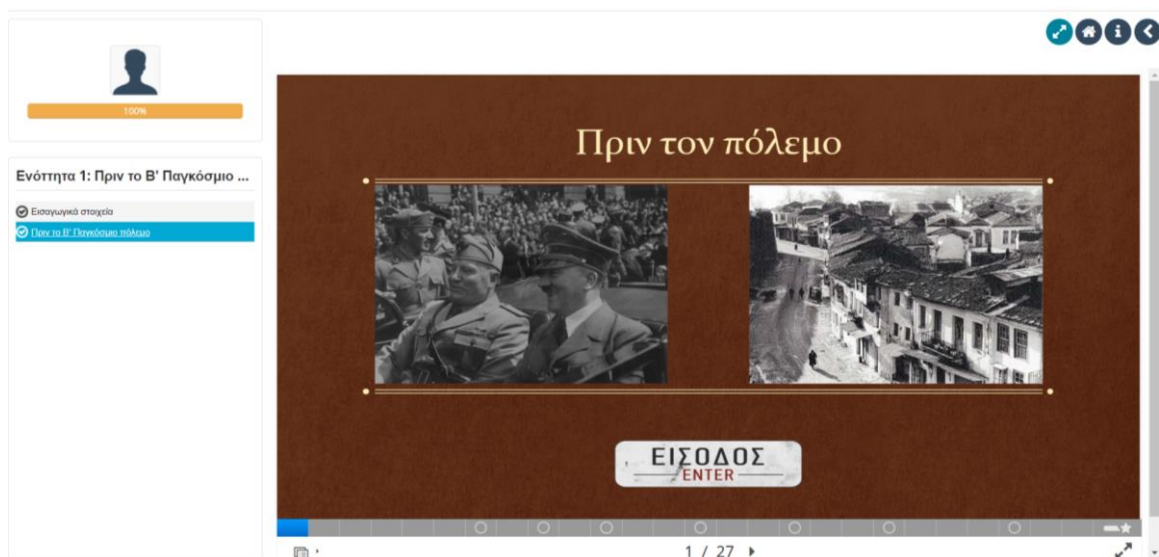
Σε κάθε διδακτική ενότητα υπάρχουν:

Α) Τα **Εισαγωγικά Στοιχεία** που αναφέρουν το σκοπό, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τη δομή ενότητας, το χρόνο μελέτης και τις λέξεις κλειδιά (Εικόνα 6).

Εικόνα 6: Εισαγωγικά στοιχεία

Β) Το κυρίως μέρος της ενότητας που αποτελεί και το **εκπαιδευτικό υλικό** που θα μελετήσει ο εκπαιδευόμενος (Εικόνα 7)

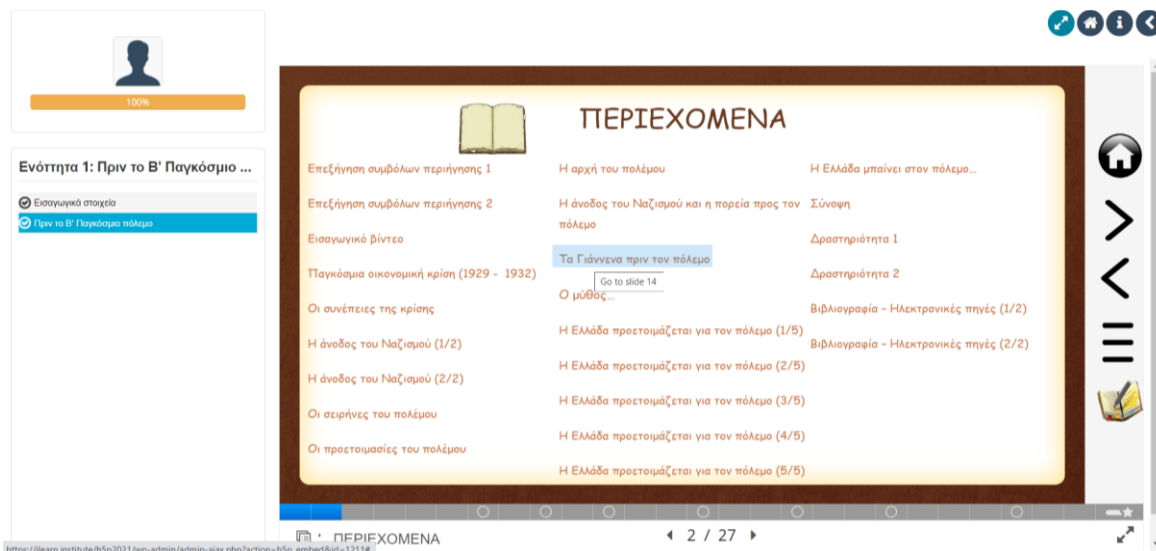

Εικόνα 7: Το εκπαιδευτικό υλικό της διδακτικής ενότητας

7.3.3 Η δομή και η μορφή των Διδακτικών Ενότητων

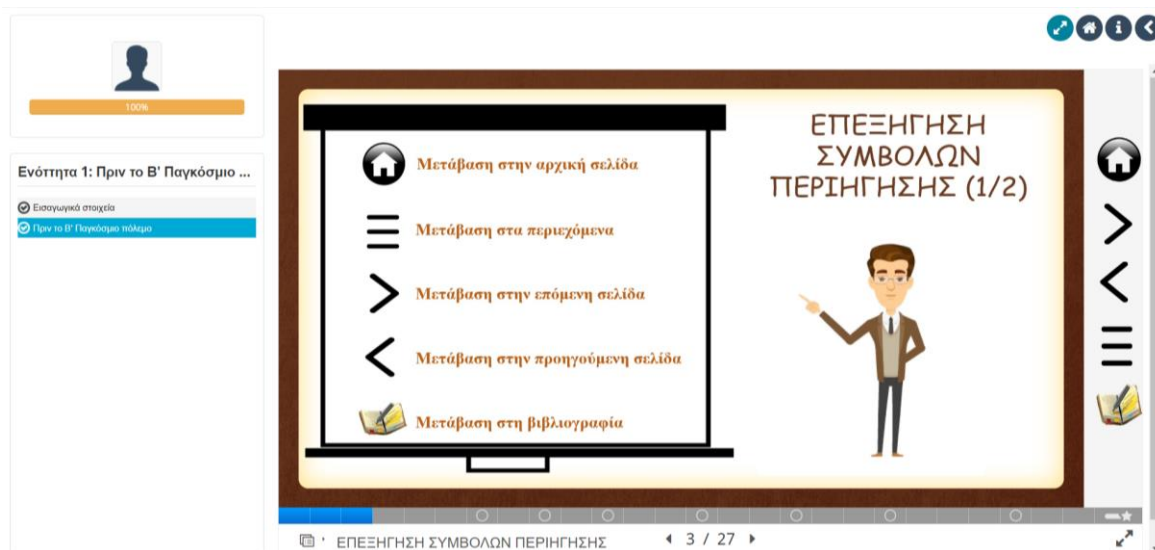
Στην αρχική διαφάνεια της παρουσίασης κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχει το Εξώφυλλο της παρουσίασης στο οποίο αναγράφεται ο τίτλος της ενότητας και υπάρχει ένα κουμπί «Εισόδου» στην ενότητα το οποίο παραπέμπει απευθείας στα περιεχόμενά της (Εικόνα 7).

Στη δεύτερη διαφάνεια των παρουσιάσεων κάθε διδακτικής ενότητας παρουσιάζονται τα περιεχόμενα της ενότητας. Ο τίτλος κάθε υποενότητας είναι ενεργός σύνδεσμος ώστε ο εκπαιδευόμενος πατώντας πάνω στον τίτλο να μπορεί να μεταβεί απευθείας στην υποενότητα που επιθυμεί (Εικόνα 8).

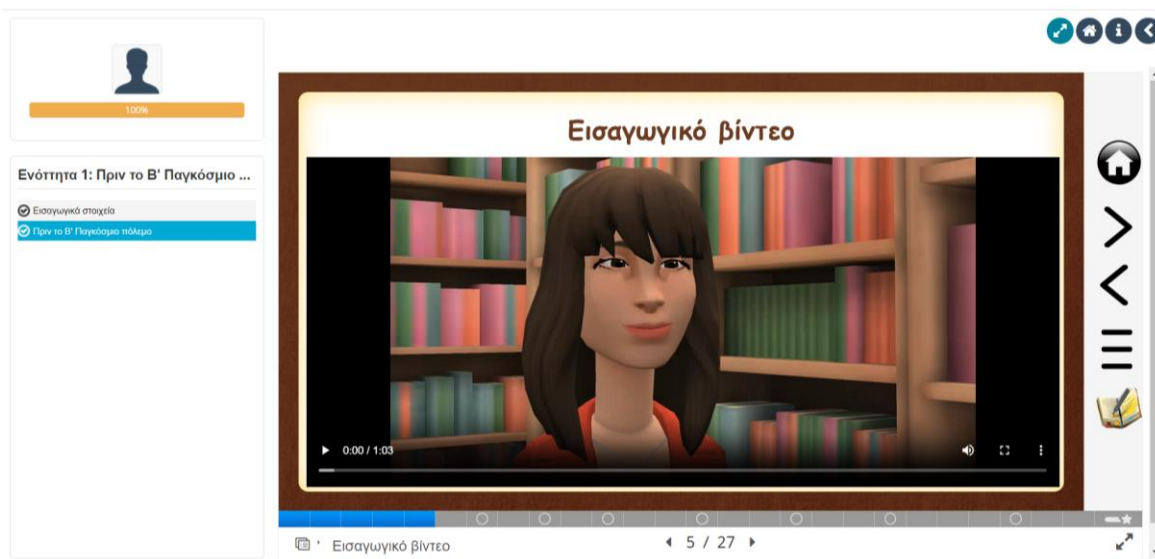
Εικόνα 8: Τα περιεχόμενα της διδακτικής ενότητας

Στην τρίτη και τέταρτη διαφάνεια κάθε ενότητας γίνεται επεξήγηση των συμβόλων που θα συναντήσει ο εκπαιδευόμενος κατά την περιήγησή του στην ενότητα αυτή ώστε να μπορεί να περιηγηθεί με ευκολία (Εικόνα 9).

Εικόνα 9: Επεξήγηση συμβόλων

Στην πέμπτη διαφάνεια κάθε ενότητας έχει τοποθετηθεί ένα εισαγωγικό βίντεο που καλωσορίζει τον εκπαιδευόμενο στη συγκεκριμένη ενότητα, τον εισάγει στο αντικείμενο της ενότητας και συνδέει την ενότητα αυτή με προηγούμενες γνώσεις. Τα βίντεο αυτά έχουν ένα φιλικό τόνο, έχουν δημιουργηθεί με το λογισμικό Plotagon και αποτελούν δραστηριότητα αφόρμησης αλλά και γνωριμίας του εκπαιδευόμενου με το εκπαιδευτικό υλικό (Εικόνα 10).

Εικόνα 10: Εισαγωγικό βίντεο διδακτικής ενότητας

Στις επόμενες διαφάνειες ακολουθεί η κυρίως παρουσίαση του θέματος που πραγματεύεται η κάθε διδακτική ενότητα, ενώ το εκπαιδευτικό υλικό των υποενότητων ακολουθεί τις αρχές της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer και την τυπολογία West – Λιοναράκη. Χρησιμοποιούνται διάφοροι τρόποι παρουσίασης της πληροφορίας όπως π.χ παρουσίαση μέσω διαφάνειας και κειμένου, παρουσίαση μέσω βίντεο Plotagon κ.λπ. Σε όλες τις διαφάνειες ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία μέσω ηχητικής αφήγησης.

Στις διαφάνειες της παρουσίασης των διδακτικών ενότητων, εκτός από τα θέματα που παρουσιάζονται στον εκπαιδευόμενο, θα συναντήσει κάποιος δραστηριότητες, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, ερωτήσεις κ.α.

Στις παρακάτω εικόνες δίνονται μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα της ποικιλομορφίας των διαφανειών που συναντάει κάποιος κατά την περιήγησή του στο εκπαιδευτικό υλικό μιας διδακτικής ενότητας.

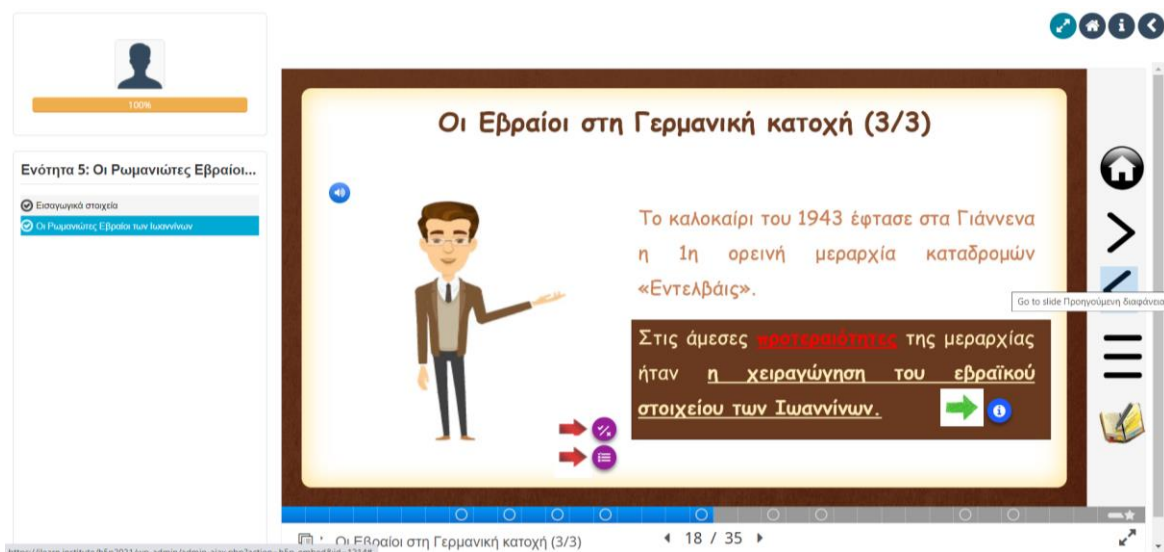

Εικόνα 11: Παρουσίαση με κείμενο, εικόνα, Avatar και ηχητική αφήγηση

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Εικόνα 12: Παρουσίαση με κείμενο, εικόνες, ηχητικό και ερώτηση αυτοαξιολόγησης

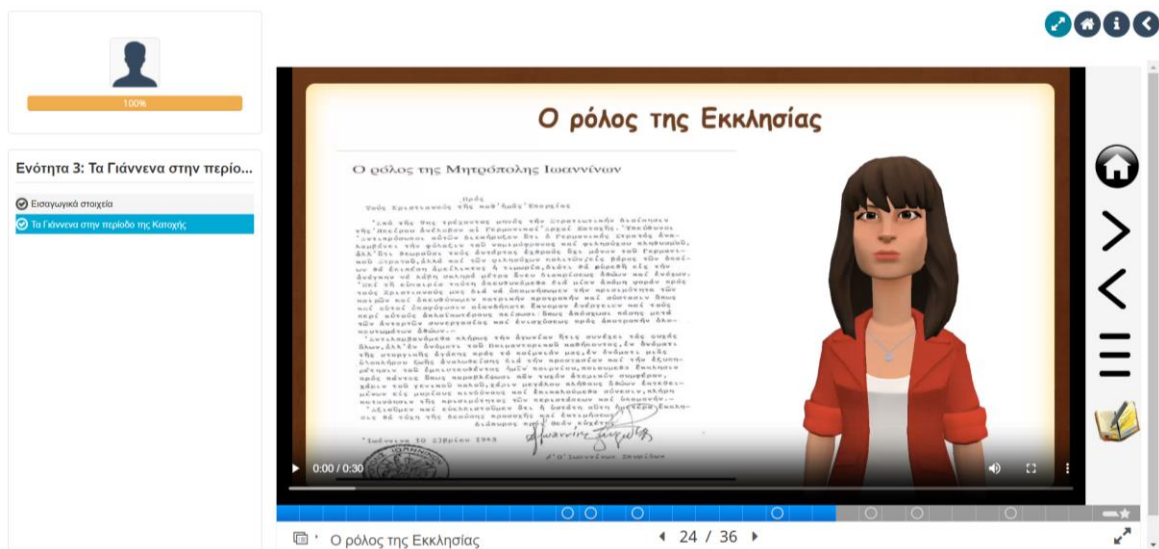

Εικόνα 13: Παρουσίαση με κείμενο, ηχητικό, Avatar, υπερσύνδεσμο για επιπλέον πληροφορίες και ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης.

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

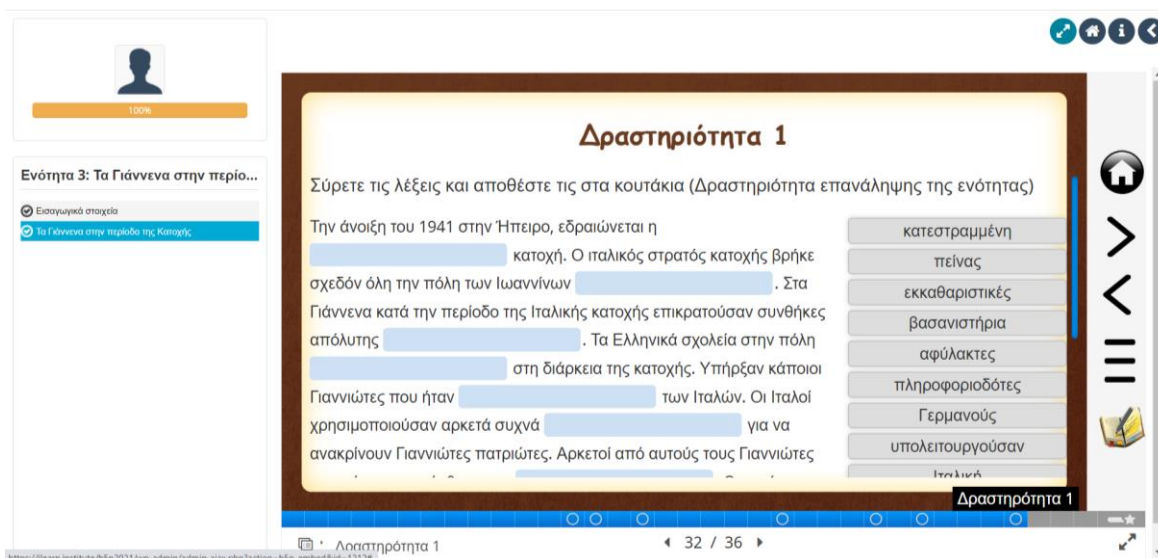

Εικόνα 14: Παρουσίαση με διαδραστικό βίντεο

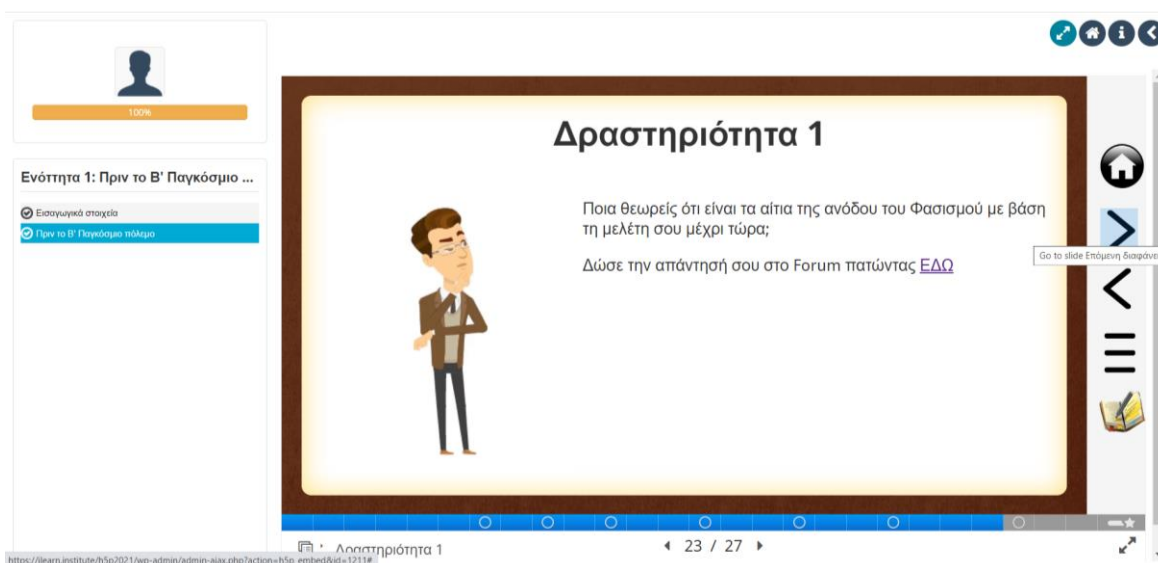

Εικόνα 15: Παρουσίαση με βίντεο Plotagon

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Εικόνα 16: Δραστηριότητα

Εικόνα 17: Δραστηριότητα κριτικής ανάλυσης στο Forum του μαθήματος

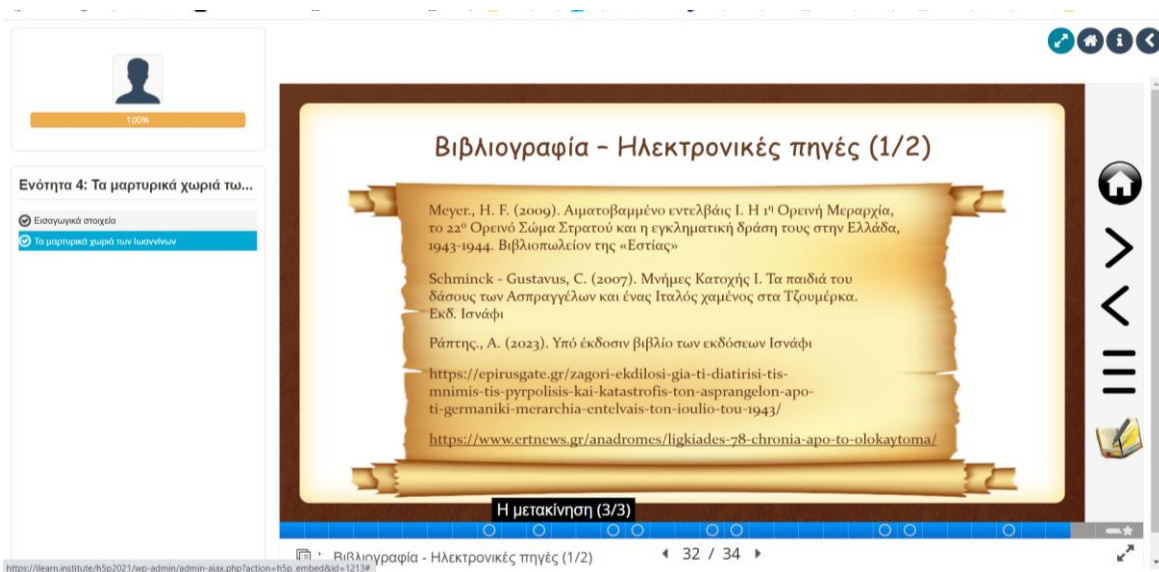
Αφού γίνεται η παρουσίαση των πληροφοριών κάθε διδακτικής ενότητας με τους τρόπους που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ακολουθεί μια σύνοψη της ενότητας με τη βοήθεια του λογισμικού δημιουργίας βίντεο Doodly (Εικόνα 18).

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Εικόνα 18: Σύνοψη ενότητας μέσω Doodly

Στο τέλος κάθε ενότητας γίνεται παράθεση της βιβλιογραφίας και των ηλεκτρονικών πηγών από όπου αντλήθηκαν οι πληροφορίες που περιέχονται στην αντίστοιχη διδακτική ενότητα (Εικόνα 19).

Εικόνα 19: Διαφάνεια Βιβλιογραφίας

7.4 Εκπαιδευτικό υλικό και θεωρία

Το εκπαιδευτικό υλικό, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, ακολουθεί τις αρχές κάποιων θεωριών και δημιουργήθηκε με βάση αυτές τις αρχές. Κυρίως, στηρίζεται στην τυπολογία West – Λιοναράκη και στις αρχές της θεωρίας του Mayer. Στην υποενότητα αυτή θα γίνει παράθεση των στοιχείων εκείνων του Ε.Υ που συμφωνούν με τις παραπάνω θεωρίες.

7.4.1 Τυπολογία West – Λιοναράκη και Ε.Υ

Η θεωρία των West – Λιοναράκη αφορά τη δομή και τη συνοχή που πρέπει να έχει το Ε.Υ στην ΕξΑΕ. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή στο Ε.Υ πρέπει να υπάρχουν τα παρακάτω βασικά στοιχεία:

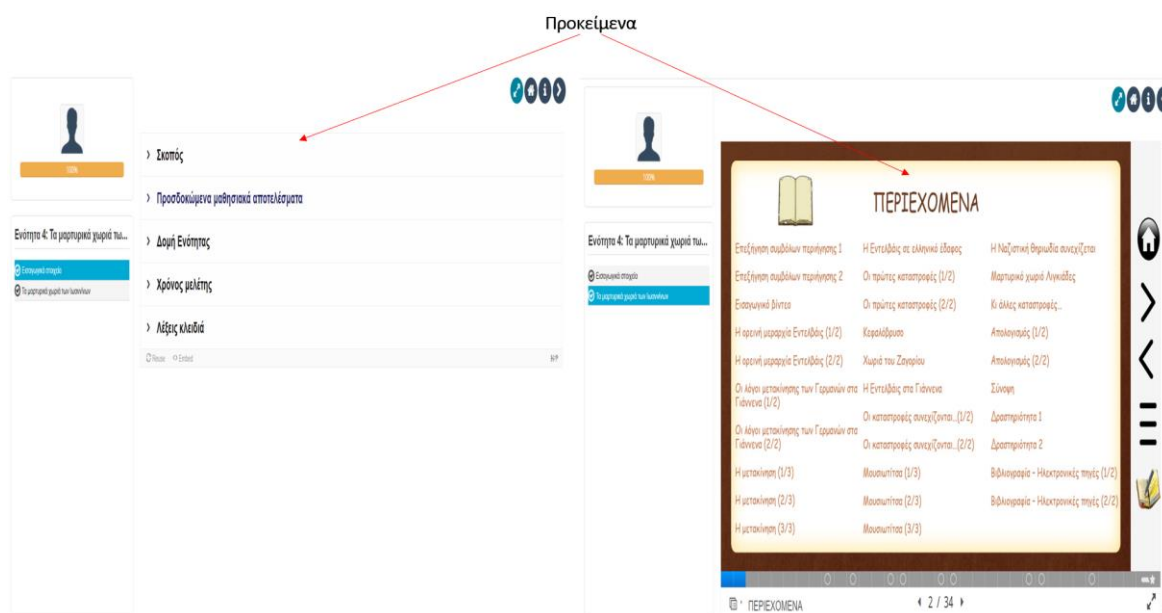
1) Το βασικό κείμενο (Εικόνα 20)

Εικόνα 20: Κείμενο

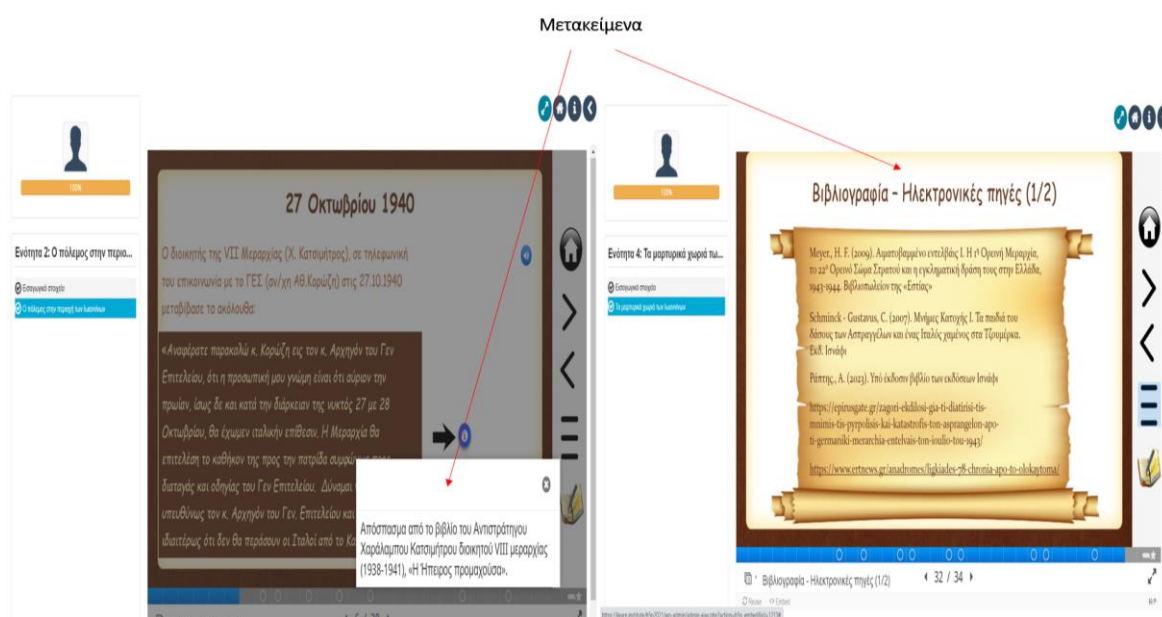
Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

2) **Τα προκείμενα:** Αποτελούνται από το σκοπό, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τις λέξεις κλειδιά, τα περιεχόμενα κ.λπ. (Εικόνα 21)

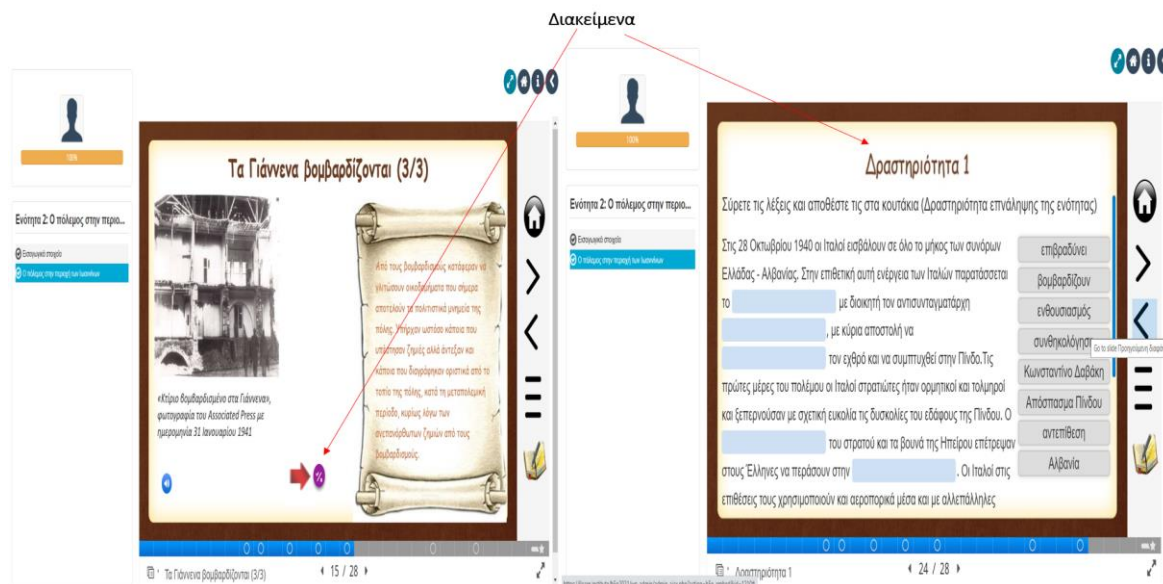
Εικόνα 21: Προκείμενα

3) **Τα μετακείμενα:** Περιλαμβάνουν τη βιβλιογραφία, τις παραπομπές κ.α (Εικόνα 22)

Εικόνα 22: Μετακείμενα

- 4) **Τα διακείμενα:** Περιλαμβάνουν τα συμπεράσματα, τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και τις δραστηριότητες (Εικόνα 23)

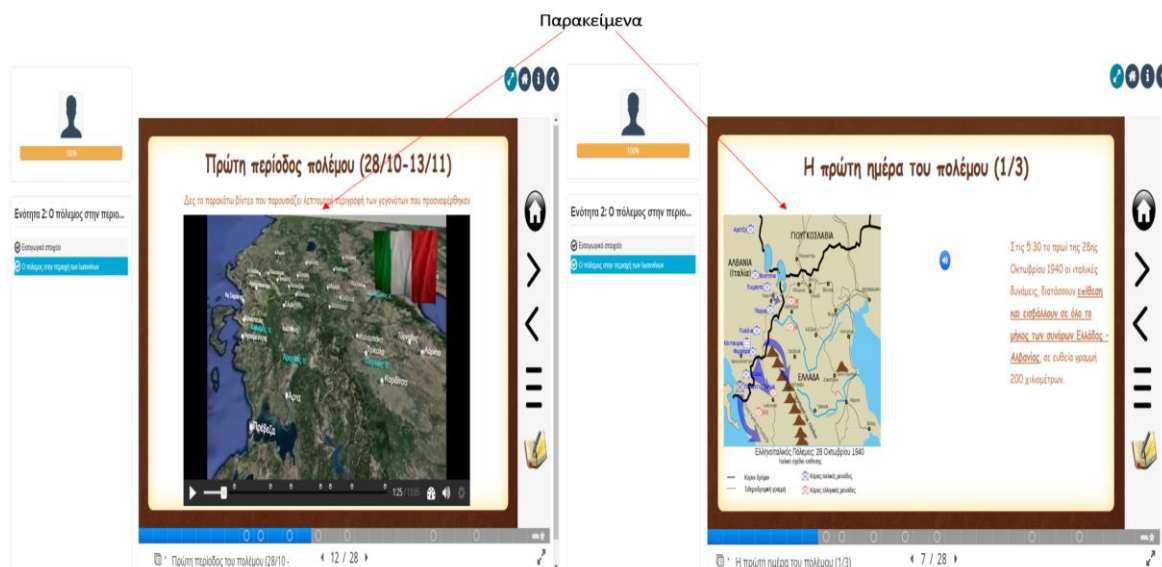
Εικόνα 23: Διακείμενα

- 5) **Τα επικείμενα:** Περιλαμβάνουν ό,τι έχει να κάνει με την κατανόηση του περιεχομένου (π.χ ορισμοί, κείμενα συνδέσεις κ.α) (Εικόνα 24)

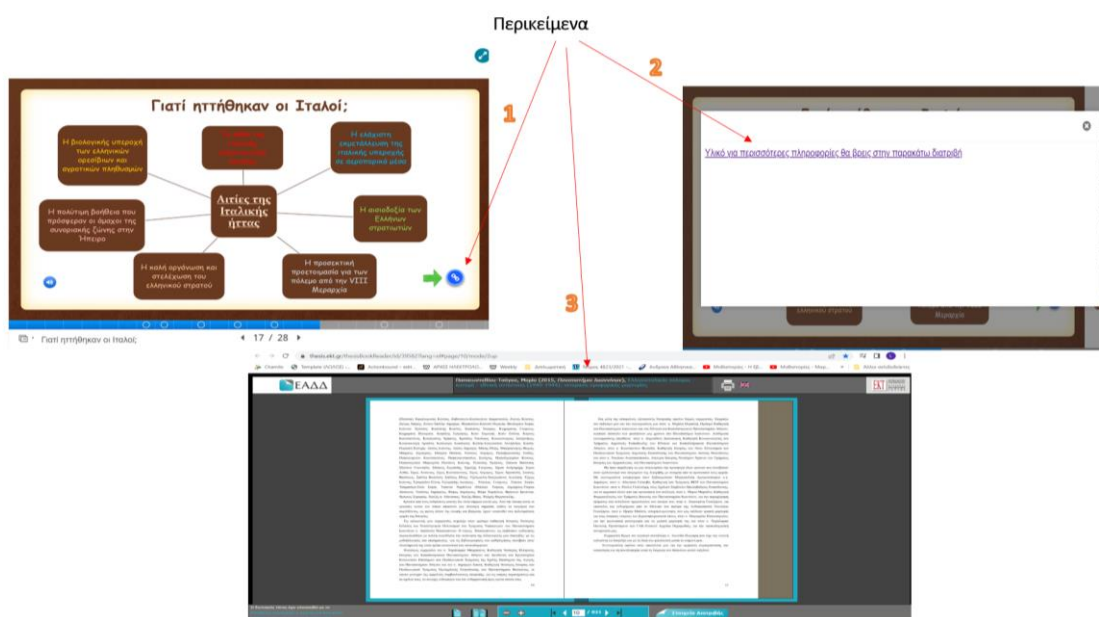
Εικόνα 24: Επικείμενα

6) **Τα παρακείμενα:** Περιλαμβάνουν φωτογραφίες, εικόνες, σχήματα και βίντεο
(Εικόνα 25)

Εικόνα 25: Παρακείμενα

7) **Τα περικείμενα:** Περιλαμβάνουν όλες τις εξωτερικές αναφορές που υπάρχουν μέσα
στο Ε.Υ όπως άρθρα, βιβλία και διαδικτυακούς συνδέσμους που χρησιμοποιούνται
για περαιτέρω πληροφορίες (Εικόνα 26).

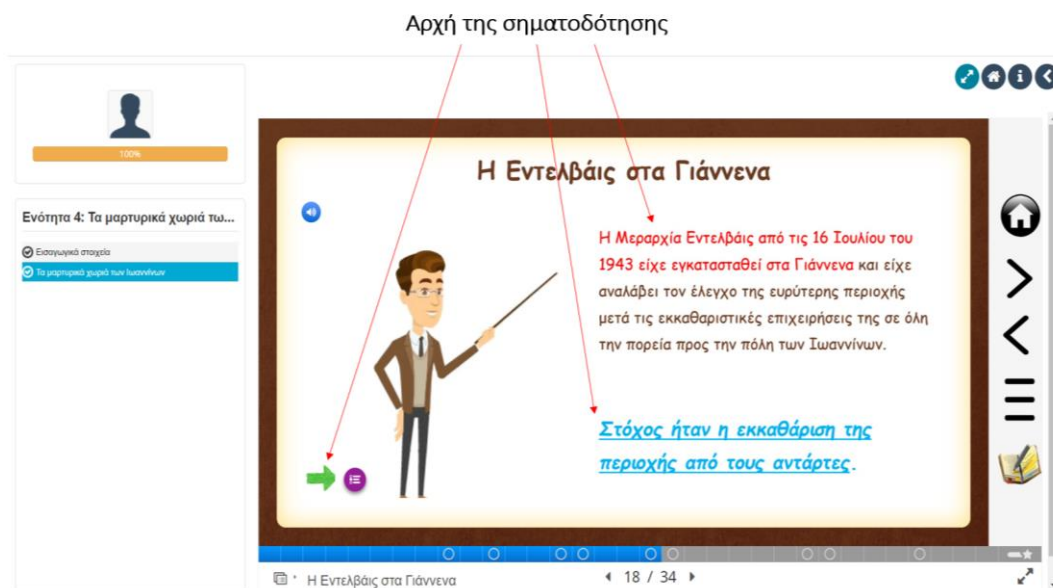

Εικόνα 26: Περικείμενα

7.4.2 Γνωστική Θεωρία της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer και E.Y

Κατά τη διαδικασία δημιουργίας του E.Y της εργασίας αυτής λήφθηκαν υπόψη οι αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer που αφορούν το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύσσεται για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Έτσι, το E.Y της παρούσας εργασίας ακολουθεί τις παρακάτω αρχές:

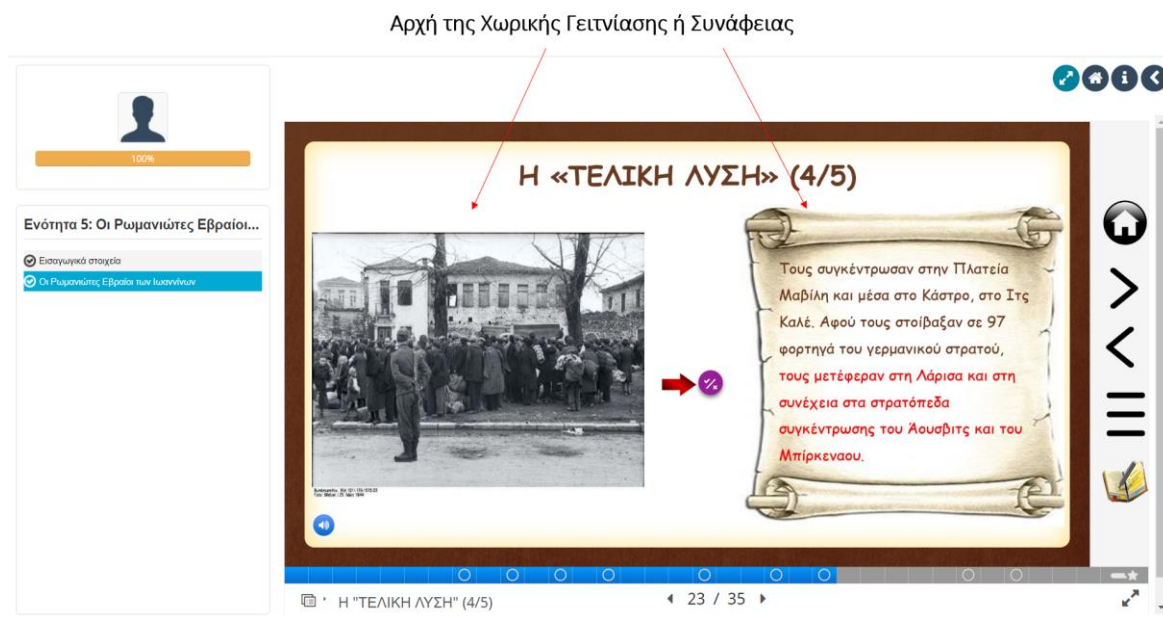
- 1) **Αρχή της Συνοχής:** Το E.Y σχεδιάστηκε έτσι ώστε να μην περιέχονται άχρηστες πληροφορίες και να διευκολύνει τη μάθηση.
- 2) **Αρχή της Σηματοδότησης:** Σε όλο το E.Y υπάρχει σήμανση των σημαντικών πληροφοριών με τη χρήση συμβόλων, έντονης γραφής και χρωματισμών ώστε να κατευθύνεται ο εκπαιδευόμενος στα βασικά σημεία του E.Y (Εικόνα 27)

Εικόνα 27: Αρχή της σηματοδότησης

- 3) **Αρχή του Πλεονασμού:** Στο E.Y έγινε προσπάθεια να μη γίνεται ταυτόχρονη χρήση οπτικοακουστικού υλικού με κείμενο κατά την παρουσίαση των πληροφοριών.

- 4) **Αρχή της Χωρικής Γειτνίασης ή Συνάφειας:** Στο Ε.Υ οι εικόνες που σχετίζονται με το κείμενο παρουσιάζονται κοντά στο κείμενο για να μην δυσκολεύεται ο εκπαιδευόμενος στη συσχέτισή τους (Εικόνα 28).

Εικόνα 28: Αρχή της Χωρικής Γειτνίασης ή Συνάφειας

- 5) **Αρχή της χρονικής Γειτνίασης η Συνάφειας:** Στο Ε.Υ οι εικόνες και το κείμενο με το οποίο σχετίζονται παρουσιάζονται ταυτόχρονα (Εικόνα 28)
- 6) **Αρχή της Κατάτμησης:** Οι πληροφορίες σε όλο το Ε.Υ δίνονται τμηματικά σε «μπουκίτσες» ώστε να διευκολύνουν τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του (Εικόνα 29).

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

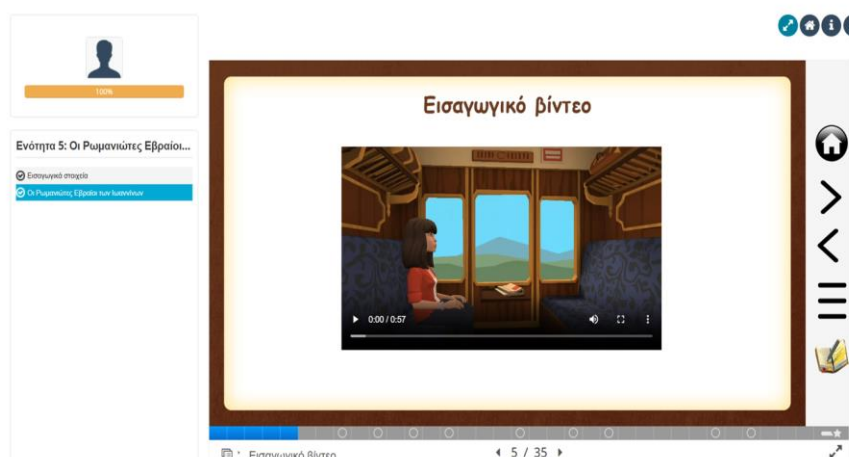
Αρχή της Κατάτμησης

Εικόνα 29: Αρχή της Κατάτμησης

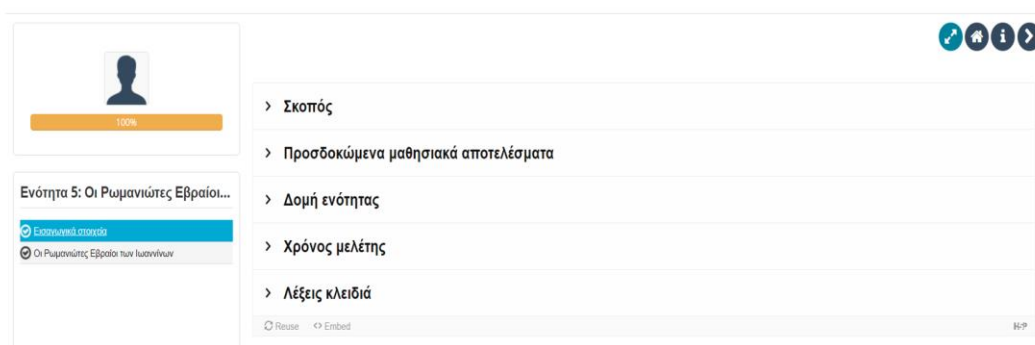
7) **Αρχή της Προπαίδευσης:** Η αρχή αυτή εφαρμόζεται με την δημιουργία μιας εισαγωγικής ενότητας (1^η Ενότητα) η οποία προετοιμάζει τον εκπαιδευόμενο για να κατανοήσει καλύτερα το κυρίως μέρος του Ε.Υ. Επίσης, σε κάθε ενότητα (στην αρχή της ενότητας) υπάρχει ένα εισαγωγικό βίντεο ώστε να προετοιμαστεί κατάλληλα ο εκπαιδευόμενος για όσα θα ακολουθήσουν (Εικόνα 30). Ακόμη, τα εισαγωγικά στοιχεία που υπάρχουν σε κάθε ενότητα και οι λέξεις – κλειδιά επιτελούν αυτό το ρόλο, της προπαίδευσης (Εικόνα 31).

Αρχή της Προπαίδευσης

Εικόνα 30: Αρχή της Προπαίδευσης I

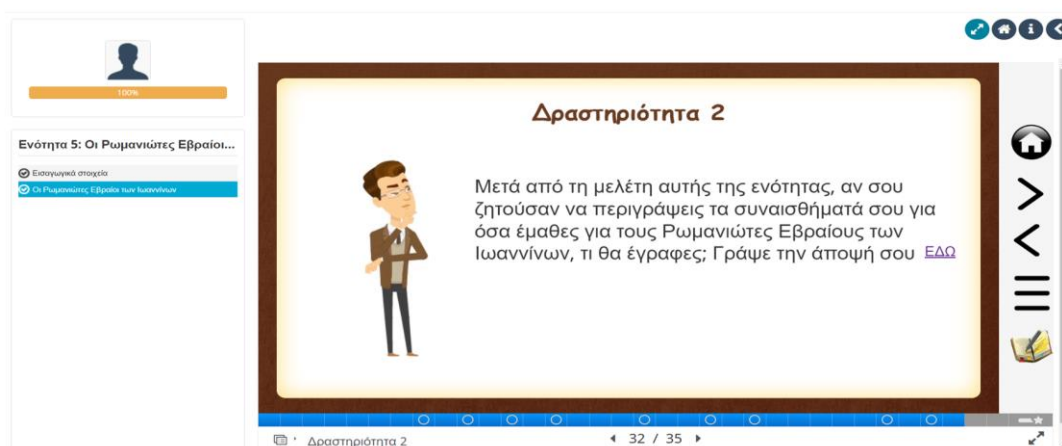
Αρχή της Προπαίδευσης

Εικόνα 31: Αρχή της Προπαίδευσης II

- 8) Πολυμεσική Αρχή:** Στο Ε.Υ οι πληροφορίες δίνονται μέσα από τη χρήση διάφορων μέσων όπως κείμενο, αφήγηση, οπτικοακουστικό υλικό. Όλες οι υλικό εικόνες που παρουσιάστηκαν στην υποενότητα αυτή επιβεβαιώνουν την εφαρμογή της Πολυμεσικής αρχής στη δημιουργία του Ε.Υ.
- 9) Αρχή της Τροπικότητας ή προσαρμοτικότητας:** Σε όλο το Ε.Υ γίνεται χρήση διάφορων μορφών αφήγησης (κείμενο, ηχητικό, βίντεο) για να διευκολύνουν τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του.
- 10) Αρχή της Προσωποποίησης:** Το ύφος του Ε.Υ και η γλώσσα που χρησιμοποιείται σε αυτό είναι φιλικά σε όλο το φάσμα του (Εικόνα 32).

Αρχή της Εξατομίκευσης

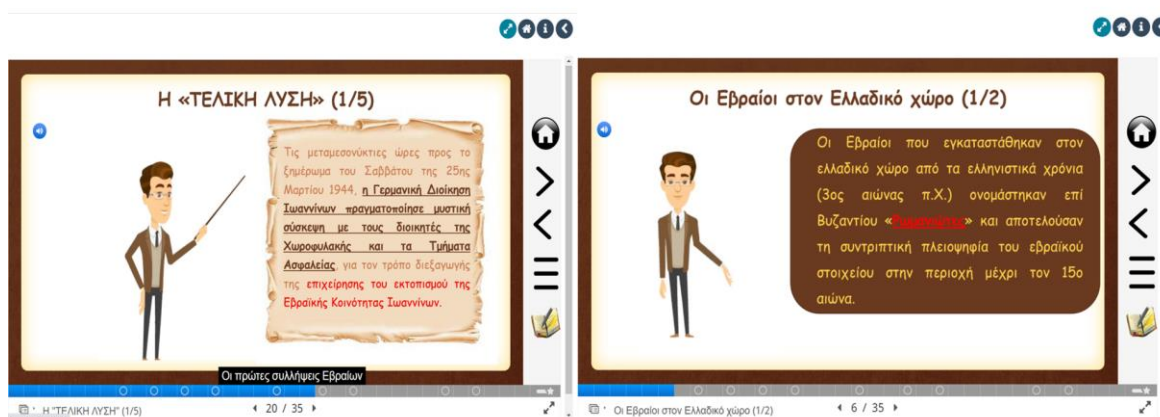

Εικόνα 32: Αρχή της Εξατομίκευσης

- 11) **Αρχή της Φωνής:** Σε όλο το Ε.Υ, όπου υπάρχουν ακουστικές πληροφορίες, χαρακτηρίζονται από φιλικό ύφος φωνής.
- 12) **Αρχή της Ενσωμάτωσης:** Τα μέσα που χρησιμοποιούνται σε όλο το Ε.Υ για να παρουσιαστεί το μάθημα στην οθόνη προσομοιάζουν στις ανθρώπινες χειρονομίες και κινήσεις. Για παράδειγμα, το Avatar που χρησιμοποιήθηκε κάνει την παρουσίαση πιο προσιτή και φιλική στον εκπαιδευόμενο με αποτέλεσμα να συμβάλει στην καλύτερη

κατανόηση των πληροφοριών από την πλευρά του (Εικόνα 33).

Αρχή της Ενσωμάτωσης

Εικόνα 33: Αρχή της Ενσωμάτωσης

7.5 Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή, αρχικά, αναπτύχθηκε η μεθοδολογία σχεδιασμού του Ε.Υ. Το υλικό που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της εργασίας αυτής, βασίστηκε, κυρίως, στην Τυπολογία Υλικού των West – Λιοναράκη και στις αρχές της θεωρίας του Mayer που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα. Οι ΤΠΕ έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό του Ε.Υ ενώ τα ψηφιακά εργαλεία με τα οποία δημιουργήθηκε αυτό ήταν η πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης Chamilo και το εργαλείο δημιουργίας ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού H5P.

Επίσης, στην ενότητα αυτή παρουσιάστηκε μια περιγραφή του Ε.Υ όπως αυτό υλοποιήθηκε. Περιγράφηκε, μέσα από εικόνες – στιγμιότυπα του Ε.Υ, ο τρόπος εισόδου στο περιβάλλον μάθησης, η δομή και τα περιεχόμενα του μαθήματος και η δομή των διδακτικών ενοτήτων.

Τέλος, έγινε μια παράθεση των στοιχείων του Ε.Υ που αποδεικνύουν ότι το υλικό αυτό, πράγματι, βασίστηκε στις προαναφερόμενες θεωρίες σχεδιασμού Ε.Υ για την ΕξΑΕ.

8. Η διεξαγωγή της έρευνας

8.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αρχικά, αναφέρεται ο σκοπός της έρευνας και στη συνέχεια οι στόχοι και τα ερευνητικά ερωτήματα. Ακολουθεί ο προσδιορισμός της χρονικής περιόδου διεξαγωγής της έρευνας, το είδος και το δείγμα της έρευνας και, τέλος τα μέσα με τα οποία συλλέχθηκαν τα δεδομένα. Τέλος, γίνεται παρουσίαση του τρόπου επεξεργασίας των δεδομένων.

8.2 Ο σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της έρευνας αυτής είναι η αποτίμηση του εξ αποστάσεως διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε σε e-learning περιβάλλον με τη συνδρομή των ΤΠΕ για την διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας και πιο συγκεκριμένα της περίπτωσης των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Η αποτίμηση έγινε με βάση τις αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού οι οποίες απορρέουν από τις θεωρίες μάθησης.

8.3 Οι στόχοι της έρευνας

Οι στόχοι της έρευνας, με βάση το σκοπό, είναι:

1. Να διερευνηθεί αν το εκπαιδευτικό υλικό με τίτλο **«Η ιστορία της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου»** είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,
2. Να αποτιμηθεί αν το εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί και σχεδιαστεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης, κατάλληλα και πολυμορφικά με τη μέθοδο της ΕξΑΕ.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

8.4 Τα ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν με βάση τους στόχους που τέθηκαν είναι:

1ος στόχος: Να διερευνηθεί αν το εκπαιδευτικό υλικό με τίτλο «*Η ιστορία της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου*» είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,

1ο ερευνητικό ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό ακολουθεί τις βασικές αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

2ος στόχος: Να αποτιμηθεί αν το εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί και σχεδιαστεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης, κατάλληλα και πολυμορφικά με τη μέθοδο της ΕξΑΕ

2ο ερευνητικό ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

8.5 Χρονική περίοδος διεξαγωγής της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2023

8.6 Το είδος της έρευνας

Η έρευνα αυτή αποτελεί μια έρευνα αποτίμησης ενός εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού υλικού για e- Learning περιβάλλοντα (Τσιάτσιος, 2015). Αποτελεί μια ποιοτική έρευνα που διερευνά τις απόψεις των συμμετεχόντων σε αυτή. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν θα αξιοποιηθούν με σκοπό τη βελτίωση του Ε.Υ.

8.7 Η μέθοδος δειγματοληψίας – Οι συμμετέχοντες στην έρευνα

Οι συμμετέχοντες σε αυτή την έρευνα είναι τρεις μεταπτυχιακοί φοιτητές του τμήματος «Επιστήμες της Αγωγής – Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)», οι οποίοι είναι γνώστες της ΕξΑΕ και άμεσα διαθέσιμοι για να αποτιμήσουν το Ε.Υ απαντώντας στα ερωτήματα. Το δείγμα, δηλαδή, είναι ένα δείγμα ευκολίας.

8.8 Μέθοδοι έρευνας και μέσα συλλογής δεδομένων

Στην έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητική μέθοδος η Έρευνα Απόψεων. Είναι, δηλαδή μια Ποιοτική Έρευνα στην οποία το μέσο συλλογής των δεδομένων ήταν το Ερωτηματολόγιο.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα έλαβαν με ηλεκτρονικό μήνυμα το σύνδεσμο της πλατφόρμας Chamilo όπου αυτοί συνδέθηκαν για να μελετήσουν το εκπαιδευτικό υλικό. Στη συνέχεια τους δόθηκε το ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου σε ό,τι αφορά τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων και με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για να απαντήσουν τα ερευνητικά ερωτήματα.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε δημιουργήθηκε από το ΕΔΙΒΕΑ. Μέσω του ερωτηματολογίου έγινε διερεύνηση των δύο ερευνητικών ερωτημάτων τα οποία αποτελούνται από δέκα ερευνητικούς άξονες (πίνακας 2). Κάθε άξονας απαντάται μέσα από συγκεκριμένες ερωτήσεις. Οι πρώτες 7 ερωτήσεις εστιάζουν στο προφίλ των συμμετεχόντων. Οι επόμενες 42 ερωτήσεις είναι ανοιχτού τύπου και αφορούν το 1^ο ερευνητικό ερώτημα απαντώντας στο αν το Ε.Υ διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ. Ακολουθούν 15 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που αφορούν το 2^ο ερευνητικό ερώτημα και απαντούν στο αν το Ε.Υ διέπεται από τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Τέλος, σε 2 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου οι συμμετέχοντες αναφέρουν τα δυνατά σημεία του Ε.Υ και προτείνουν τρόπους βελτίωσής του.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι ερευνητικοί άξονες:

1^ο ερευνητικό ερώτημα
Ερωτήσεις ανά ερευνητικό άξονα
1ος Άξονας: Επιστημονική συνοχή/ τεκμηρίωση
Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση;
Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ.);
Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων;
Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών;
Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές;
2ος Άξονας: Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου
Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη;
Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών;
Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας;
Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη;
Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ είναι ικανοποιητική;
Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης;
Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο;
Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες;
Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video;
Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση;
3ος Άξονας: Ευχρηστία του Ε.Υ.
Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;
Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη;
Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο;
4ος Άξονας: Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του
Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό;
Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες);
Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του;
5ος Άξονας: Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό;
6ος Άξονας: Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου;

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα;
Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα;
7ος Άξονας: Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα
Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας;
Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα;
Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων;
Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων;
Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων;
Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα;
2^ο ερευνητικό ερώτημα
Ερωτήσεις ανά ερευνητικό άξονα
8ος Άξονας: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;
Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου;
Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο;
Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.);
Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο;
Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας;
Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου;
Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου;
Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο;

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων;
Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου γίνεται τμηματικά;
Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους;
Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου;
Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών;
Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.);
Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικείμενου;
Δυνατά σημεία
9ος Άξονας: Δυνατά σημεία Ε.Υ
Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;
Προτάσεις βελτίωσης
10ος Άξονας: Προτάσεις βελτίωσης
Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Πίνακας 2: Ερευνητικοί Άξονες

8.9 Τρόπος επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων

1) Μονάδα ανάλυσης

Ως μονάδα ανάλυσης ελήφθη το θέμα και όπως προαναφέρθηκε έγινε εφαρμογή της Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου. Το θέμα προσδιορίζεται από την αντίστοιχη ερώτηση. Κάθε απάντηση αντιστοιχεί σε ένα ερώτημα.

2) Κατηγορίες κωδικοποίησης

Πολύ σημαντικό μέρος της ανάλυσης αποτελεί η κωδικοποίηση. Οι μονάδες νοήματος μας βοηθούν να οργανώσουμε τα δεδομένα σε ομάδες που έχουν κάποιο νόημα (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις κατηγορίες ανάλυσης ανά ερευνητικό άξονα:

Κατηγορίες Ανάλυσης Ανά Ερευνητικό Άξονα
1ος άξονας: Επιστημονική Συνοχή/ Τεκμηρίωση
α) Βιβλιογραφική τεκμηρίωση
β) Αναφορά σε διαφορετικές πηγές
γ) Συγκριτική Ανάλυση πληροφοριών
δ) Ερμηνεία - κριτική συζήτηση πληροφοριών
ε) Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές
2ος άξονας: Απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου
α) Φιλικό ύφος
β) Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών
γ) Χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας
δ) Ευανάγνωστη γραφή
ε) Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών
στ) Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης
ζ) Μόνο κείμενο

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

η) Κείμενο και εικόνες
θ) Κείμενο, εικόνες και βίντεο
ι) Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση
3ος άξονας: Ευχρηστία του Ε.Υ
Α) Κατανοητά και Αναγνωρίσιμα κουμπιά
β) Κατανοητικά και Αναγνωρίσιμα εικονίδια
γ) Εύκολη Πλοήγηση
δ) Υπερσύνδεσμοι σε αναμενόμενο περιεχόμενο
4ος άξονας: Υποστήριξη- καθοδήγηση εκπαιδευόμενου στη μελέτη του
α) Συμβουλές Μελέτης
β) Έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία
γ) Επεξηγηματικά σχόλια
5ος άξονας: Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του
α) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων-κρίσεων
β) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την διατύπωση ερωτήσεων
γ) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την συναισθηματική εμπλοκή
δ) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων με τους άλλους εκπαιδευόμενους
ε) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρηθεί μέλος μιας κοινωνικής ομάδας
στ) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο για ενσωμάτωση/ εμπλουτισμό απόψεων
6ος άξονας: Παροχή δυνατότητας αναστοχασμού- αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο
α) Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης
β) Δραστηριότητες ανάπτυξης αυτόνομης κριτικής σκέψης
γ) Δραστηριότητες ανάπτυξης διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση
δ) Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με την δική του πραγματικότητα
ε) Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

7ος άξονας: Σκοπός/ Προσδοκώμενα Αποτελέσματα
α) Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού της κάθε διδακτικής ενότητας
β) Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων της κάθε διδακτικής ενότητας
γ) Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων
δ) Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων
ε) Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων
στ) Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα
8ος άξονας: Εφαρμογή Αρχών Πολυμεσικής Μάθησης
α) Συνδυασμός κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική Αρχή)
β) Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή)
γ) Στοιχεία αφήγησης (Αρχή Τροπικότητας)
δ) Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή Συνοχής)
ε) Φιλική γλώσσα (Αρχή Προσωποποίησης)
στ) Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή Προσωποποίησης)
ζ) Ηχητική παρουσίαση (Αρχή Προσωποποίησης)
η) Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή Φωνής)
θ) Φιλικός χαρακτήρας- avatar (Αρχή Εικόνας)
ι) Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου (Αρχή Κατάτμησης)
ια) Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή Προσωποποίησης)
ιβ) Μακροσκελή κείμενα (Αρχή Κατάτμησης)
ιγ) Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες- εργασίες (Αρχή Σηματοδότησης)
ιδ) Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή Σηματοδότησης)
ιε) Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης (Αρχή Προπαίδευσης)
9ος άξονας: Δυνατά στοιχεία εκπαιδευτικού υλικού
α) Δυνατά στοιχεία
10ος άξονας: Προτεινόμενες αλλαγές για βελτίωση εκπαιδευτικού υλικού
α) Προτεινόμενες αλλαγές για βελτίωση

Πίνακας 4: Κατηγορίες Ανάλυσης ανά ερευνητικό άξονα

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

8.10 Σύνοψη - Συμπεράσματα

Η έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια της παρούσας εργασίας είναι ποιοτική και το δείγμα της αποτέλεσαν τρεις ειδικοί στην ΕξΑΕ. Η χρονική περίοδος διεξαγωγής της έρευνας ήταν 1-30 Απριλίου 2023. Ερευνητικό εργαλείο της έρευνας αυτής ήταν το ερωτηματολόγιο. Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν στους συμμετέχοντες και συλλέχθηκαν με ηλεκτρονικό τρόπο (email). Ως μονάδα καταγραφής και ανάλυσης ορίστηκε το θέμα και όπως προαναφέρθηκε έγινε εφαρμογή της Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου.

9. Παρουσίαση - σχολιασμός ευρημάτων της έρευνας

9.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο 9 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, δηλαδή, η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας όπως προέκυψε από τις απαντήσεις των ειδικών στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε, αφού πρώτα γίνεται μια παράθεση των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων στην έρευνα.

9.2 Το προφίλ των συμμετεχόντων

1. *Φύλο (E1)*: Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν τρεις (3) γυναίκες.
2. *Ηλικία (E2)*: Το δείγμα της έρευνας είναι 1 άτομο στην ηλικία 22-30 και 2 άτομα στην ηλικία 31-40
3. *Έτη προϋπηρεσίας (E3)*: Οι δύο από τους τρεις συμμετέχοντες έχουν από 11 έως 20 χρόνια προϋπηρεσίας ενώ ο τρίτος 0-4.
4. *Εξοικείωση με μεθοδολογία ΕξΑΕ και ΤΠΕ (E4, E5, E6, E7)*.

Και οι τρεις συμμετέχοντες χρησιμοποιούν σε μέτριο βαθμό τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη. Οι τρεις συμμετέχοντες είναι από αρκετά έως πολύ εξοικειωμένοι με τις τεχνολογίες της πληροφορίας κι από μέτρια έως αρκετά εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ αλλά και με τη μελέτη του Ε.Υ. Συνεπώς, όλοι οι συμμετέχοντες έχουν ειδικές

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

γνώσεις πάνω στη μεθοδολογία της ΕξΑΕ και τη χρήση των ΤΠΕ και μπορούν να αποτιμήσουν το υλικό.

9.3 Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται σε πίνακες τα ευρήματα της έρευνας. Για να διατηρηθεί το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων χρησιμοποιούνται οι κωδικοί Α,Β,Γ που αντιστοιχεί ο καθένας σε ένα υποκείμενο της έρευνας.

Στο τέλος ακολουθεί ο σχολιασμός των ευρημάτων

1ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό ακολουθεί τις βασικές αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

1ος Ερευνητικός άξονας: Επιστημονική συνοχή / τεκμηρίωση (Ερωτήσεις Α1,Α2,Α3, Α4,Α5)

α) Βιβλιογραφική τεκμηρίωση:

Στο Ε.Υ γίνεται παράθεση πληροφοριών/ απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση;	
Α	Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση σε μεγάλο βαθμό.
Β	Συμφωνώ απόλυτα, στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση.
Γ	Στο Ε.Υ γίνεται παράθεση των πληροφοριών με τη σχετική βιβλιογραφία, η οποία αναφέρεται στο τέλος κάθε ενότητας

Πίνακας 4 : Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

β) Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

Στο Ε.Υ γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κ.λπ.);	
A	Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κ.λπ.) σε πολύ μεγάλο βαθμό.
B	Στο Ε.Υ. γίνεται επαρκής αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κ.λπ.).
Γ	Ναι, στο Ε.Υ γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών

Πίνακας 5 : Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

Γ) Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών

Στο Ε.Υ γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών/ απόψεων;	
A	Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων σε μεγάλο βαθμό
Γ	Οι πληροφορίες αποδίδονται με διαφορετικό και ποικίλο τρόπο

Πίνακας 6 : Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Δ) Ερμηνεία- κριτική συζήτηση πληροφοριών

Το Ε.Υ είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία/ κριτική συζήτηση των πληροφοριών;	
A	Το Ε.Υ. είναι αρκετά εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών
B	Το Ε.Υ. είναι πλήρως εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών.
Γ	Θα μπορούσε να υπάρχουν περισσότερα στοιχεία για να είναι δυνατή η κριτική συζήτηση των πληροφοριών

Πίνακας 7: Ερμηνεία – κριτική συζήτηση πληροφοριών

Ε) Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές

Το Ε.Υ παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές;	
A	Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Το Ε.Υ. δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές που δίνονται από τον διδάσκοντα κατά τη διάρκεια των ενοτήτων
Γ	Με τα κουμπιά που υπάρχουν στις διαφάνειες ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να μελετήσει λεπτομέρειες που αφορούν στο Ε.Υ

Πίνακας 8: Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Σχολιασμός ευρημάτων 1^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Οι τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν ότι η παράθεση πληροφοριών γίνεται με τη σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση. Επίσης, συμφωνούν ότι στο Ε.Υ γίνεται αναφορά σε μια ποικιλία πηγών πληροφοριών. Όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι στο Ε.Υ γίνεται συγκριτική ανάλυση πληροφοριών από ικανοποιητικό έως μεγάλο βαθμό. Διαφωνία υπάρχει μεταξύ τους στο εάν το Ε.Υ είναι εμπλουτισμένο με ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών καθώς ο ένας από τους τρεις αναφέρει ότι είναι πλήρως εμπλουτισμένο, ο δεύτερος ότι είναι αρκετά εμπλουτισμένο ενώ ο τρίτος αναφέρει ότι «θα μπορούσε να υπάρχουν περισσότερα στοιχεία για να είναι δυνατή η κριτική συζήτηση των πληροφοριών». Και οι τρεις συμμετέχοντες συμφωνούν ότι στο Ε.Υ δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.

**2ος Ερευνητικός άξονας: Απλή - κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου
(Ερωτήσεις B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10)**

A) Φιλικό ύφος

Το ύφος γραφής του Ε.Υ είναι φιλικό για τον αναγνώστη;	
A	Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι αρκετά φιλικό για τον αναγνώστη
B	Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι ιδιαίτερα φιλικό και προσιτό για τον αναγνώστη.
Γ	Το ύφος είναι αρκετά φιλικό για τον αναγνώστη

Πίνακας 9: Φιλικό ύφος

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

B) Χρήση προσωπικών & κτητικών αντωνυμιών

Στο Ε.Υ γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών;	
A	Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Στο Ε.Υ. γίνεται κάποια χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.
Γ	Στο Ε.Υ γίνεται χρήση αντωνυμιών

Πίνακας 10: Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών

Γ) Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας

Στο Ε.Υ γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας;	
A	Στο Ε.Υ. γίνεται σε μεγάλο βαθμό χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας.
B	Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας για να γίνει κατανοητή από τους εκπαιδευόμενους διότι το αντικείμενο είναι ιδιαίτερα απαιτητικό και δύσκολο
Γ	Το Ε.Υ παρουσιάζεται με την καθομιλούμενη γλώσσα

Πίνακας 11: Καθομιλουμένη γλώσσα

Δ) Ευανάγνωστη γραφή

Η γραφή του Ε.Υ είναι ευανάγνωστη;	
A	Η γραφή του Ε.Υ. είναι αρκετά ευανάγνωστη.
B	Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη και ξεκάθαρη σε αρκετά σημεία
Γ	Η γραφή είναι εξαιρετικά ευανάγνωστη και τραβάει την προσοχή του εκπαιδευόμενου εξαιτίας των χρωμάτων και των εικόνων που υπάρχουν

Πίνακας 12: Ευανάγνωστη γραφή

Ε) Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών

Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ είναι ικανοποιητική;	
A	Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι αρκετά ικανοποιητική
B	Υπάρχει πληθώρα πληροφοριών που δικαιολογείται από τη φύση του αντικειμένου
Γ	Η πυκνότητα των πληροφοριών είναι ικανοποιητική και έτσι δεν κουράζεται ο εκπαιδευόμενος

Πίνακας 13: Πυκνότητα πληροφοριών

Στ) Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

Το Ε.Υ παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης;	
A	Το Ε.Υ. πράγματι παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης
B	Συμφωνώ απόλυτα το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης
Γ	Το Ε.Υ παρουσιάζεται σε μπουκίτσες

Πίνακας 14: Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

Ζ) Μόνο κείμενο

Το Ε.Υ περιέχει μόνο κείμενο;	
A	Το Ε.Υ. δεν περιέχει μόνο κείμενο.
B	Το Ε.Υ. δεν περιέχει μόνο κείμενο.
Γ	Το Ε.Υ δεν περιέχει μόνο κείμενο αλλά και εικόνες, βίντεο, δραστηριότητες κ.α

Πίνακας 15: Μόνο κείμενο

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Η) Κείμενο και εικόνες

Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες;	
A	Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες σε μεγάλο βαθμό
B	Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες, σύμβολα και οπτικοακουστικό υλικό, είναι πολυτροπικό.
Γ	Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες αλλά και βίντεο, δραστηριότητες κ.α

Πίνακας 16: Κείμενο και εικόνες

Θ) Κείμενο, εικόνες και βίντεο

Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video;	
A	Το Ε.Υ περιέχει συνδυαστικά κείμενο, εικόνες και video.
B	Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video σε μεγάλο βαθμό
Γ	Το Ε.Υ δεν περιέχει μόνο κείμενο, εικόνες και βίντεο, αλλά και διάφορες δραστηριότητες κ.α

Πίνακας 17: Κείμενο εικόνες και video

Ι) Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση

Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση;	
A	Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση σε μεγάλο βαθμό
B	Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμφωνώ πως συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση σε αρκετά σημεία του υλικού
Γ	Οι χρωματικές συνθέσεις δε συμβάλλουν μόνο στην άνετη αλληλεπίδραση αλλά προσελκύουν και το ενδιαφέρον του εκπαιδευόμενου

Πίνακας 18: Χρωματικές συνθέσεις

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Σχολιασμός ευρημάτων 2^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Οι ειδικοί που απαντούν στα ερωτηματολόγια συμφωνούν ότι το ύφος γραφής του Ε.Υ είναι φιλικό και ότι γίνεται κάποια χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών. Σχετικά με τη χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας στο Ε.Υ συμφωνούν ότι χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό και μάλιστα ο ένας τονίζει ότι αυτό βοηθάει πολύ στην κατανόηση του αντικειμένου καθώς αυτό είναι ιδιαίτερα απαιτητικό. Η γραφή του Ε.Υ είναι ευανάγνωστη για τους ειδικούς, ενώ η πυκνότητα πληροφοριών είναι ικανοποιητική για τους δύο από αυτούς και για τον έναν είναι μεγάλη, γεγονός που το αποδίδει στη φύση του αντικειμένου. Και οι τρεις συμφωνούν ότι το Ε.Υ παρουσιάζεται τμηματικά (σε μπουκίτσες, αναφέρει ο ένας) και ότι περιέχει όχι μόνο κείμενο αλλά και εικόνες, σύμβολα και οπτικοακουστικό υλικό. Ο ένας από αυτούς το χαρακτηρίζει πολυτροπικό. Τέλος, συμφωνούν και οι τρεις ότι οι χρωματικές συνθέσεις συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση και ο ένας τονίζει ότι με αυτό τον τρόπο το Ε.Υ προσελκύει το ενδιαφέρον του εκπαιδευόμενου.

3ος ερευνητικός άξονας: Ευχρηστία (Ερωτήσεις Γ1, Γ2, Γ3, Γ4)

Α) Κουμπιά κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ (εμπρός, πίσω κ.λπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;	
Α	Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κ.λπ.) είναι απολύτως κατανοητά και αναγνωρίσιμα.
Β	Συμφωνώ πως τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ.(εμπρός, πίσω κ.λπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα
Γ	Τα κουμπιά που έχουν χρησιμοποιηθεί είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα. Μάλιστα στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχει επεξήγηση για αυτά

Πίνακας 19: Κουμπιά κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Β) Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κ.λπ.) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;	
A	Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κ.λπ.) είναι απολύτως κατανοητά και αναγνωρίσιμα.
B	Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ είναι επίσης κατανοητά και αναγνωρίσιμα.
Γ	Τα εικονίδια που έχουν χρησιμοποιηθεί είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα. Μάλιστα στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχει επεξήγηση για αυτά

Πίνακας 20: Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Γ) Εύκολη πλοήγηση

Η πλοήγηση στο Ε.Υ είναι εύκολη;	
A	Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι αρκετά εύκολη.
B	Μπορεί κάποιος να περιηγηθεί με ευκολία στις πηγές και στις δραστηριότητες.
Γ	Η πλοήγηση είναι πολύ εύκολη

Πίνακας 21: Εύκολη πλοήγηση

Δ) Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων

Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο;	
A	Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν πάντα στο αναμενόμενο περιεχόμενο.
B	Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. είναι βοηθητικό εργαλείο για την αποτελεσματική μελέτη του υλικού
Γ	Οι υπερσύνδεσμοι όντως οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο

Πίνακας 22: Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Σχολιασμός ευρημάτων 3^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Και οι τρεις ειδικοί που συμμετείχαν στην έρευνα συμφωνούν ότι τόσο τα κουμπιά όσο και τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα. Επίσης, συμφωνούν ότι η πλοήγηση είναι εύκολη και ότι οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο, αποτελώντας για τον έναν από τους τρεις βοηθητικό εργαλείο για την αποτελεσματική μελέτη του.

4ος Ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη - καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Δ1, Δ2, Δ3)

A) Συμβουλές μελέτης

Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό;	
A	Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό στην αρχή της κάθε ενότητας
Γ	Θα μπορούσε να υπάρξει κάποιος τρόπος - αρίθμηση για να καταλάβει ο εκπαιδευόμενος ποια πληροφορία να διαβάσει πρώτη

Πίνακας 23: Συμβουλές μελέτης

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

B) Έμφαση σε σημεία

Το Ε.Υ υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή [σήμανση] ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες);	
A	Το Ε.Υ. υποστηρίζει σε κάθε στιγμή τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).
B	Συμφωνώ απόλυτα και αυτό γίνεται με ιδιαίτερα πλαίσια, με έντονη γραφή ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες.
Γ	Οι σημαντικές έννοιες τονίζονται και χρωματίζονται κατάλληλα ώστε να διαφέρουν από τις υπόλοιπες πληροφορίες

Πίνακας 24: Έμφαση σε σημεία

Γ) Επεξηγηματικά σχόλια

Το Ε.Υ υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του;	
A	Στο Ε.Υ. υπάρχουν αρκετά επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.
B	Υπάρχουν αρκετά επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του
Γ	Στο Ε.Υ υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια

Πίνακας 25: Επεξηγηματικά σχόλια

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Σχολιασμός ευρημάτων 4^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Οι δύο από τους τρεις ειδικούς απαντούν ότι υπάρχει υποστήριξη – καθοδήγηση του εκπαιδευόμενου στη μελέτη του Ε.Υ ενώ ο τρίτος επισημαίνει ότι θα μπορούσε να υπάρξει κάποιος τρόπος (π.χ αρίθμηση) ώστε να καταλάβει ο εκπαιδευόμενος τη σειρά με την οποία θα διαβάσει τις πληροφορίες που παρέχει το υλικό. Και οι τρεις ειδικοί συμφωνούν ότι το Ε.Υ υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία. Δηλαδή υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες. Τέλος, σε όλες τις απαντήσεις των ειδικών φαίνεται ότι υπάρχουν στο Ε.Υ αρκετά επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.

5ος ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του (Ερωτήσεις E1, E2, E3, E4, E5, E6)

A) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση/ έκφραση απόψεων- κρίσεων

Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει κάποιες δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα.
B	Το Ε.Υ. εμπεριέχει μερικές δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις.
Γ	Στο τέλος των ενοτήτων δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να εκφράσει ανοιχτά τις δικές του απόψεις

Πίνακας 26: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση/ έκφραση απόψεων- κρίσεων

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

B) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει κάποιες δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα
B	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα. Αυτό συμβαίνει στις αναθέσεις και στις δραστηριότητες αξιολόγησης.
Γ	Θα μπορούσαν να υπάρξουν περισσότερες δραστηριότητες που θα ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις

Πίνακας 27: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων

Γ) Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει λίγες δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.
B	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα
Γ	Θα μπορούσαν να υπάρξουν περισσότερες δραστηριότητες που θα ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά

Πίνακας 28: Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Δ) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει κάποιες δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.
B	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους
Γ	Θα μπορούσαν να υπάρξουν περισσότερες δραστηριότητες που θα ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους

Πίνακας 29: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων

Ε) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει λίγες δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.
B	Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.
Γ	Δεν υπάρχουν τέτοιες δραστηριότητες

Πίνακας 30: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Στ) Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει τις απόψεις του

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/ εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Μέσα από δραστηριότητες και εργασίες το Ε.Υ. ενθαρρύνει τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.
Γ	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλουτίσει τις απόψεις του

Πίνακας 31: Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει τις απόψεις του

Σχολιασμός ευρημάτων 5^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Σύμφωνα με τη γνώμη των ειδικών το Ε.Υ. εμπεριέχει κάποιες δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα και αυτές βρίσκονται κυρίως στο τέλος των ενοτήτων. Οι δύο από τους τρεις ειδικούς συμφωνούν ότι το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα ενώ ο ένας θεωρεί ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες τέτοιες δραστηριότητες. Την ίδια εικόνα παρατηρούμε και στις απαντήσεις των ειδικών σχετικά με το αν το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα όπου και πάλι οι δύο θεωρούν ότι υπάρχουν κάποιες τέτοιες δραστηριότητες και ο τρίτος (ο ίδιος με το προηγούμενο ερώτημα) θεωρεί ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες τέτοιες δραστηριότητες. Ακριβώς την ίδια εικόνα παρατηρούμε στις απαντήσεις των ειδικών στο ερώτημα αν υπάρχουν δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων. Στο ερώτημα αν το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες, οι δύο από τους τρεις αναφέρουν ότι υπάρχουν κάποιες τέτοιες δραστηριότητες ενώ ο ένας αναφέρει ότι δεν υπάρχουν. Τέλος, οι τρεις ειδικοί συμφωνούν ότι υπάρχουν δραστηριότητες στο Ε.Υ οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/ εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

6ος Ερευνητικός άξονας: Δυνατότητα αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Στ1, Στ2, Στ3, Στ4, Στ5)

Α) Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης

Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου;	
Α	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου σε μεγάλο βαθμό.
Β	Στο ΕΥ υπάρχουν αρκετές δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης. Τέτοιες είναι οι ασκήσεις σωστού λάθους και συμπλήρωσης κενών.
Γ	Οι δραστηριότητες που υπάρχουν δίνουν την δυνατότητα αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

Πίνακας 32: Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

B) Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης

Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Το Ε.Υ εμπεριέχει ορισμένες δραστηριότητες ατομικές, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης σκέψης του εκπαιδευόμενου (φόρουμ)
Γ	Στο τέλος των ενοτήτων ο εκπαιδευόμενος μπορεί να αναπτύξει τη σκέψη του

Πίνακας 33: Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης

Γ) Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση

Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου
Γ	Η ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου είναι συγκεκριμένη και καθοδηγείται για το πού και τι πρέπει να μελετήσει αν αυτό χρειαστεί

Πίνακας 34: Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας

Δ) Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα

Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα;	
A	Το Ε.Υ. δεν εμπεριέχει αρκετές δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.
B	Μέσα από ερωτήσεις και δραστηριότητες, ο εκπαιδευόμενος ενθαρρύνεται να συμμετέχει στο μάθημα και να συνδέσει όσα μαθαίνει με τη δική του πραγματικότητα πχ Να περιγράψεις τα συναισθήματα σου για όσα έμαθες για τους Ρωμανιώτες εβραίους των Ιωαννίνων
Γ	Θα μπορούσε να υπάρχουν περισσότερες τέτοιες δραστηριότητες

Πίνακας 35: Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα

Ε) Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα

Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα;	
A	Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.
Γ	Θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες τέτοιες δραστηριότητες

Πίνακας 36: Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα

Σχολιασμός ευρημάτων 6^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Οι τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν στο ότι στο Ε.Υ υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου και

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης. Επίσης, συμφωνούν στο ότι υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου. Οι δύο από τους τρεις ειδικούς θεωρούν ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες δραστηριότητες που να ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα ενώ ο ένας θεωρεί ότι υπάρχουν κάποιες τέτοιες δραστηριότητες. Τέλος, οι δύο θεωρούν ότι υπάρχουν στο Ε.Υ δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα ενώ ο ένας αναφέρει ότι θα μπορούσε το Ε.Υ να περιέχει περισσότερες δραστηριότητες αυτής της λογικής.

7ος ερευνητικός άξονας: Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (Ερωτήσεις Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6)

A) Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού κάθε διδακτικής ενότητας

Στο Ε.Υ διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας;	
A	Στο Ε.Υ. διατυπώνεται ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας σε μεγάλο βαθμό
B	Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.
Γ	Στην αρχή κάθε ενότητας διατυπώνεται με σαφήνεια ο σκοπός κάθε διδακτικής ενότητας

Πίνακας 37: Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού κάθε διδακτικής ενότητας

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Β) Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε διδακτικής
ενότητας

Στο Ε.Υ διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα;	
A	Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα σε μεγάλο βαθμό.
B	Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα
Γ	Στην αρχή κάθε ενότητας διατυπώνονται με σαφήνεια τα προσδοκώμενα αποτελέσματα

Πίνακας 38: Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε διδακτικής ενότητας

Γ) Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων;	
A	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Συμφωνώ απόλυτα, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.
Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα όντως παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων

Πίνακας 39: Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Δ) Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων;	
A	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων σε μεγάλο βαθμό.
B	Επίσης, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν αρκετά τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.
Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα όντως παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων

Πίνακας 40: Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων

Ε) Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων;	
A	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων σε μεγάλο βαθμό.
B	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε μέτριο βαθμό σε επίπεδο στάσεων.
Γ	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα όντως παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων

Πίνακας 41: Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Στ) Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα

Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδο του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα;	
A	Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόδοό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόδοό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μέσα από ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και αναθέσεις.
Γ	Είναι δυνατός ο έλεγχος των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων μέσω των δραστηριοτήτων που υπάρχουν

Πίνακας 42: Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα

Σχολιασμός ευρημάτων 7^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Οι ειδικοί έχουν κοινή άποψη ότι προσδιορίζεται μέσα στο Ε.Υ με σαφήνεια ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα. Επίσης, θεωρούν και οι τρεις ότι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Τέλος, θεωρούν και οι τρεις ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να ελέγχει την πρόδοό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μέσω των δραστηριοτήτων που παρέχονται από το Ε.Υ.

2ο Ερευνητικό Ερώτημα: *Το εκπαιδευτικό υλικό είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης;*

8ος ερευνητικός άξονας: Εφαρμογή αρχών της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης (Ερωτήσεις H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8, H9, H10, H11, H12, H13, H14, H15)

A) Συνδυασμός κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική αρχή)

Στο Ε.Υ υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου; (Πολυμεσική Αρχή)	
A	Στο Ε.Υ το γνωστικό αντικείμενο παρουσιάζεται σε μεγάλο βαθμό με συνδυασμό κειμένου και εικόνας
B	Σύμφωνα με την πολυμεσική αρχή στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου
Γ	Η πολυμεσική αρχή εφαρμόζεται στο Ε.Υ

Πίνακας 43: Συνδυασμός κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική αρχή)

B) Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή)

Στο Ε.Υ η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο; (Πολυμεσική Αρχή)	
A	Η χρήση των εικόνων στο Ε.Υ με βοηθάει πολύ να κατανοήσω το γνωστικό αντικείμενο
B	Οι εικόνες βοηθούν στην κατανόηση του υλικού, υπάρχουν αρκετές μέσα στις ενότητες
Γ	Η χρήση των εικόνων παραπέμπει σε καινούριες πληροφορίες

Πίνακας 44: Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή)

Γ) Στοιχεία αφήγησης (Αρχή Τροπικότητας)

Στο Ε.Υ υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.α); (Αρχή της Τροπικότητας)	
A	Στο Ε.Υ υπάρχουν κάποια στοιχεία αφήγησης όπως π.χ περιγραφή, σχόλια
B	Στο υλικό υπάρχει εναλλαγή τεχνικών αφήγησης
Γ	Γίνεται εφαρμογή της αρχής της τροπικότητας

Πίνακας 45: Στοιχεία αφήγησης (Αρχή Τροπικότητας)

Δ) Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή Συνοχής)

Στο Ε.Υ συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο; (Αρχή της Συνοχής)	
A	Δεν παρατήρησα σε κάποιο σημείο του Ε.Υ μη σχετικές πληροφορίες
B	Στο Ε.Υ. δε συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο
Γ	Στο Ε.Υ δε συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες

Πίνακας 46: Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή Συνοχής)

ε) Φιλική γλώσσα (Αρχή της Προσωποποίησης)

Στο Ε.Υ γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας; (Αρχή της Προσωποποίησης)	
A	Η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο Ε.Υ είναι πολύ φιλική
B	Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας
Γ	Η χρήση της φιλικής γλώσσας είναι κάτι που χαρακτηρίζει το Ε.Υ

Πίνακας 47: Φιλική γλώσσα (Αρχή της Προσωποποίησης)

Στ) Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)

Στο Ε.Υ γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου; (Αρχή της Προσωποποίησης)	
A	Στο Ε.Υ υλικό γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου στα βίντεο σε ικανοποιητικό βαθμό.
B	Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου.
Γ	Στο Ε.Υ γίνεται χρήση β' ενικού προσώπου

Πίνακας 48: Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Ζ) Ηχητική παρουσίαση (Αρχή της Προσωποποίησης)

Στο Ε.Υ γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου; (Αρχή της Προσωποποίησης)	
A	Ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται σε αρκετά κομμάτια του Ε.Υ
B	Σε ολόκληρο το Ε.Υ. γίνεται παράλληλη ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου
Γ	Στο Ε.Υ υπάρχουν ηχητικές πληροφορίες

Πίνακας 49: Ηχητική παρουσίαση (Αρχή της Προσωποποίησης)

Η) Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή της Φωνής)

Στο Ε.Υ το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο; (Αρχή της Φωνής)	
A	Στα κομμάτια εκείνα που γίνεται ηχητική παρουσίαση το ύφος της είναι πολύ φιλικό προς τον εκπαιδευόμενο
B	Το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι αρκετά φιλικό για τον εκπαιδευόμενο
Γ	Το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι πολύ φιλικό

Πίνακας 50: Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή της Φωνής)

Θ) Φιλικός χαρακτήρας- Avatar (Αρχή της Εικόνας)

Στο Ε.Υ εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων; (Αρχή της Εικόνας)	
A	Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων
B	Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων
Γ	Η χρήση του άβαταρ όντως ενισχύει τη διαδικασία της μάθησης

Πίνακας 51: Φιλικός χαρακτήρας- Avatar (Αρχή της Εικόνας)

Ι) Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου (Αρχή της Κατάτμησης)

Στο Ε.Υ η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά; (Αρχή της Κατάτμησης)	
A	Το χαρακτηριστικό αυτό της τμηματικής παρουσίασης του γνωστικού αντικειμένου είναι πολύ έντονο στο Ε.Υ
B	Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά και βαθμιαία.
Γ	Το Ε.Υ παρουσιάζεται σε μπουκίτσες

Πίνακας 52: Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου (Αρχή της Κατάτμησης)

Ια) Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης)

Στο Ε.Υ υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους; (Αρχή της Προσωποποίησης)	
A	Στο Ε.Υ. υπάρχουν αρκετές διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους
B	Στο Ε.Υ. υπάρχουν πολλές διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους
Γ	Στο Ε.Υ υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες

Πίνακας 53: Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης)

Ιβ) Μακροσκελή κείμενα (Αρχή της Κατάτμησης)

Στο Ε.Υ υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου; (Αρχή της Κατάτμησης)	
A	Δεν παρατήρησα την ύπαρξη μακροσκελών κειμένων στην παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου
B	Στο Ε.Υ. δεν υπάρχουν πολλά μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου
Γ	Στο Ε.Υ δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα

Πίνακας 54: Μακροσκελή κείμενα (Αρχή της Κατάτμησης)

Ιγ) Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες - εργασίες (Αρχή της Σηματοδότησης)

Στο Ε.Υ παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών; (Αρχή της Σηματοδότησης)	
A	Οι οδηγίες που δίνονται στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και των εργασιών είναι πολύ σαφείς
B	Το Ε.Υ. παρέχει στην αρχή της κάθε ενότητας, σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών
Γ	Δίνονται σαφείς οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών

Πίνακας 55: Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες- εργασίες (Αρχή της Σηματοδότησης)

Ιδ) Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή της Σηματοδότησης)

Στο Ε.Υ υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.α); (Αρχή της Σηματοδότησης)	
A	Στο Ε.Υ. υπάρχουν πολλά στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.)
B	Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης που κάνουν το μάθημα πιο ενδιαφέρον
Γ	Η αρχή της Σηματοδότησης είναι εμφανής στο Ε.Υ

Πίνακας 56: Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή της Σηματοδότησης)

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ιε) Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης (Αρχή της Προπαίδευσης)

Στο Ε.Υ υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου; (Αρχή της Προπαίδευσης)	
A	Στο Ε.Υ. υπάρχουν αρκετές εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου
B	Στο Ε.Υ. υπάρχουν κάποιες εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου
Γ	Στο Ε.Υ υπάρχει εισαγωγικό βίντεο που προετοιμάζει τον εκπαιδευόμενο για το τι πρόκειται να ακολουθήσει

Πίνακας 57: Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης (Αρχή της Προπαίδευσης)

Σχολιασμός ευρημάτων 8^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Οι ειδικοί σε αυτόν τον ερευνητικό άξονα απαντούν ότι ο συνδυασμός κειμένου και εικόνας υπάρχει μέσα στο Ε.Υ και ότι ο συνδυασμός αυτός βοηθάει να γίνει κατανοητό το γνωστικό αντικείμενο. Επίσης, και οι τρεις αναφέρουν ότι δεν υπάρχουν μη σχετικές πληροφορίες στο Ε.Υ, ότι γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας και ότι υπάρχουν διάφορα στοιχεία αφήγησης. Ακόμη, οι τρεις ειδικοί συμφωνούν ότι γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου και ότι υπάρχει ηχητική παρουσίαση των πληροφοριών που είναι φιλική προς τον εκπαιδευόμενο. Σε επόμενο ερώτημα απαντούν και οι τρεις ότι υπάρχει ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) στις παρουσιάσεις που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν ότι η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά και ότι μέσα στο Ε.Υ υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. Επίσης, σύμφωνα με τους ειδικούς δεν

εντοπίζονται μακροσκελή κείμενα μέσα στην παρουσίαση του Ε.Υ και δίνονται σαφείς οδηγίες για την υλοποίηση των εργασιών και των δραστηριοτήτων. Τέλος, οι ειδικοί συμφωνούν ότι υπάρχουν πολλά στοιχεία επισήμανσης στο Ε.Υ και αρκετές εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου.

9ος Ερευνητικός άξονας: Δυνατά σημεία Ε.Υ

Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;	
A	• Η ποικιλία στη χρήση πολυμέσων • Η δομή- οργάνωση του Ε.Υ • Η ευχρηστία του Ε.Υ.
B	Προσιτή παρουσίαση και πολύ καλός σχεδιασμός του υλικού.
Γ	• Φιλικό ύφος • Ευκολονόητη γραφή • Διαδραστικότητα

Πίνακας 58: Δυνατά σημεία

Σχολιασμός ευρημάτων 9^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Στον άξονα αυτό ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να αναφέρουν τα τρία, κατά τη γνώμη τους, πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. Ως τέτοια αναφέρθηκαν: η προσιτή παρουσίασή του, ο καλός σχεδιασμός του, η δομή και η οργάνωσή του, η ευχρηστία του, το φιλικό ύφος του, η ευκολονόητη γραφή του, η διαδραστικότητά του και η ποικιλία στη χρήση πολυμέσων.

10ος άξονας: Προτάσεις βελτίωσης

Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό	
A	Περισσότερες δραστηριότητες για αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευόμενων
B	Θα μείωνα λίγο τις πληροφορίες και θα έβαζα περισσότερες διαδραστικές δραστηριότητες που προωθούν την κριτική σκέψη και τη βιωματική διδασκαλία.
Γ	Περισσότερες δραστηριότητες για καλλιέργεια κριτικής σκέψης Περισσότερες δραστηριότητες για αλληλεπίδραση με άλλους εκπαιδευόμενους

Πίνακας 59: Αλλαγές για βελτίωση

Σχολιασμός ευρημάτων 10^{ου} Ερευνητικού Άξονα

Στο τελευταία αυτό ερώτημα ζητήθηκε από τους ειδικούς να προτείνουν τρόπους βελτίωσης του Ε.Υ. Και οι τρεις εστίασαν στο να αποκτήσει το υλικό περισσότερες δραστηριότητες με στόχο την αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευομένων και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

9.4 Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας προέκυψε ότι δημογραφικά στην έρευνα συμμετείχαν 3 γυναίκες εκπαιδευτικοί που ανήκουν στις ηλικιακές κατηγορίες 22-30 και 31-40. Η εκπαιδευτική προϋπηρεσία τους κυμαίνεται σε διαφορετικά (η μια έτη 0-4 και οι άλλες δύο έτη 11-20). Και οι τρεις συμμετέχουσες στην έρευνα χρησιμοποιούν σε μέτριο βαθμό τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη. Επίσης, είναι από αρκετά έως πολύ εξοικειωμένες με τις τεχνολογίες της πληροφορίας κι από μέτρια έως αρκετά εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ αλλά και με τη μελέτη του Ε.Υ. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το Ε.Υ είναι επιστημονικά τεκμηριωμένο, συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου, είναι εύχρηστο και υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του. Επίσης, το Ε.Υ υποστηρίζει της αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο, παρέχει τη δυνατότητα αυτοαξιολόγησης, υποδεικνύει σαφώς το σκοπό και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

10. Συμπεράσματα

10.1 Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία δημιουργήθηκε με σκοπό το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης για ενήλικες, στο πεδίο της Τοπικής Ιστορίας και πιο συγκεκριμένα στην Τοπική Ιστορία των Ιωαννίνων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Στο κεφάλαιο αυτό που είναι και το τελευταίο της διπλωματικής εργασίας, παρατίθενται τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας όπως προέκυψαν από την επεξεργασία και ανάλυση των ερωτηματολογίων αποτίμησης που συμπλήρωσαν οι ειδικοί στην ΕξΑΕ. Επίσης, παρουσιάζονται οι περιορισμοί της έρευνας και μερικές προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

10.2 Συμπεράσματα

Το Εκπαιδευτικό Υλικό σχεδιάστηκε με βάση τις θεωρίες που ακολουθούν την ΕξΑΕ και υλοποιήθηκε με τη βοήθεια του εργαλείου H5P και της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Chamilo. Η αποτίμησή του έγινε με τη βοήθεια 3 ειδικών στην ΕξΑΕ οι οποίοι έδωσαν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα μέσω κατάλληλα σχεδιασμένου ερωτηματολογίου.

Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας και την ανάλυση των απαντήσεων των ειδικών στο ερωτηματολόγιο προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα ανά ερευνητικό ερώτημα:

1^ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό ακολουθεί τις βασικές αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Η αποτίμηση των ειδικών ως προς το αν το εκπαιδευτικό υλικό ακολουθεί τις βασικές αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ ήταν θετική. Πιο αναλυτικά μέσα από τις απαντήσεις των ειδικών προκύπτουν τα παρακάτω:

- ✓ Οι πληροφορίες / απόψεις που εμφανίζονται στο Ε.Υ παρατίθενται συνοδευόμενες από τη σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση ενώ μέσα σε αυτό γίνεται αναφορά σε ποικίλες και διαφορετικές πηγές πληροφοριών. Επίσης, στο Ε.Υ γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών και παρέχεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές. Σχετικά με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών του Ε.Υ οι δύο από τους τρεις ειδικούς συμφωνούν ότι εμφανίζεται στο Ε.Υ ενώ ο τρίτος αναφέρει ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερα στοιχεία κριτικής συζήτησης των πληροφοριών. Η άποψη αυτή λαμβάνεται υπόψη για να υπάρξει παρέμβαση και περαιτέρω βελτίωση του Ε.Υ.
- ✓ Το Ε.Υ χαρακτηρίζεται από φιλικό ύφος γραφής ενώ γίνεται χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας μέσα σε αυτό που βοηθάει πολύ στην κατανόησή του καθώς είναι αρκετά απαιτητικό το γνωστικό αντικείμενο. Επίσης, η γραφή του είναι ευανάγνωστη και η πυκνότητα των πληροφοριών είναι ικανοποιητική σε σύγκριση με τη φύση του γνωστικού αντικειμένου. Το Ε.Υ παρουσιάζεται τμηματικά (σε μπουκίτσες) και περιέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που βοηθούν στην κατανόησή του (κείμενο, εικόνες, σύμβολα, οπτικοακουστικό υλικό, υπερσυνδέσμους). Οι χρωματικές συνθέσεις του συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο και προσελκύουν το ενδιαφέρον του.
- ✓ Μέσα από τις απαντήσεις των ειδικών προκύπτει ότι τα κουμπιά και τα εικονίδια που χρησιμοποιούνται στο εκπαιδευτικό υλικό είναι απολύτως κατανοητά και αναγνωρίσιμα, η πλοήγηση σε αυτό είναι εύκολη και οι υπερσύνδεσμοι που χρησιμοποιούνται οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο αποτελώντας βοηθητικό εργαλείο για την αποτελεσματική μελέτη του Ε.Υ.
- ✓ Το Ε.Υ παρέχει υποστήριξη – καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου ενώ η επισήμανση του ενός ότι θα μπορούσε να υπάρχει κάποιος τρόπος ταξινόμησης των πληροφοριών σε μια σειρά που θα διευκολύνει ακόμα περισσότερο τη μελέτη του, λαμβάνεται υπόψη για μελλοντικές παρεμβάσεις στο Ε.Υ που θα επιφέρουν τη βελτίωσή του. Σημαντικό είναι ότι το Ε.Υ υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο να δώσει

έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία βαρύνουσας σημασίας, με τη χρήση πλαισίων, έντονης γραφής, συμβόλων και γενικότερα στοιχείων σήμανσης. Ακόμη, στο Ε.Υ υπάρχουν αρκετά επεξηγηματικά σχόλια που υποστηρίζουν το σπουδαστή στη μελέτη του.

- ✓ Το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα. Οι δύο από τους τρεις ειδικούς συμφωνούν ότι το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα, ενώ ο ένας θεωρεί ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες τέτοιες δραστηριότητες. Την ίδια εικόνα παρατηρούμε και στις απαντήσεις των ειδικών σχετικά με το αν το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα όπου ο ένας από τους ειδικούς θεωρεί ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες τέτοιες δραστηριότητες. Στο ερώτημα αν το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες, οι δύο από τους τρεις αναφέρουν ότι υπάρχουν κάποιες τέτοιες δραστηριότητες ενώ ο ένας αναφέρει ότι δεν υπάρχουν. Τέλος, οι τρεις ειδικοί συμφωνούν ότι υπάρχουν δραστηριότητες στο Ε.Υ οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/ εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό. Οι απόψεις των ειδικών στα παραπάνω ερωτήματα λαμβάνονται υπόψη για μελλοντικές παρεμβάσεις στο Ε.Υ που θα συμβάλλουν στη βελτίωσή του.
- ✓ Το Ε.Υ περιέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου και τον βοηθούν να αναπτύξει αυτόνομη κριτική σκέψη. Επίσης, περιέχονται δραστηριότητες που αναπτύσσουν διαύλους επικοινωνίας με τον εκπαιδευόμενο με στόχο την ανατροφοδότησή του. Οι δύο από τους τρεις ειδικούς θεωρούν ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες δραστηριότητες που να ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα και να εφαρμόσει τη νέα γνώση σε αυτή. Οι παραπάνω

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

παρατηρήσεις λαμβάνονται υπόψη και θα χρησιμοποιηθούν στην προσπάθεια βελτίωσης του Ε.Υ.

- ✓ Μέσα στο Ε.Υ προσδιορίζεται με σαφήνεια ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα. Επίσης, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Τέλος, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μέσω των δραστηριοτήτων που παρέχονται από το Ε.Υ.

2ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης;

Το 2ο Ερευνητικό Ερώτημα αφορά το κατά πόσο το υλικό είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Από την έρευνα προκύπτουν τα εξής:

Η εφαρμογή των αρχών της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης πραγματοποιήθηκε σε αρκετά μεγάλο βαθμό στο παρόν Ε.Υ. Πιο αναλυτικά:

- ✓ Στο Ε.Υ υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας που βοηθάει στην καλύτερη κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου. Δεν εντοπίζονται άσχετες πληροφορίες σε όλο το εύρος του Ε.Υ ενώ γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας κατά την παρουσίασή του. Στο Ε.Υ γίνεται χρήση του δεύτερου προσώπου και χρησιμοποιούνται διάφορα στοιχεία αφήγησης. Οι πληροφορίες στο Ε.Υ παρουσιάζονται και ηχητικά σε όλο το φάσμα του και η ηχητική αυτή παρουσίαση είναι πολύ φιλική προς τον εκπαιδευόμενο. Ακόμη, το Avatar που χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση του υλικού είναι ένας φιλικός χαρακτήρας που ενισχύει τη διαδικασία της μάθησης. Το

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

γνωστικό αντικείμενο παρουσιάζεται τμηματικά (σε μπουκίτσες) και στο Ε.Υ υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. Δεν εντοπίζονται μακροσκελή κείμενα μέσα στην παρουσίαση του Ε.Υ και δίνονται σαφείς οδηγίες για την υλοποίηση των εργασιών και των δραστηριοτήτων. Τέλος, υπάρχουν πολλά στοιχεία επισήμανσης και αρκετές εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου.

- ✓ Ως πιο δυνατά σημεία του Ε.Υ αναφέρθηκαν: η προσιτή παρουσίασή του, ο καλός σχεδιασμός του, η δομή και η οργάνωσή του, η ευχρηστία του, το φιλικό ύφος του, η ευκολονόητη γραφή του, η διαδραστικότητά του και η ποικιλία στη χρήση πολυμέσων.
- ✓ Ως σημείο που θα μπορούσε να βελτιωθεί μέσα στο Ε.Υ επισημάνθηκε το να αποκτήσει το υλικό περισσότερες δραστηριότητες με στόχο την αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευόμενων και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

10.3 Περιορισμοί της έρευνας – Ζητήματα δεοντολογίας

Ο μικρός αριθμός συμμετεχόντων (δείγμα ευκολίας) στην έρευνα αυτή θα μπορούσε να αποτελεί έναν περιορισμό. Ωστόσο το προφίλ των τριών συμμετεχόντων που είναι φοιτητές του ΜΠΣ «Επιστήμες της Αγωγής – Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)» και κατά συνέπεια έχουν αποκτήσει βαθιά γνώση των αρχών που διέπουν την ΕξΑΕ, διασφαλίζει την εγκυρότητα των απαντήσεων τους και αντισταθμίζει τον περιορισμό αυτό.

Επίσης, ένας άλλος περιορισμός είναι ότι το Ε.Υ δεν εφαρμόστηκε σε ενήλικες εκπαιδευόμενους στους οποίους και απευθύνεται. Παρόλα αυτά συλλεχθήκαν πλούσια στοιχεία και δεδομένα από τις απαντήσεις των ειδικών που απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας δεν προέκυψαν ζητήματα δεοντολογίας που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν προβλήματα στην έρευνα. Η ανωνυμία των συμμετεχόντων τηρήθηκε σε όλη τη διαδικασία επεξεργασίας των δεδομένων.

10.4 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η ερευνητική διαδικασία στην Ελλάδα σε σχέση με την αποτελεσματικότητα της ηλεκτρονικής μάθησης σε θέματα Τοπικής Ιστορίας δεν έχει εξελιχθεί αρκετά. Παρατηρούμε ελάχιστες προσπάθειες να διδαχθεί η Τοπική Ιστορία διάφορων περιοχών με τη χρήση των ΤΠΕ και να εκτιμηθεί μέσω έρευνας η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αυτής. Ένα, λοιπόν, πεδίο πιθανής μελλοντικής έρευνας θα μπορούσε να είναι η μελέτη της αποτελεσματικότητας της ηλεκτρονικής μάθησης σε θέματα Τοπικής Ιστορίας διαφόρων περιοχών της χώρας και διαφόρων σημαντικών ιστορικών χρονικών περιόδων που αναφέρονται στις περιοχές αυτές.

Επίσης, πεδίο πιθανής μελλοντικής έρευνας θα μπορούσε να αποτελέσει η εφαρμογή του υλικού αυτής της εργασίας σε ενήλικες και η εκτίμηση της αποτελεσματικότητάς του σε ό,τι αφορά την επίτευξη του σκοπού και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων.

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Βιβλιογραφία

Ακολουθούν οι βιβλιογραφικές αναφορές (πηγές) της Εργασίας.

Ελληνόγλωσση

Αναστασιάδης, Π. (2004). Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας: Το Δεύτερο Κύμα των Τεχνολογιών των Πληροφοριών και των Επικοινωνιών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Επιστήμες της Αγωγής, Θεματικό Τεύχος: Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας*, 3(2004), 165-178.

Αναστασιάδης, Π. (2009). Η παιδαγωγική αξιοποίηση της τηλεδιάσκεψης στο σύγχρονο σχολείο. *1ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Ανακτήθηκε στις 18/12/2022 από: <https://docplayer.gr/6618857-Ipaidagogiki-axiopoisi-tis-tilediaskepsis-sto-syghrono-sholeio.html>

Αναστασιάδης, Π. & Καρβούνης, Λ., (2010). Απόψεις των μεταπτυχιακών φοιτητών της Θεματικής Ενότητας ΕΚΠ 65 «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» για το ρόλο και την αποστολή του Καθηγητή Συμβούλου στο ΕΑΠ. *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, Vol 6 (No 1,2). Ανακτήθηκε στις 22/1/2023 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9752/9885>

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, Vol 10. Ανακτήθηκε στις 18/12/2022 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9809/9933>

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Αναστασιάδης, Π. (Επιμ.) (2018). *ΤΠΕ και Συνεργατική Δημιουργικότητα στο Σύγχρονο Σχολείο*. Ρέθυμνο: Εκδόσεις Πανεπιστήμιο Κρήτης, Π.Τ.Δ.Ε - Ε.Δ.Ι.Β.Ε.Α. Ανακτήθηκε στις 6/1/2023 από <https://www.openbook.gr/tpe-kai-synergatiki-dimioyrgikotita-sto-sygchrono-scholeio/>

Αναστασιάδης, Π. (2020). Η Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην εποχή του Κορωνοϊού COVID-19: το παράδειγμα της Ελλάδας και η πρόκληση της μετάβασης στο «Ανοιχτό Σχολείο της Διερευνητικής Μάθησης, της Συνεργατικής Δημιουργικότητας και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης». *Ανοικτή Εκπαίδευση, Τόμος 6* (Αρ. 2). Ανακτήθηκε στις 05/01/2023 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/25506/21066>

Αναστασιάδης, Π., Κωτσίδης, Κ. & Συννεφάκης, Χ. (2021). Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης με θέμα: «Σχολική εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ –elearning)» από το Πανεπιστήμιο Κρήτης [Ε.Δ.Ι.Β.Ε.Α]. Στο *1ο Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο "Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες: Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις – Αντιλήψεις – Σενάρια – Προοπτικές – Προτάσεις*. Ανακτήθηκε στις 20/1/2023 από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/online-edu/article/view/3268>

Ανδρεάτος, Α. Σ. (2007). *Συνεργατική μάθηση υποστηριζόμενη από ΗΥ σε πλαίσιο ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: κριτική ανασκόπηση και μελέτη περίπτωσης* (Διδακτορική Διατριβή), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Αντόπα, Σ. (2008). *Η εκπαίδευση εκπαιδευτικών στη διδασκαλία με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας: η περίπτωση του προγράμματος Εξειδίκευσης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας* (Μεταπτυχιακή Διατριβή), ΑΠΘ/ΦΛΣ/Τμήμα Φ-Π, Θεσ/νίκη. Ανακτήθηκε στις 6/1/2023 από <http://ikee.lib.auth.gr/record/110297/files/gri-2009-2079.pdf>

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ασωνίτης, Σ. & Παππάς, Θ. (2006). *Τοπική Ιστορία Γ' Γυμνασίου. Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ. Ανακτήθηκε στις 8/1/2023 από
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/pdf/8547/5106/21-0155-02_Topiki-Istoria_CGymnasiou_Vivlio-Ekpaideutikou/

Βαϊνά, Μ. (1997). *Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg. Ανακτήθηκε στις 14/5/2022 από
<http://users.sch.gr/gkelesidis/images/PDF/Yliko/BAINA%20TOPIKI%20ISTORIA.pdf>

Γκελαμέρης, Δ. (2015). Πώς οι νέες Διαδικτυακές Τεχνολογίες διαμορφώνουν την Ανοιχτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση στο άμεσο μέλλον, *The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology Vol 11 (No 1)*.
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9820/9942>

Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (χ.χ). *Πολιτισμός και ελεύθερος χρόνος. Ενότητα: Τοπική Ιστορία*. ΥΠΑΙΘ, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Αθήνα
<http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3931/1169.pdf>

Τσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2016). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.

Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Καλαντζή, Μ. (2011). *Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: ΙΔΕΚΕ
<https://repository-edulll.ekt.gr/edulll/handle/10795/740>

Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές χρήσεις των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Κοντάκος, Α. & Γκόβαρης, Χ. (2006). *Θεωρίες και μοντέλα εκπαίδευσης ενηλίκων*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).

<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/778>

Κουλαουζίδης, Γ. (2007). Jack Mezirow και μετασχηματίζουσα μάθηση: μια εκτεταμένη προσωπογραφία. Στο *Εκπαίδευση Ενηλίκων* (σσ.36-39). Αθήνα: Μεταίχμιο. Ανακτήθηκε στις 22/10/2022 από

http://www.adulteduc.gr/images/10_jack_mezirow.pdf

Κουλαουζίδης, Γ. (2012). Τα χαρακτηριστικά των φοιτητών στο ΕΑΠ. Στο Καρατζά, Μ., Κουλαουζίδης, Γ., Σπανακά, Α. (2012), *Διδακτικό Υλικό για την Επιμόρφωση των Καθηγητών-Συμβούλων (ΣΕΠ) του ΕΑΠ*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
<https://docplayer.gr/1514027-Ta-haraktiristika-ton-foititon-sto-eap-pinakas-periehomeonkefalaio-2-giorgos-koylaoyzidis.html>

Κουστουράκης, Γ., Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2000). Η «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» στο σύγχρονο κόσμο: Ιστορική – Κοινωνιολογική Προσέγγιση. Στο *Νέα Παιδεία* (σσ.13-26). Αθήνα: Κείμενα Παιδευτικού Προβληματισμού. Ανακτήθηκε στις 15/7/2022 από

http://creativity.a2hosted.com/masters/app/upload/users/3/3/my_files/1%CE%B7/j005.pdf

Mezirow, J. (2007). *Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Λεοντσίνης, Γ. (χ.χ.). *Τοπική ιστορία και διδακτική της ιστορίας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Εισήγηση στο πλαίσιο του διετούς προγράμματος εκπαίδευσης και επιμόρφωσης εκπαιδευτικών «Δημοκρατική Παιδεία» του ΕΚΠΑ (2015- 2017).

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ανακτήθηκε στις 14/5/2022 από <https://www.demopaideia.gr/wp-content/uploads/2016/05/topiki-istoria.pdf>

Λιοναράκης, Α. (2001). *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης* (σσ. 7-41). Αθήνα: Προπομπός. Ανακτήθηκε στις 14/7/2022 από <https://blogs.sch.gr/aselidou/files/2016/11/%CE%97-%CE%B8%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BE%CE%91%CE%95.pdf>

Μακρή, Α. & Βλαχόπουλος, Δ. (2017). *Ηλεκτρονική μάθηση: η πολυσημία και πολυπλοκότητα της έννοιας*. Πρακτικά 9ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως εκπαίδευση , Τόμος 5, Μέρος Α. Ανακτήθηκε στις 26/1/2023 από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/974>

Μανούσου, Ε. (2008). *Προδιαγραφές παιδαγωγικού πλαισίου για την εφαρμογή πολυμορφικής, συμπληρωματικής εξ αποστάσεως περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, σε μαθητές πρωτοβάθμιας, ολιγοθέσιων και απομακρυσμένων σχολείων της Ελλάδας*. (Διδακτορική Διατριβή), ΕΑΠ, Πάτρα. <http://hdl.handle.net/10442/hedi/15961>

Μανούσου, Ε. (2009). Σχεδιασμός και Δημιουργία Παιδαγωγικού Υλικού για εξ αποστάσεως εκπαίδευση και Διαδραστικές Τηλεδιασκέψεις. Στο Π. Πολίτης (επιμ.), *Πρακτικά του Ιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου για την «Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία»* ΕΤΠΕ - ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιου Θεσσαλίας. Βόλος, 24-26 Απριλίου 2009. Ανακτήθηκε στις 10/12/2022 από <https://docplayer.gr/12129008-Shediasmos-kai-dimioyrgia-paidagogikoy-ylikoy-gia-exapostaseos-ekpaideysi-kai-diadrastikes-tilediaskepseis.html>

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Μανούσου, Ε., Ιωακειμίδου, Β., Παπαδημητρίου, Σ. & Χαρτοφύλακα Α.Μ. (2020). Προκλήσεις και καλές πρακτικές για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της πανδημίας. *Open Education -The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology* Vol 17 (No 1).

Ανακτήθηκε στις 05/01/20223 από
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/26762/21590>

Μικρόπουλος, Α. (2011). *Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση*, Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, Βασικό επιμορφωτικό υλικό, Τόμος Α', Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε στις 28/12/2022 από <http://www.epimorfosi.edu.gr/images/stories/ebook-epimorfotes/geniko-meros/1.%20tomos%20a%20geniko.pdf>

Μουζάκης, Χ. (2006). *Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων – Παραδείγματα και περιπτώσεις εφαρμογής*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ). Ανακτήθηκε στις 14/7/2022 από
<http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/2535/790.pdf>

Μπούκουρας, Κ. (2016). Εκπαιδευτικό υλικό και εφαρμογές για μαθητές με αναπηρία. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2015(1), 61-71.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) Δημοτικού – Γυμνασίου (ΦΕΚ 304Β/13-03-2003).Αθήνα.
<http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/fek304.pdf>

Παπαδημητρίου, Σ., Λιοναράκης, Α., & Κόκκος, Α. (2016). Το Εγχείρημα της Επιμόρφωσης των Καθηγητών-Συμβούλων του ΕΑΠ: Αναπτύσσοντας Καλές Πρακτικές και Δημιουργώντας Συνθήκες Συν-αντίληψης στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Ενηλίκων. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 7(3Α).
<https://doi.org/10.12681/icodl.612>

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Παπακωνσταντίνου, Ε., & Καραλής, Θ. (2015). Αναφορές στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση στον Ελληνικό Τύπο της περιόδου 1943-1954. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 8(3Α). Ανακτήθηκε στις 15/7/2022 από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/95>

Παπαλαμπρακόπουλος, Π. (2019). *Παράγοντες επιτυχίας προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με νέες τεχνολογίες στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης: Η περίπτωση του Κέντρου Διά Βίου Μάθησης Πανεπιστημίου Πατρών* (Μεταπτυχιακή Διατριβή), Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα.

Πρόκου, Ε. (2009). *Εκπαίδευση ενηλίκων και δια βίου μάθηση στην Ευρώπη και την Ελλάδα*. Αθήνα: Διόνικος

Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Σαρακατσάνου, Ε., & Βασάλα, Π. (2016). Διαμεσολαβημένη διαπροσωπική επικοινωνία σπουδαστών και Καθηγητών-Συμβούλων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 6 (1Α), 207-220. <https://doi.org/10.12681/icodl.731>

Σουβατζόγλου, Β. (2016). Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για εξ αποστάσεως επιμόρφωση βάσει του μοντέλου Gagné. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 5(1Α), 222-237. <https://doi.org/10.12681/icodl.515>

Sofos, A., Kostas, A., & Paraschou, V. (2015). *Distance Education & Technologies*. Kallipos, Open Academic Editions.

Ανακτήθηκε στις 14/7/2022 από <https://repository-web.kallipos.gr/handle/11419/185>

Σοφός, Α., & Kron, F. (2010). *Αποδοτική Διδασκαλία με τη Χρήση Μέσων. Από τα πρωτογενή και προσωπικά στα τεταρτογενή και ψηφιακά Μέσα*. Αθήνα: Γρηγόρης.

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Σπανακά, Α., & Λιοναράκης, Α. (2017). Οι Επτά Αρχές Δημιουργίας Εκπαιδευτικού Υλικού. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 23-26 Νοεμβρίου 2017* (σσ.121-123). ΕΑΠ.

Ανακτήθηκε στις 17/12/2022 από
https://www.researchgate.net/publication/322811601_Oi_Epta_Arches_Demiourgias_Ekp_aideutikou_Ylikou

Σταυγιαννουδάκης, Σ., & Καλογιαννάκης, Μ. (2019). Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: μελέτη περίπτωσης με το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και αρχική αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της ενότητας της κινηματικής στη Φυσική της Α' Λυκείου. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 22 – 24 Νοεμβρίου 2019* (σσ.44-57). ΕΑΠ.

Ανακτήθηκε στις 13/12/2022 από
<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/2178>

Τσιάτσιος, Θ. (2015). *Εκπαιδευτικά περιβάλλοντα διαδικτύου*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Τσιμπουκλή, Α & Φίλιπς, Ν. (2007). Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Στο Κόκκος Α. & Κουτρούμπα Κ. (Επιμ.). Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση-Εκπαιδευτικό Υλικό. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΙΔΕΚΕ, σσ. 8-78.

Ανακτήθηκε στις 15/10/2022 από
https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP397/ENOTHTA_1.pdf

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΘ) (2015). *Οδηγίες για τις Βιωματικές Δράσεις Ημερήσιου και Εσπερινού Γυμνασίου για το σχ. έτος 2015-2016*. Ανακτήθηκε στις 15/10/2022 από
<https://www.minedu.gov.gr/gymnasio-m-2/didaktea-yli-gymn/16774-16-09-15-2015-2016>

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ). ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (από το 1815 έως σήμερα). Γ' Τάξη ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ και Δ' Τάξη ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ. ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ. Ανακτήθηκε στις 2/2/2023 από file:///C:/Users/%CE%9B%CE%95%CE%A9%CE%9D%CE%99%CE%94%CE%91%CE%A3/Desktop/istoria_genikhs.pdf

Φιλιππούσης, Γ. (2015). Ποιος φοβάται το διαδίκτυο; Μια πλουραλιστική προσέγγιση της μάθησης με την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. *8ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση*, Αθήνα.

Ανακτήθηκε στις 3/2/2023 από <http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/viewFile/29/21>

Φραγκούλης, Ι. (2013). *Τοπική Ιστορία. Εκπαιδευτικό υλικό για τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Δια βίου Μάθησης & Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

<https://www.openbook.gr/topiki-istoria/>

Φραγκούλης, Ι. & Φραντζή, Φ. (2010). *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις της Τοπικής Ιστορίας στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Πάτρα: Εκδόσεις Ι. Πικραμένος.

<https://docplayer.gr/7807511-Syghrones-didaktikes-proseggiseis-tis-topikis-istorias-sto-plaisio-tis-ekpaideysis-enilikon.html>

Φωκίδης, Ε., Φωνιάδακη, Ι. (2017). Tablets, επαυξημένη πραγματικότητα και γεωγραφία στο δημοτικό σχολείο. *Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας*, 12, (3). Ανακτήθηκε στις 28/1/2023 από

https://www.researchgate.net/publication/318185455_Tablets_Epauxemene_Pragmatikote_tai_kai_Geographia_sto_demotiko_scholeio

Χαρίτος, Χ. (1999). *Η Τοπική Ιστορία στο σχολείο*. Βόλος: Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Ιστορίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Χουλιάρα, Ξ., Λιοναράκης, Α., & Σπανακά, Α. (2011). Η έννοια της πολυμορφικότητας στο εξΑΕ διδακτικό υλικό: θεώρηση, σχεδιασμός, ζητήματα εφαρμογής. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 4 – 6 Νοεμβρίου 2011 (σσ. 397-410). Λουτράκι.

Ξενόγλωσση

Anastasiades, P. (2003). Distance Learning in Elementary Schools in Cyprus: The evaluation Methodology and Results. *Computers & Education: vol. 40* (no. 1) pp. 17-40(24). Elsevier Science. Ανακτήθηκε στις 22/1/2023 από https://www.researchgate.net/publication/223007760_Distance_learning_in_elementary_schools_in_Cyprus_The_evaluation_methodology_and_results

Anastasiades, P. (2022). Distance Education in the COVID-19 era: The example of Greece and the international opportunity to transition to the Open School of Inquiry Based Learning, Collaborative Creativity, and Social Solidarity, *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology Volume 18*. Ανακτήθηκε στις 05/01/2022 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/28909>

Azuma R. T. (1997). A Survey of Augmented Reality. *Teleoperators and Virtual Environments*, vol. 6 (No.4), 355-385. Ανακτήθηκε στις 28/1/2023 από <https://www.cs.unc.edu/~azuma/ARpresence.pdf>

Azuma, R., Billinghurst, M., & Klinker, G. (2011). Special section on mobile augmented reality. *Computers & Graphics*. Ανακτήθηκε στις 28/1/2023 από https://ronaldazuma.com/papers/CG_EditorIntro_2011.pdf

Bates, T., (2005). *Technology, E-learning and distance Education*, London: Routledge. Ανακτήθηκε στις 25/1/2023 από

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203463772/technology-learning-distance-education-tony-bates>

Cross, P. K. (1981). *Adults as Learners: Increasing Participation and Facilitating Learning*, San Francisco: Jossey-Bass.

Earle, R.S. (2002). The integration of instructional technology into public education: Promises and challenges. *ET Magazine*, Vol 42 (No1), 5-13. Ανακτήθηκε στις 28/12/2022 από https://asianvu.com/digital-library/educational_technology/earle.pdf

Feiner, S., MacIntyre, B., Höllerer, T., & Webster, A. (1997). A touring machine: Prototyping 3D mobile augmented reality systems for exploring the urban environment. *Personal Technologies*, Vol 1 (No4), 208-217. Ανακτήθηκε στις 28/1/2023 από <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01682023>

Freeman, R. (2005). *Creating learning materials for open and distance learning: a handbook for authors and instructional designers*. Vancouver: Commonwealth of Learning (COL). Ανακτήθηκε στις 13/2/2021 από <http://oasis.col.org/bitstream/handle/11599/43/odlinstdesignHB.pdf?sequence=1&isAllow>

Furió, D., González-Gancedo, S., Juan, M.-C., Seguí, I., & Rando, N. (2013). Evaluation of learning outcomes using an educational iPhone game vs. traditional game. *Computers & Education*, 1–23. Ανακτήθηκε στις 29/1/2023 από https://www.researchgate.net/publication/257171501_Evaluation_of_learning_outcomes_using_an_educational_iPhone_game_vs_traditional_game

Holmberg, B. (1983). Guided didactic conversation in distance education. In D. Sewart, D. Keegan, and B. Holmberg (Eds.), *Distance education: International perspectives* (pp. 114-122). London: Croom Helm. Ανακτήθηκε στις 17/12/2022 από <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/support/readings/holm83.pdf>

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Holmberg, B. (1988). *Perspectives of research on distance education*. Hagen: Zentrales Institut fur Fernstudienforschung. Ανακτήθηκε στις 12/7/2022 από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED298355.pdf>

Holmberg, B. (1995). *Theory and Practice of Distance Education*. London: Routledge

Holmberg, B. (2003). *Distance education in essence*. Oldenburg: Bibliotheks-und Informationssystem der Universität Oldenburg.
Ανακτήθηκε στις 13/12/2022 από https://uol.de/fileadmin/user_upload/c3l/Forschung_Entwicklung/Download/ASF-Serie/asfvolume4_ebook.pdf

Holmes, B., & Gardner, J. (2006). *E-learning: Concepts and practice*. London: Sage.
Ανακτήθηκε στις 25/1/2023 από https://www.academia.edu/1060978/E_learning_Concepts_and_practice

Hussain, F. (2012). E-Learning 3.0= E-Learning 2.0+ Web 3.0?. *International Association for Development of the Information Society, 19-21 October 2012* (pp. 11-18). Ανακτήθηκε στις 15/1/2023 από <https://eric.ed.gov/?id=ED542649>

Joksimović, S., Kovanović, V., Skrypnyk, O., Gašević, D., Dawson, S. & Siemens, G. (2015). The History and State of Online Learning. In G. Siemens, D. Gašević, S. Dawson (Eds.), *Preparing for the digital university: a review of the history and current state of distance, blended, and online learning* (pp. 93-132). Edmonton, AB: Athabasca University.
Ανακτήθηκε στις 25/1/2023 από https://www.researchgate.net/profile/Vitomir-Kovanovic/publication/313752141_The_history_and_state_of_online_learning/links/58a4b680aca27206d97fec41/The-history-and-state-of-online-learning.pdf

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Keegan, D. (1986). Interaction and communication. In Keegan, D., *The foundations of distance education* (pp.89-107) . Kent, UK.: Croom Helm. Ανακτήθηκε στις 12/7/2022 από <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/support/readings/keegan86.pdf>

Knowles, M. S., Swanson, R. A., & Holton, E. F. III (2005). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development* (6th ed.). California: Elsevier Science and Technology Books. Ανακτήθηκε στις 16/10/2022 από <http://intrpr.info/library/books/knowles-the-adult-learner.pdf>

Lionarakis, A. (2008). The theory of distance education and its complexity. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, Vol 11(No1). Ανακτήθηκε στις 23/01/2023 από <https://old.eurodl.org/?p=archives&year=2008&halfyear=1&article=310>

Mason, R., (1991). Moderating educational computer conferencing. *DEOSNEWS Vol 1* (No19). Ανακτήθηκε στις 20/1/2023 από https://www.learningdesign.psu.edu/assets/uploads/deos/deosnews1_19.pdf

Mayer, R. & Anderson, R. (1991). Animations Need Narrations: An Experimental Test of a Dual-Coding Hypothesis. In *Journal of Educational Psychology*, Vol 83 (No4), 484-490.

Ανακτήθηκε στις 16/12/2022 από https://www.researchgate.net/publication/232454397_Animations_Need_Narrations_An

Mayer, R. E. (2017). Using multimedia for e-learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, Vol 33 (No5), 403– 423. Ανακτήθηκε στις 16/10/2022 από [10.1111/jcal.12197](https://doi.org/10.1111/jcal.12197).

Mena, M. (1992). New pedagogical approaches to improve production of materials in distance education. *International Journal of E-Learning & Distance Education*, Vol 7 (No 3), 131-140. Ανακτήθηκε στις 10/12/2022 από <http://www.ijede.ca/index.php/jde/article/view/510/673>

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Milgram, P., Takemura, H., Utsumi, A., Kishino, F. (1994). Augmented reality: A class of displays on the reality-virtuality continuum. Telemanipulator and Telepresence Technologies. In Proceedings of SPIE - *The International Society for Optical Engineering*, January 1994 (pp. 282 -292). Ανακτήθηκε στις 27/1/2023 από

https://www.researchgate.net/publication/228537162_Augmented_reality_A_class_of_displays_on_the_reality-virtuality_continuum

Miller, J., W., Martineau, L. P., & Clark, R., C. (2000). Technology infusion and higher education: Changing teaching and learning. *Innovative Higher Education*, Vol 24 (No3), 227-241. Ανακτήθηκε στις 28/12/2022 από

<https://link.springer.com/content/pdf/10.1023/B:IHIE.0000047412.64840.1c.pdf?pdf=inline%20link>

Moore, M. G. (1993). *Theory of transactional distance*. In D. Keegan (ed.), *Theoretical principles of distance education*. New York: Routledge. Ανακτήθηκε στις 14/7/2022 από <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/found/moore93.pdf>

Panagiotakopoulos, C., Lionarakis, A., & Xenos, M. (2003). Open and Distance Learning: Tools of information and communication technologies for effective learning. In *Proceedings of the Sixth Hellenic-European Conference on Computer Mathematics and its Applications, HERCMA 2003*, 1, (pp. 361-367).

Peters, O. (1971). Theoretical aspects of correspondence instruction In O. Mackenzie & E. I. Christensen (eds), *The changing world of correspondence study*. University Park, PA: Pennsylvania State University.

Peters, O. (2010). *Distance Education in Transition. Developments and Issues (5th ed.)*. Oldenburg: BIS-Verlag der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg.

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

Richards, C.(2006). Towards an integrated framework for designing effective ICTsupported learning environments: the challenge to better link technology and pedagogy. *Technology, Pedagogy and Education*, Vol 15 (No2), 239-255. Ανακτήθηκε στις 28/12/2022 από https://www.researchgate.net/publication/249020319_Towards_an_integrated_framework_for_designing_effective_ICT-supported_learning_environments_The_challenge_to_better_link_technology_and_pedagogy

Rogers, A. (1977). *Approaches to local history*. New York: Longman.

Rosenberg, J. Marc (2000). *E-Learning: Strategies for Delivering Knowledge in the Digital Age*. McGraw-Hill.

Rossi, P. G. (2009). Learning environment with artificial intelligence elements. *Journal of e-learning and knowledge society*, Vol 5 (No1). Ανακτήθηκε στις 25/1/2023 από https://www.je-lks.org/ojs/index.php/Je-LKS_EN/article/view/306

Stephens, W. B. (1977). *Teaching Local History*, Manchester: Manchester University Press.

Νόμοι

Νόμος 3879/2010, ΦΕΚ Α 163/21.09.2010.
<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-3879-2010.html>

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Έρευνας

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της
Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των
ΤΠΕ
(e-Learning)».

**Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού
εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της ΕξΑΕ,
στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια του
Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων**

Επιβλέπων:

Υπεύθυνος Έρευνας:

Οδηγίες

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης των απόψεών σας σχετικά με το Εκπαιδευτικό Υλικό (Ε.Υ.) που μελετήσατε. Ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι διττός. Αφενός διερευνάται εάν το υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αφετέρου αν το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Προκειμένου να

διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από την παρούσα έρευνα, είναι αναγκαία η αντικειμενική προσέγγιση των ερωτήσεων.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων του ερωτηματολογίου, το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για ερευνητική χρήση, θα είναι σεβαστό το απόρρητο των απαντήσεών σας. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα σας κοινοποιηθούν αμέσως μετά το τέλος της στατιστικής επεξεργασίας.

Ο Υπεύθυνος Έρευνας: Λώλος Λεωνίδας

Υπογραφή

Δημογραφικά στοιχεία

(Ζητείται η συμπλήρωση δημογραφικών στοιχείων)

1. Φύλλο (Κυκλώστε)	Άντρας	Γυναίκα		
2. Ηλικία (Κυκλώστε)	22-30	31-40	41-50	>51
3. Χρόνια Προϋπηρεσίας (Κυκλώστε)	0-4	5-10	11-20	>20

4. Είστε εξοικειωμένοι με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

☐

1

☐

2

☐

3

☐

4

☐

5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

5. Χρησιμοποιείτε τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.

☐

1

☐

2

☐

3

☐

4

☐

5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων

6. Είστε εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.

☐

1

☐

2

☐

3

☐

4

☐

5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

7. Είστε εξοικειωμένοι με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).

☐

1

☐

2

☐

3

☐

4

☐

5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

1^ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

A. Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση του Ε.Υ.

A.1. Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση.

Απάντηση

A.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ).

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

A.3. Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων.

Απάντηση

A.4. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών.

Απάντηση

A.5. Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Β. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου

Β.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη.

Απάντηση

Β.2. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.

Απάντηση

Β.3. Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

B.4. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη.

Απάντηση

B.5. Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική.

Απάντηση

B.6. Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης.

Απάντηση

B.7. Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

B.8. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες.

Απάντηση

B.9. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video.

Απάντηση

B.10. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη
αλληλεπίδραση.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Γ. Ευχρηστία του Ε.Υ.

Γ.1. Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

Απάντηση

Γ.2. Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

Απάντηση

Γ.3. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕζΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Γ.4. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Απάντηση

Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Απάντηση

Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.

Απάντηση

Ε. Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Ε.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

Απάντηση

Ε.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Ε.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

Απάντηση

Ε.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.

Απάντηση

Ε.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.

Απάντηση

Ε.6. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

Στ.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.

Απάντηση

Στ.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.

Απάντηση

Στ.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Στ.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.

Απάντηση

Στ.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.

Απάντηση

Ζ. Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Ζ.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Z.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.

Απάντηση

Z.3. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.

Απάντηση

Z.4. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.

Απάντηση

Z.5. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Z.6. Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Απάντηση

2^ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

(Για να θυμηθείτε τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης δείτε εδώ:

<https://www.edivea.org/mayer.html>)

A.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου. **(Πολυμεσική Αρχή)**

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

A.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. [\(Πολυμεσική Αρχή\)](#)

Απάντηση

A.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). [\(Αρχή της Τροπικότητας\)](#)

Απάντηση

A.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. [\(Αρχή της Συνοχής\)](#)

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

A.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)

Απάντηση

A.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)

Απάντηση

A.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

A.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. [\(Αρχή της Φωνής\)](#)

Απάντηση

A.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. [\(Αρχή της Εικόνας\)](#)

Απάντηση

A.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου γίνεται τμηματικά. [\(Αρχή της Κατάτμησης\)](#)

Απάντηση

A.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

A.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. [\(Αρχή της Κατάτμησης\)](#)

Απάντηση

A.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. [\(Αρχή της Σηματοδότησης\)](#)

Απάντηση

A.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). [\(Αρχή της Σηματοδότησης\)](#)

Απάντηση

A.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. [\(Αρχή της Προπαίδευσης\)](#)

Απάντηση

*Λώλος Λεωνίδας, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες, με τη μέθοδο της
ΕξΑΕ, στο θεματικό πεδίο της τοπικής ιστορίας κατά τη διάρκεια
του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: η περίπτωση της περιοχής των
Ιωαννίνων*

Γενικές Επισημάνσεις

1. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;

2. Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας